OPIS NAMAZA

ALLAHOVA POSLANIKA

-sallallahu alejhi ve sellem -

Safet SULJIC

Riyadh, 2010

صفة صلاة النبي

-صلى الله عليه وسلم-

عبدالعزيز بن مرزوق الطريفي

OPIS NAMAZA ALLAHOVA POSLANIKA

- SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM -

Priprema i obrada:

Safet Suljić

Fakultet Šerijatskih Nauka

ISLAMSKI UNIVERZITET U RIYADU

1

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog

Rekao je Uzvišeni Allah u Kur'anu, u prijevodu značenja:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾ ﴾ الذاريات: ٥٦

„Džine i ljude sam stvorio samo zato da Mi ibadet čine."

أَخْبَرَنَا أَبُو زَكَرِيَّا بْنُ أَبِى إِسْحَاقَ الْمُزَكِّى حَدَّثَنَا أَبُو الْعَبَّاسِ : مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوب أَخْبَرَنَا الرَّبِيعُ بْنُ سُلَيْمَانُ الْمَرَادِىُّ أَخْبَرَنَا الشَّافِعِىُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِىُّ عَنْ أَيُّوب عَنْ أَبِى قِلاَبَةَ حَدَّثَنَا أَبُو سُلَيْمَانَ : مَالِكُ بْنُ الْحُوَيْرِثِ رَضِىَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ – صلى الله عليه وسلم– :«صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِى أُصَلِّى».

„Klanjajte kao što vidite mene da klanjam."[1]

---

[1] Buhari, Muslim, Ahmed

مقدمة المعتني بالكتاب

U V O D

Hvala Allahu koji je propisao i obaveznim učinio namaz Njegovim robovima, te im naredio da ga čuvaju i na najljepši način obavljaju, također je uz njega vezao uspjeh u skrušenom obavljanju, te ga učinio granicom između IMANA i KUFRA kao i ono što sprečava od razvrata i grijeha. Neka je salavat i selam, na našeg Poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kome je se Allah Uzvišeni obratio riječima:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ وَأَنزَلْنَآ إِلَيْكَ ٱلذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ ﴾

النحل: ٤٤

„A tebi objavljujemo Kur'an da bi objasnio ljudima ono što im se objavljuje, i da bi oni razmislili.“

Pa je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ispunio svoju obavezu istinskom odgovornošću, te je tako namaz najvažnija stvar koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, objasnio riječima i djelom. Od tih primjera jeste da je jedne prilike klanjao na Minberu (stajao, ruku' činio) a potom rekao:

„Ovo sam učinio da biste upotpunili svoje namaze i naučili (kakvoću) moga namaza.“[2]

Dok je nama u obavezu ostavio povođenje za njim, sallallahu alejhi ve sellem, pa je rekao:

أَخْبَرَنَا أَبُو زَكَرِيَّا بْنُ أَبِى إِسْحَاقَ الْمُزَكِّى حَدَّثَنَا أَبُو الْعَبَّاسِ : مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوب أَخْبَرَنَا الرَّبِيعُ بْنُ سُلَيْمَانُ الْمَرَادِىُّ أَخْبَرَنَا الشَّافِعِىُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِىُّ عَنْ أَيُّوب عَنْ أَبِى

[2] Buhari i Muslim

قِلاَبَةَ حَدَّثَنَا أَبُو سُلَيْمَانَ : مَالِكُ بْنُ الْحُوَيْرِثِ رَضِىَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ – صلى الله عليه وسلم– :«صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِى أُصَلِّى».

„Klanjajte kao što vidite mene da klanjam."[3]

I obradovao je svakog onoga ko ga bude klanjao kao što je On, sallallahu alejhi ve sellem, to činio da ima ugovor (obećanje) sa Allahom Uzvišenim, te da će ga kao nagradu za to uvesti u Džennet, pa kaže:

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَرْبٍ الْوَاسِطِيُّ حَدَّثَنَا يَزِيدُ يَعْنِي ابْنَ هَارُونَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُطَرِّفٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصُّنَابِحِيِّ قَالَ زَعَمَ أَبُو مُحَمَّدٍ أَنَّ الْوِتْرَ وَاجِبٌ فَقَالَ عُبَادَةُ بْنُ الصَّامِتِ كَذَبَ أَبُو مُحَمَّدٍ أَشْهَدُ أَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: خَمْسُ صَلَوَاتٍ افْتَرَضَهُنَّ اللَّهُ تَعَالَى مَنْ أَحْسَنَ وُضُوءَهُنَّ وَصَلَّاهُنَّ لِوَقْتِهِنَّ وَأَتَمَّ رُكُوعَهُنَّ وَخُشُوعَهُنَّ كَانَ لَهُ عَلَى اللَّهِ عَهْدٌ أَنْ يَغْفِرَ لَهُ وَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ فَلَيْسَ لَهُ عَلَى اللَّهِ عَهْدٌ إِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهُ وَإِنْ شَاءَ عَذَّبَهُ.

„Pet je dnevni namaza koje je Allah Uzvišeni propisao, ko bude na najljepši način uzeo abdest te ih klanjao u njihovom vremenu, upotpunjući ruku'u i sedžde a pri tome bude skrušen – on ima kod Allaha ugovor da mu oprosti, a ko to ne bude činio - ta on nema kod Allaha ugovor, ako Allah želi kaznit će ga, ili pak ako želi oprostit će mu!"[4]

[3] Buhari, Muslim, Ahmed

[4] Sunen Ebi Davud 1-169

A također, neka je salavat i selam na sve njegove drugove koji su prenijeli do nas svaku riječ i djelo Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne ostavivši ništa od ove vjere! Svrha i cilj boravka insana na dunjaluku je praktično iskazivanje pokornosti Allahu, dželle v'ala, i to kroz razne oblike ibadeta.

Rekao je Uzvišeni Allah u Kur'anu, u prijevodu značenja:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾ ﴾ الذاريات: ٥٦

„Džine i ljude sam stvorio samo zato da Mi ibadet čine.“

Ibadet je zajedničko ime za sve ono što voli Uzvišeni Allaha, i čime je zadovoljan od tajnih i javnih djela, kao i riječi. Može biti tajan u srcu, kao što je ljubav, strah, poniznost Allahu i sl. i javan jezikom kao što je zikr, dova, učenje Kur´ana, upućivanje na dobro i odvraćanje od zla i dr. Može biti vanjskim organima kao što je namaz, post, zekat, hadždž, džihad, klanje žrtve u ime Allaha, dželleša´nuhu, i dr. Namaz zauzima centralno mjesto u tom ibadetu, zgrada vjere ne može stajati bez namaskog stuba.

Prenosi se od Abdullaha Ibn Omera, radijallahu anhu da je rekao:

حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ حَدَّثَنَا أَبِى حَدَّثَنَا عَاصِمٌ – وَهُوَ ابْنُ مُحَمَّدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ –صلى الله عليه وسلم «بُنِىَ الإِسْلاَمُ عَلَى خَمْسٍ شَهَادَةِ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَإِقَامِ الصَّلاَةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَحَجِّ الْبَيْتِ وَصَوْمِ رَمَضَانَ».

"Čuo sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: „Islam je izgrađen na pet stvari: Svjedočenju da nema Boga osim Allaha, i da je Muhammed Njegov rob i

poslanik, obavljanju namaza, davanju zekata, hodočašću kabe i postu mjeseca ramazana."[5]

وَحَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ عُثْمَانَ الْعَسْكَرِيُّ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّاءَ حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ طَارِقٍ قَالَ حَدَّثَنِى سَعْدُ بْنُ عُبَيْدَةَ السُّلَمِيُّ عَنِ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم قَالَ «بُنِىَ الإِسْلاَمُ عَلَى خَمْسٍ عَلَى أَنْ يُعْبَدَ اللَّهُ وَيُكْفَرَ بِمَا دُونَهُ وَإِقَامِ الصَّلاَةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَحَجِّ الْبَيْتِ وَصَوْمِ رَمَضَانَ».

A u drugoj predaji od Ibn Omera, radijjallahu anhu, stoji:

"Islam je izgrađen na pet stvari: Da se samo Allah obožava te da se zaniječe sve mimo Njega, obavljanju namaza, davanju zekata, hodočašću kabe i postu mjeseca ramazana."

Allahov Poslanik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je također rekao:

"Kruna svih stvari je islam, a njegov stub je namaz."[6]

Islam se temelji na pet temelja, ruknova. Ostali ruknovi, osim namaza, ne moraju uvijek i u svakoj prilici biti prisutni u praksi svakog muslimana. Naime, ima muslimana koji su siromašni i nisu dužni ići na hadždž, dijeliti zekat...,ima ih bolesnih, iznemoglih, putnika i sl. pa, ne moraju u tim (ne) prilikama postiti itd. Dakle, ti ruknovi islama ne moraju biti uvijek u njihovoj praksi nego kad se ispune uvjeti za izvršavanje. Svi muslimani nisu u mogućnosti da ih obavljaju i imaju šerijatsko opravdanje za to.

Od Božjeg Poslanika Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, također se prenosi da je rekao:

"Šta mislite da je ispred kuće nekog od vas rijeka, pa da se u njoj kupa svaki dan pet puta, da li bi ostalo od nečistoće išta na

[5] Bilježi imam Buhari 8 i imam Muslim 16

[6] Et-Tirmizi, 2616, i Ibn Madze, 3973

njemu?" Kažu: Ne, ptom je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem dodao: "To je primjer pet namaza, a Allah njima briše grijehe."[7]

"U noći Miradža, Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, je propisano pedeset (dnevnih) namaza. Zatim je to smanjeno do granice od pet dnevnih namaza. Onda je oglašeno (od strane Allaha Svevišnjeg): Muhammede, ja ne poričem ono što kažem! Imat ćeš nagradu za ovih pet kao za pedeset."[8]

Svi muslimani su saglasni da onaj ko ostavlja namaz, zanijekavši njegovu obaveznost, postaje nevjernik. Međutim, ko priznaje njegovu obaveznost, ali ga izostavlja zbog zauzetosti ili lijenosti, prema mišljenju većine učenjaka, ne prestaje biti vjernik, ali postaje veliki grješnik i dužan je da se pokaje.
Neki ashabi, radijjallahu anhum, kao i neki potonji učenjaci smatra li su da prestaje biti musliman onaj ko namjerno izostavi namaz ukoliko prođe cjelokupno namasko vrijeme (uđe u drugi namaski vakat).

Uzvišeni Allah o ovakvima kaže:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ فَخَلَفَ مِنۢ بَعۡدِهِمۡ خَلۡفٌ أَضَاعُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَٱتَّبَعُواْ ٱلشَّهَوَٰتِۖ فَسَوۡفَ يَلۡقَوۡنَ غَيًّا ﴾

مريم: ٥٩

[7] Buhari, 528 i Muslim, 667

[8] Buhari, 349 i Muslim, 163

"A njih (prave vjernike) zamijeniše zli potomci, koji namaz ostaviše, i za požudama pođoše, oni će sigurno ružnu završnicu imati."

Uzvišeni, također kaže:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرَ ﴿٤٢﴾ قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ ﴿٤٣﴾ ﴾ المدثر: ٤٢ - ٤٣

"Šta vas je u Sekar dovelo?" "Nismo" - reći će - "bili od onih koji su molitvu obavljali."

Onaj ko ostavi namaz i kao takav dođe pred Allaha, dželleša´nuhu, biće u društvu Faraona, Hamana, i Ubejja Ibn Halefa[9], a oni su najgora stvorenja koja je Allah, dželleša'nuhu stvorio.
Upozoravajući na opasnost ostavljanja namaza, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao:

„Ono što razdvaja roba od širka i kufra jeste ostavljanje namaza."[10]

Allahov Poslanik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, također je rekao:

"Ugovor između nas i njih je namaz, pa ko ga ostavi nevjernik je!"[11]

Ebu Hurejre, radijallahu anhu, kaže da ashabi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nisu smatrali nijedno djelo koje se ostavi kufrom (nevjerstvom), osim namaza.[12]
Prenosi se da je Omer, radijallahu anhu, na samrtnim mukama, nakon što je izboden nožem, pozvan da klanja Sabah-namaz, pa je rekao:

"Da, nema udjela (časti) u islamu onaj ko napusti namaz"

[9] Ahmed, Ibn Hibban

[10] Muslim 82

[11] Et-Tirmizi 2621 i Ibn Madze

[12] Svojstva Poslanikovog namaza, str. 9

Pa je on radijjallahu anhu, klanjao u takvom stanju dok je krvario.
Također, prvo za što će čovjek polagati račun na Sudnjem danu je namaz, ako prođe taj ispit uspio je, a ako mu namaz ne bude ispravan, upropašten je! Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

"Prvo za što će rob polagati račun na Sudnjem danu je namaz, pa ako bude valjan biće valjana i ostala djela, a ako ne bude valjan neće biti valjana niti ostala djela."

Namaz je posebna vrsta ibadeta koja počinje tekbirom a završava selamom. Namaz je stub vjere i prvi ibadet kojim je Allah obavezao svoje robove. U početku je bilo propisano po dva rekata, da bi tokom Miradža (uzdignuća Allahova poslanika Muhammeda, alejhi selam iznad sedam nebesa) Uzvišeni Allah, u direktnom obraćanju svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, propisao pet namaza.
Enes, radijallahu anhu (Allah bio zadovoljan njime) prenosi:
Isto tako Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

"Prvo za što će od djela svaki Allahov rob na Sudnjem danu račun polagati jeste njegov namaz. Ukoliko mu bude dobar, on se spasio i uspio, a ukoliko mu on bude loš, on je izgubio i propao."[13]

Međutim, ukoliko mu neki farz bude manjkav, Uzvišeni Gospodar ce reći:

„Vidite ima li moj rob kakvih dobrovoljnih namaza pa će se njima nadomjestiti manjkavost kod obavezni (farza)?" Potom će se na isti način postupiti i sa ostalim njegovim djelima."[14]

Stoga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na smrtnim mukama savjetova svoje ashabe, rekavši: ***"Namaz, namaz"***, tj. čuvajte dobro svoje namaze, ta što je muslimanu preostalo od vjere ako ostavi namaz?!
Namaz je posljednje što će ostati od ove vjere, rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem:

"Kidat će se halke islama, jedna po jedna, pa kada se god koja prekine ljudi će se hvatati za slijedeću, prvo sto će se izgubiti je hilafet, a zadnje sto će ostati od vjere je namaz."[15]

[13] Et-Tirmizi 423

[14] Et-Tirmizi 413 i Ibn Madze 1425

[15] Svojstvo Poslanikova namaza str.9

U predajama koje govore o noći Isra´a i propisivanju namaza, spominje se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vraćajući se te noći kroz nebeske sfere, vidio način ahiretskog kažnjavanja onih koji su ostavljali namaz.
Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi da je Allahov Poslanik Muhammed, alejhisselam, rekao:

"...da je (u noći Isra´a) došao do jedne skupine ljudi, njihove glave se raybijaju kamenom ogromne veličine, pa kad god se razbiju budu povraćene u prvobitno stanje. Ta kazna se konstantno ponavlja. Poslanik, a.s. je upitao: ´Džibrile, ko su ovi´? Odgovorio je: „To su oni kojima je bilo teško saginjati glavu i klanjati namaz...“[16]

Namaz, kojim nas je Uzvišeni zadužio sastoji se od pet namaza, u toku dana i noći, u tačno određenom vremenu.

Uzvišeni Allah kaže:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ كَانَتۡ عَلَى ٱلۡمُؤۡمِنِينَ كِتَٰبًا مَّوۡقُوتًا ﴾ النساء: ١٠٣

"Vjernicima je propisano da u određeno vrijeme namaz obavljaju."

Sabah, Podne i Ikindija - namazi su na početku, u sredini i pri kraju dana, dok su Akšam i Jacija u prvim časovima noći.

Kaže Uzvišeni:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ وَأَقِمِ ٱلصَّلَوٰةَ طَرَفَيِ ٱلنَّهَارِ وَزُلَفًا مِّنَ ٱلَّيۡلِۚ إِنَّ ٱلۡحَسَنَٰتِ
يُذۡهِبۡنَ ٱلسَّيِّـَٔاتِۚ ذَٰلِكَ ذِكۡرَىٰ لِلذَّٰكِرِينَ ١١٤ ﴾ هود: ١١٤

[16] Bašča namaza str. 12

"I obavljaj namaz početkom i krajem dana i u prvim časovima noći."

Uzvišeni Allah, također kaže:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ وَٱسْتَعِينُواْ بِٱلصَّبْرِ وَٱلصَّلَوٰةِ ۚ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى ٱلْخَٰشِعِينَ ﴾ البقرة: ٤٥

"Pomozite sebi strpljenjem i namazom, a to je, zaista teško, osim poslušnim, koji su uvjereni da će pred Gospodara svoga stati i da će se Njemu vratiti."

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ حَٰفِظُواْ عَلَى ٱلصَّلَوَٰتِ وَٱلصَّلَوٰةِ ٱلْوُسْطَىٰ وَقُومُواْ لِلَّهِ قَٰنِتِينَ ﴿٢٣٨﴾ ﴾
البقرة: ٢٣٨

"Redovno namaz obavljajte, naročito onaj srednji, i pred Allahom ponizno stojte."

Ikindija je prema mišljenju većine Mufesira[17] srednji namaz koji se spominje u Kur´anu. Upitao je neki čovjek Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

"Koja je islamska naredba Allahu najdraža?" Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu odgovori:

"Namaz u njegovu vremenu. Ko napusti namaz taj nema ni vjere. Namaz je glavni stub vjere."

[17] Mufesir: Komentator Kur'ana

أهمية الصلاة

VAŽNOST NAMAZA

Govor o važnosti namaza i njegovim prednostima je jako dug, o ovome ćemo naći mnogo govora u Allahovoj knjizi Kur'anu, sunnetu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, mnogo više nego što mogu ja ovom prilikom da spomenem. Također, govor o propisima namaza, njegovim vadžibima, sunnetima, adabima i uopćeno o svemu onome što je došlo od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je more bez dna!

عدد أركان وواجبات وسنن الصلاة

BROJ RUKNOVA, VADŽIBA I SUNNETA NAMAZA

Spomenuli su islamski učenjaci da je od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, došlo više od šest stotina sunneta i stvari koje su propisane (utemljenje u namazu), ovo je prenio i spomenuo Ibn Hibban, rahimheullahu, u svome sahihu (vjerodostojnoj zbirci hadisa), pa je rekao:

„U četiri rekata koja klanja insan ima šest stotina sunneta Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koje smo mi po poglavljima pobrojali i predočili u djelu SVOJSTVO NAMAZA, pa nema potrebe da se ponova ti sunnet spominju u ovoj knjizi, dakle u sahihu Ibn Hibbana rahimehullahu...“[18]

Ibn Hibban je od veliki učenjaka, hafiza i poznavalaca hadisa, i od onih koji su mnogo prenosili i uzimali hadise od šejhova, stoga nema nikakve zapreke da kod takvoga kapaciteta bude ovoliki broj sunneta koji se prenose od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
Njegovo rječi: „šest stotina sunneta“, vjerovatno misli na sve ono što je preneseno od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, putem predaja koje su sahih (vjerodostojne) i predaja koje su daif (slabe), a također vjerovatno je želio da kaže ovim rječima i ono što se ponavlja na svakom rekatu.

[18] El-Ihsan u djelu hadisa 1867

Od stvari koje su opće poznate, jeste i to da ono što se prenosi od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je činio ponekada na nekim rekatima ne znači da je to činio i na drugom mjestu na tom rekatu osim onoga što dođe mnoštvom predaja i ima potporu u drugim hadisima i samoj praksi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
Pa ukoliko ovo bude cilj riječi Ibn Hibbana, to je ono što je bez sumnje opravdano, a ako bude nešto mimo ovoga onda u njegovim riječima ima „propust“. Spomenuo je Ibn Kajjim, rahimehullahu, u djelu: „Medaridžu Salikin“[19]:

„Ne prelazi namaz Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, broj sunneta i onoga što je između vadžiba i mustehaba više od stotinu ili blizu toga.“

Spomenuo je Abdu-l-Hajj El-Ketani, u svome djelu „Fehresu Feharis“[20] u biografiji Abdurrahmana El-Ajdrusa El-Misrija, od njegova učenika Muhammeda Hajta Es-Sendija i šejha Ez-Zebidijja i Uteje El-Edžherija Eš-Šafija: da je on ušao u Egipat (Misr) kod učenjaka Azhara dok su oni birali čovjeka koji zaslužuje da ih predvodi u namazu, pa su njega upitali o tome, pa je rekao:

„Nije dostojan toga niko osim onoga ko tokom jednog namaza uradi pet stotina sunneta.“

Na što su mu se čudili, i tražili od njega da im spomene te sunnete, pa ih je spomenuo. Rekao je Abdu-l-Hajj El-Ketani:

„I od kada sam čuo te riječi a ja sam ih smatrao nestvarnim i čudnim sve dok nisam naišao na stav Ibn Hibbana, te sam nakon toga počeo da praktikujem praksu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u namazu sa svim pokretima te sam našao taj spomenuti broj ili čak nešto i više, i svako onaj ko bude ostavio žurbu tokom obavljanja namaza biva od onih koji su pogodili, okoristili se i druge okoristili.“

[19] Medaridžu Salikin 2/117

[20] Fehresu Feharis 2/117

Kada bismo htjeli da pobrojimo te sve sunnete, propise namaza naš bi se govor i seminar odužio jako puno, mnogo je hadisa koji govore o ovoj temi a koje su islamski učenjaci skupili i nama predočili. O ovom poglavlju pisali su mnogi učenjaci od njih su: imam Ahmed, rahimehullahu u djelu: „Es-Salat“ također i Ebu Nuajm El-Fadl Ibn Dekin, u djelu „Es-Salat“ kao i Muhammed Ibn Nasr u djelu „Ta'zim kadr Es-Salat“ i drugi dok su neki od potonjih učenjaka o ovoj temi skupili i tomove materijala.

Ono što je došlo od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, po pitanju ove teme je nešto oko hiljadu hadisa, između sahih i daif predaja i predaja oko koji su se islamski učenjaci razišli, odnosno imaju neki nedostatak. Da spomenemo sav govor ulme o njima kao i njihovo razilaženje nije moguće no, mi ćemo da pričamo o onome što je poznato (utemeljeno) a toga su potrebni mnogi ljudi u svojim pitanjima a možda su ove stvari nepoznate i za učenike, tragače šerijatskoga znanja (Talibu-l-Ilm) od stvari koje su neki učenjaci uzeli kao osnovu a tome je suprotan dokaz (praksa) Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i praksa ashaba, radijjallahu anhu. Također nijjet mi je da kod svakog pitanja (mes'ele) kratko pojasnim dokaze za tu mes'elu oslanjajući se na Allahov Uzvišeni govor, govor Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ili pak govor nekoga od ashaba radijjallahu anhum, tabina i na kraju imama ovoga ummeta.

Osonova u svemu ovome jeste govor Allaha dželleša'nuhu, potom govor Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok sve mimo toga je u potrebi da se njemu dođe sa dokazom a nikako da ono bude dokaz nečemu – Allaha ljudi obožaju preko njegova govora, i govora Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Nakon spomenute prakse gledamo na postupke ashaba, radijjallahu anhum i na njihov konsenzus (Idžma') shodno ovome rekao je imam Ahmed:

„Idžma' (konsenzus) je idžma' ashaba, a oni poslje njih su samo sljedbenici (samo slijede njih).“[21]

Slično ovome rekao je i Davud Ibn Alij[22], pa ukoliko se utvrdi idžma' ashaba po određenom pitanju – onda nema više mjesta nakon toga da iko kaže bilo šta, pa makar taj bio od najbolji generacija tabina i islamski učenjaka. Stoga neophodno je da onaj koji uči uzme i zadovolji se govorom (stavovom) ashaba, radijjallahu anhum, kada su u pitanju stvari vezane za ibadete, jer su oni najbliži da dokuče značenje onoga šta je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, time ciljao (želio), a oni su također najbliži bili spuštanju objave, te su bili najučeni po pitanju stvarnosti, kao i razloga pojave određenog hadisa – pa kada se oni raziđu onda tu zaista ima širine!

---

[21] Zil Tabekatu Hanabile od Ibn Redžeba 1/304

[22] El-Fekih i Mutefekih od Hatiba 1/427

Rekao je imama Ahmed, rahimehullahu, obraćajući se onome ko je napisao knjigu „Ihtilaf“ (Razilaženje) a on je Ishak Ibn Behul El-Enbari: „Nazovi to djelo „Knjiga širine“[23] a slično ovome su i riječi Omer Ibn Abdulaziza:

„Mrsko bi mi bilo, da se nisu ashabi, radijjallahu anhum razilazili (po pitanjima nekim), jer da su svi bili istoga stava onda bi ljudi nakon njih bili u tjesnacu (teškoći) i oni su vođe (imami) koji su nama uzor i dokaz. Ljudi se za njima povode, pa svako onaj ko bude uzeo za neki stav (govor) jednog od njih – ta tu ima širine!“[24]

Rekao je Kadi Ismail, Allah njime bio zadovoljan:

„Širina u razilasku ashaba Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je ustvari širina u idžtihadu misli, no nije širina u tome da neko uzme za neki stav jednoga od njih, a to što je uzeo nije ustvari istina pa ovo nije ispravan idžtihad. Ihtilaf (razilazak) između ashaba upućuje na to da su oni radili (postupali) shodno idžtihadu pa je kao rezultat toga bio razilazak po određenim pitanjima.“

Dodavši na ovo rekoa je Ibn Adbul Berr, rahimehullahu:

„Govor Ismaila je jako lijep.“[25]

Namaz je drugi rukn od ruknova Islama, on je stub vjere, njega je Allah Uzvišeni propisano i farzom učinio kada je Allahov poslanik, sallallahu alejhi ve sellem bio na Isra' i Miradžu.

---

[23] Tabekatu Hanabile od Kadija 1/111

[24] Džamiu bejan el-Ilm ve fadluhu od Ibn Abdul Berr 2/80

[25] Džamiu bejan el-Ilm ve fadluhu od Ibn Abdul Berra 2/82

وقت فرض الصلاة

VRIJEME PROPISIVANJA NAMAZA

Razišla se islamska ulema, počevši od historičara i drugi učenjaka oko godine El-Isra' (putovanja u Nebske sfere) Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellema, a ono oko čega su složni, jeste da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao namaz u Mekki, dok nama nije poznata kakvoća toga namaza (nije preneseno ništa od vanjštine toga namaza). No, ono što mi znamo i što je zabilježeno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jeste da je on obavljao namaz koji se sastojao od jednog ruku'a i dvije sedžde, a također ima predaja da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao dva rekata i sve druge predaje koje se bilježe u knjigama sunneta.

معنى وتعريف الصلاة

ZNAČENJE I DEFINICIJA RIJEČI ES-SALAT

Riječ Es-Salat u Allahovom govoru, govoru Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellema, a također i u Arapskom jeziku ima tri značenja:

1. Es-Salat odnosno njeno značenje je poznato u šerijatu, a na ovo upućuju riječi Allaha Uzvišenog:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَٱنْحَرْ ﴿٢﴾ ﴾ الكوثر: ٢

„Zato se Gospodaru svome moli (klanjaj) i kurban kolji.“

2. Et-Terhim odnosno milost (pomilovanje) od Allaha za Njegove robove, kao što je u riječima Allaha dželleša'nuhu:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ أُوْلَٰٓئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَٰتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ ۖ ﴾ البقرة: ١٥٧

„Njih čeka oprost od Gospodara njihova i milost.“

Kao i u riječima Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

„Gospodaru moj smiluj se porodici Ebi Evfa (Salli ala Ebi Evfa)...“

3. Ed-Dua' odnosno dova a potvrda ovome jesu i riječi Allaha Uzvišenog:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَوٰتَكَ سَكَنٌ لَّهُمْ ﴿١٠٣﴾ ﴾ التوبة: ١٠٣

„I pomoli se za njih, molitva tvoja će ih sigurno smiriti.“

Dakle misli se na dovu, a također na ovo upućuju i riječi komentatora govora Allaha Uzvišenog:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا وَٱبْتَغِ بَيْنَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا ﴾ الإسراء: ١١٠

“Ne izgovaraj na sav glas Kur'an kad molitvu obavljaš, a i ne prigušuj ga; traži sredinu između toga."

Spomenute riječi odnose se na NAMAZ.

Riječ Es-Salat u jeziku ima značenje Ed-Dua', a nazvano je ono s čime se mi približavamo Allahu Es-Salat jer mi tokom svoga namaza dovimo Allahu, a arapi imaju običaj da nešto nazivaju nekim imenom kada se to veže za tu stvar ili pak bude sebebom (povodom) te stvari pa tako SALATU ALA EL-MEJJIT (Dženaza) je nazvana tim imenom zato što čovjek tokom dženaze dovi za umrloga.

Dakle, kao što smo kazali riječ Es-Salat ima puno značenja u jeziku no, kada se kaže riječ Es-Salat u šerijatu onda se misli na NAMAZ koji počinje TEKBIROM (izgovorom Allahu Ekber) a završava se TESLIMOM (predajom selama) na poznati način. Iz spomenutog razloga islamski učenjaci Fakihi (El-Fukaha) definišući NAMAZ kažu da je to: Ibadet koji ima određene pokrete i govor (riječi) koji počinje TEKBIROM a završava TESLIMOM. A prenosi se od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem da je rekao:

وقد أنبأ أبو نصر عمر بن عبد العزيز بن قتادة أنبأ أبو عمرو ثنا أبو العباس بن أبي الدميك ثنا عبد الله العيشي ثنا حسان بن إبراهيم عن أبي سفيان عن أبي نضرة عن أبي سعيد قال قال رسول الله صلى الله عليه و سلم: مفتاح الصلاة الوضوء والتكبير تحريمها والتسليم تحليلها.

„Ključ namaza je ABDEST, njegov početak (Et-Tahrim) je TEKBIR, a završetak (Et-Tahlil) predaja selama (TESLIM).“[26]

Pod riječju Et-Tahrim označava se početak odnosno čini zabranjenim (haram) sve ono što je bilo dozvoljeno prije ovoga tekbira (prije stupanja u namaz), a završetak odnosno Et-Teslim tj. predaja selama ustvari dozvoljava (Et-Tahlil) sve ono što je bilo zabranjeno početnim tekbirom.

حكم تارك الصلاة

PROPIS OSTAVLJAČA NAMAZA

Namaza je granica ili razdvajač između MU'MINA i KAFIRA, te je iz istoga razloga Allah dželleša'nuhu obećao i zaprijetio ostavljaču namaza da ga čeka vatra, pa čak do te mjere da je Allah također zaprijetio onome koji je nemaran ili pak odgađa namaz da ga čeka BOLNA KAZNA. Za sve rečeno došlo je u sunnetu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, mnogo predaja koje upućuju da onaj koji ostavi namaz on time izlazi iz vjere, a hadis koji upućuje na ovo bilježi imam Muslim, rahimehullahu:

[26] Sunen Kubra 2/380

حَدَّثَنَا سُرَيْجٌ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: بَيْنَ الرَّجُلِ وَبَيْنَ الشِّرْكِ أَوْ الْكُفْرِ تَرْكُ الصَّلَاةِ.

„Između čovjeka i širka ili kufra je ostavljanje NAMAZA."

A također kod Tirmizije se bilježi hadis u drugom kontekstu gdje kaže Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem:

„Između Kufra i Imana je ostavljanje NAMAZA."

A kod Ebi Ja'le se prenose riječi da je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem:

„Nije ništa između roba i između napuštanja Imana osim ostavljanje NAMAZA."

Došla je predaja od Mudžahida Ibn Džibra da je on upitao Džabira:

"Šta je to što ste smatrali granicom ili razdvajačem između Kufra i Imana u vremenu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem? Pa je rekao: NAMAZ!"

I bilježi AbduRezak od Ma'mera od Zuhrija od Ubjedullaha Ibn Abdullaha od Ibn Abbasa da je rekao:

„Kada je uboden Omer, radijjallahu anhu, ja i jedna osoba od Ensarija smo mu pomogli sve dok ga nismo uveli u kuću i nije došao sebi sve dok nije osvanulo. Pa je rekao neki čovjek vi ga nećete osvijestiti ni sa čim osim sa NAMAZOM, pa smo rekli: O vođo pravovjernih namaz, namaz...Te je on otvorio oči i rekao: Da li su ljudi klanjali? Pa smo rekli: Da! Zatim je

rekao: Doista nema časti u Islamu onaj ko ostavi NAMAZ, pa je klanjao a njegove rane su krvarile!"

A dovoljno je kao pretnja da se spomene, da će svako onaj ko bude ostavio namaz biti proživljen sa: Faraonom, Hamanom, Karunom i Ubeje Ibn Halefom, kao što prenose imama Ahmed, Ibn Hiban, Taberani i drugi u hadisu Abdullah Ibn Amra, da je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem:

حدثنا أحمد بن محمد بن أبي موسى الأنطاكي ثنا أيوب بن محمد الوزان ثنا الوليد بن الوليد ثنا بن ثوبان عن سعيد بن أبي أيوب عن كعب بن علقمة عن عيسى بن هلال عن عبد الله بن عمرو بن العاص : أن النبي صلى الله عليه و سلم ذكر الصلوات الخمس فقال من حافظ عليهن كن له نورا وبرهانا ونجاة يوم القيامة ومن لم يحافظ عليهن لم يكن له نورا ولا برهانا ولا نجاة يوم القيامة وكان مع قرون وفرعون وهامان وأبي بن خلف.

„Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem spomenuo je pet dnevni namaza pa je rekao: Ko bude čuvao ove namaze oni će njemu biti svjetlo, dokaz i spas na Sudnjem danu; a ko ih ne bude čuvao neće biti njemu svjetlo, dokaz niti spas na Sudnjem danu i biće sa Faraonom, Hamanom, Karunom i Ubeje Ibn Halefom.“[27]

I ovo je od najjasni dokaza koji upućuju na KUFR onoga koji ostavi NAMAZ, jer prestanka svijetla i uskraćenost dokaza i spasa kao i boravak (prebivalište) sa Faraonom, Hamanom, Karunom i Ubeje Ibn Halefom na Sudnjem danu najprecizni i najdirektni dokaz koji upućuje na KUFR a također ko bude proživljen sa ovim spomenutim za njega nema nikakve nade niti

[27] Musned Šamin 1/152

uspjeha. Iz svega rečenog ashabi, radijjallahu anhum i tabini su složni oko onoga ko ostavi namaz, sve jedno da li to bilo NEGIRANJA OBAVEZNOSTI namaza ili je on ostavljač namaza koji ga ostavlja iz LIJENOSTI ili NEMARA – DA JE KJAFIR i time je izašao iz kruga ISLAMA. Ovo rečeno je stvar oko čega su se oni složili, a razilaženje po ovom pitanju je ustvari nastalo nakon njih.

Ostavljanje bilo čega što je od uslova namaza (abdest ili kupanje od džunpluka) je ustvari kao i samo ostavljanje namaza, a nijekanje nečega od namaza (uslova za namaza ili dijelova namaza) je ustvari kao i nijekanje obaveznosti namaza, jer je NAMAZ ustvari IMAN kao što je došlo u riječima Allaha Uzvišenog:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ وَمَا كَانَ ٱللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَـٰنَكُمْ ۚ ﴿١٤٣﴾ ﴾ البقرة: ١٤٣

"Allah neće dopustiti da propadnu molitve vaše."

Riječ molitve odnosni se i ima značenje NAMAZE, a ovome kao potvrda su i riječi u hadisu od Malika Ibn Ešaria, radijjallahu anhu:

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ حَدَّثَنَا حَبَّانُ بْنُ هِلاَلٍ حَدَّثَنَا أَبَانٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى أَنَّ زَيْدًا حَدَّثَهُ أَنَّ أَبَا سَلاَّمٍ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِى مَالِكٍ الأَشْعَرِىِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ –صلى الله عليه وسلم– «الطُّهُورُ شَطْرُ الإِيمَانِ».

"Čistoća je pola imana."[28]

Znači polovina namaza, a sam namaz ne može da bude upotpunjen bez čistoće.

Također, bilježi imam Tirmizi i Muhammed Ibn Nasr u hadisu od Bišra Ibn Mufadala a on od Džeririja od Abdullah Ibn Šekika El-Ukajlija da je rekao:

[28] Bilježi imam Muslim u Poglavlju Vrijednosti Abdesta 1/140

„Nije niti jedan od ashaba Allahova Poslanika sallallahu alejhi ve sellem ništa smatrao (gledao) od dijela ukoliko se ostave KUFROM osim ostavljanja NAMAZA.“

Ove riječi je potvrdio i idžma'u (konsenzusu) se pridružio također od Tabina Ejub Ibn Ebi Temime Es-Sihtijani, kao što to prenosi Muhammed Ibn Nasr El-Mervezi u hadisu Hamad Ibn Zejda od Ejub Ibn Temime Es-Sihtijani da je rekao:

„Ostavljanje namaza je kufr i oko toga nema razilaska.“

I nije mi poznat niti jedan tekst (govor) od ashaba a niti od tabina da su oni gledali drugačije na ostavljača namaza osim da je on KAFIR, osim onoga što se prenosi od Ibn Šihaba Ez-Zuhrija, a on je prvi koji je ukazao na drugačiji stav gore spomenutom kao što to bilježi od njega Muhammed Ibn Nasr El-Mervezi u hadisu od AbdelAziza Ibn Abdellaha El-Uvejsija, a on od Ibrahima od Ibn Šihaba da je on bio upitan o čovjeku koji ostavlja NAMAZ? Pa je rekao:

„Ako je razlog njegova ostavljanja namaza to što je prešao na drugu vjeru (postao murted) on se UBIJA, a ako je pak razlog tome što je on grešnik biva udaren jednim jakim (odgojnim) udarcem i zatvara se.“

U ovom slučaju on ne gleda kafirom ostavljača namaza, a najvjerojatnije on je pod ovim iskazom mislio na ostavljača jednog namaza, a ko ostavi namaz jedan tako da on izađe iz svoga vremena – ovo pitanje je ustvari ono oko čega se razišla ulema! No, što se tiče ostavljanja namaza potpuno ja ne znam nikoga na osnovu Kur'ana i sunneta Allahova Poslanika sallallahu alejhi ve sellem a niti po govoru ashaba i tabina da su se oni razilazili po tom pitanju, nego je razilazak po ovom pitanju nastao nakon ovih prvi generacija!

I ovo je ono, na čemu je konsenzus ashaba radijjallahu anhum, kao što je rekao imam Ahmed, rahimehullahu:

„Konsenzus (El-Idžma') je konsenzus ashaba, a oni poslje nih ih samo slijede.“

Što se tiče selefa (ispravnih prethodnika) samo je mala količina njih reklo da ostavljač namaza nije KAFIR od njih je: Muhammed Ibn Šihab Ez-Zuhri i Hammad Ibn Zejd. A poslije njih je

grupa: Ibn Rušd El-Hafid, Ibn Hibban, Et-Tahavi, Ibn Kudame, Ibn Abdu-l-Berr, Ibn Abdu-l-Hadi, Ebu Zura El-Iraki i Es-Sehavi.

Kada su u pitanju imami ovoga ummeta, kod njih je bilo poznato da onaj ko ostavi prvi i drugi rukn ISLAMA (šehadet i namaz) on je počinio KUFR dok ukoliko bi ostavio nešto drugo od ruknova mimo spomenuti ne bi time izašao iz ISLAMA.

Kazala je neka ulema, a to se prenosi od Hasana, te također od Nafia, Hekema, Ibn Habiba kao i od Ishaka Ibn Rahavje a što je ustvari stav i govor imama Ahmeda, da onaj ko ostavi nešto od Ruknova Islama pa makar to bilo Zekat ili Post ili Hadždž – NAMJERNO ili IZ LIJENOSTI ili IZ NEMARA ili pak NEGIRAJUĆI TO KAO OBAVEZU (PROPIS) pa takav je KAFIR, a džumhur (većina) učenjaka je na stavu da nije kafir. Stav da onaj ko ostavi nešto od ruknova islama da je on time kafir je poznata teza i poznat stav kod imama ovoga ummeta (selefa). No, međutim TEKFIR takvog pojedinca a na što upućuju svi spomenuti dokazi odnosi se na prvi i drugi rukn ISLAMA, i ne može da se uzme dokaz za nešto drugo mimo ova dva rukna!!!

Nakon ova dva rukna, najjači dokazi koji upućuju na kufr onoga ko ga ostavi jesu oni koji govore o Hadždžu, kao što kaže Allah Uzvišeni:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ وَلِلَّهِ عَلَى ٱلنَّاسِ حِجُّ ٱلۡبَيۡتِ مَنِ ٱسۡتَطَاعَ إِلَيۡهِ سَبِيلٗاۚ وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ ٱللَّهَ غَنِيٌّ

عَنِ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٩٧ ﴾ آل عمران: ٩٧

„Hodočastiti Hram dužan je, Allaha radi, svaki onaj koji je u mogućnosti; a onaj koji neće da vjeruje - pa, zaista, Allah nije ovisan ni o kome.“

A također, ono što se prenosi od Omera, radijjallahu anhu, da je rekao:

„Ko bude u mogućnosti da obavi Hadždž pa ga ne obavi, pa za njega je isto umro kao Jevrej ili Kršćanin - nema razlike.“[29]

Također se prenosi od imama ummeta da su tekfirili svakoga onoga koji je ostavio namaz NAMJERNO, a od njih su: Ishak Ibn Rahavej i Muhammed Ibn Nasr El-Mervezi.

---

[29] Seneed ovoga govora je ispravan

A sam Ishak Ibn Rahavej, rahimehullahu, je smatrao da onaj ko ne TEFKIRI OSTAVLJAČA NAMAZA, on pri sebi ima osobine MURDŽIJE.

I na osnovu ovoga vidimo mnogo popuštanje od potonji generacija po ovom pitanju, dakle pitanju KUFRA OSTAVLJAČA NAMAZA, i ako na to upućuju dokazi od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

أقوال الأئمة الأربع في تارك الصلاة

STAV ČETVERICE IMAMA O OSTAVLJAČU NAMAZA

Što se tiče imama mezheba: Ebu Hanife, Šafije, Malika i Ahmeda, rahimehullahu džemian, njihov stav po pitanju OSTAVLJAČA NAMAZA je različit:

الإمام أحمد بن حنبل

(780 855 م)

IMAM AHMED IBN HANBEL, RAHIMEHULLAHU

Poznat stav od imama Ahmeda, rahimehullahu, po pitanju OSTAVLJAČA NAMAZA jeste da je on TEKFIRIO takvu osobu, i smatrao je KAFIROM. To prenose mnogi njegovi drugovi (učenici) pa čak i obični ljudi. To se također prenosi od Ibn Hani, Hilal, Hanbel Ibn Ishak, Ismail Eš-Šalendži, Hasan Ibn Abdullah El-Iskafi, Ebu Bekr El-Mervezi, El-Mejmuni, Ebu Davud, Ahmed Ibn Ahmed El-Husejn Ibn Hasan i njegov sin Abdullah, Ebu Talib El-Istahri u dijelu o imamu Ahmedu, kao što to spominje Ibn Ebi Ja'la El-Kadi u knjizi „Tabekatu Hanabile“.

Nije mi poznat stav od imam Ahmeda, rahimehullahu, drugačiji osim da je tekfirio ostavljača namaza, osim onoga što pojedini njegovi sljedbenici razumiju u predaji od Ibn Saliha kada je bio upitan o POVEĆANJU i SMANJENJU IMANA gdje je upitao:

„Kako se povećava i smanjuje IMAN? Pa je rekao: Kao što je ostavljanje namaza, ili zekata ili pak hadždža ili uopćeno ostavljanje FARZOVA."

Pa je rečeno: U ovome je dokaz da navodno imam Ahmed smatra da onaj ko ostavi namaz, on time gubi dio imana no, ne gubi iman (vjeru) potpuno – u ovom stavu odnosno tvrdnji je slabost iz nekoliko razloga:

a) Stav imama Ahmeda, rahimehullahu, odnosno njegove riječi o smanjenju imana ostavivši namaz JEDAN tako da prođe njegovo vrijeme, a što je i stav mezheba ne znači da je on takvu osobu smatrao KAFIROM. On ne kaže da je KAFIR ona osoba koja je iz spomenutog slučaja ostavila namaz, zato je on sam, imam Ahmed u svome Musnedu spomenuo hadis od Katade od Nasra da je rekao:

"Došao je čovjek Allahovu Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je htjeo da dadne prisegu da neće klanjati osim dva namaza, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio njegovu prisegu."

A poznato je kod drugova imama Ahmeda, rahimehullahu, da ono što je on spomenuo u Musnedu od hadisa a nije rekao drugačije tome ili pak da on sam ima po određenoj mes'eli (pitanju) dva stava pa ovaj hadis koji je zabilježen dođe kao potvrda tome. Prenesen je suprotan stav ovoj mes'eli Ibn Muflih u knjizi „Adabu Šerija" gdje je rekao:

„Ono što je Ahmed, rahimehullahu, zabilježio u Musnedu nije suprotno njegovom stavu, pa da li se to smatra njegovim Mezhebom ili ne? Ima razilaženje po ovom pitanju između sami njegovi sljedbenika, ipak ono što je vanjština jeste da su oni saglasni sa imamom."

A ovo se isto bilježi kod imama Malika rahimehullahu u knjizi „El-Muveta"

Na osnovu rečenoga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je dao dozvolu čovjeku da klanja samo dva namaza je slabije od da on ostaje na kufru – a na osnovu svega

rečenoga jeste da onaj ko ostavi namaz ili dva namaza u toku noći i dana tako da izađe njihovo vrijeme time on ne postaje KAFIR.

Ispravnim putem je preneseno da je Selef smatrao da onaj ko ostavi namaz kako je gore rečeno biva KAFIROM, a ovo je stav Hasana El-Basrija, kao što je to prenio Ishak Ibn Rahavej, rahimehullahu, a što je ustavri stav imama Ahmeda, koji je suprotan vanjštini. Ovo je također stav imama Malika i Šafije kao što je to prenio imam Tahavi u dijelu „Muhtesar Ihtilafu El-Ulema."

b) Većina drugova i učenika imama Ahmeda, rahimehullahu, prenose stav da je on smatrao ostavljača namaza KAFIROM, pa se ne ide putem sumnji nego se uzima UBIJEĐENJE i JASAN STAV.

Kada je u pitanju ono što je preneseno od Ibn Abdullaha, da je Ahmed, rahimehullahu, bio upitan o onome ko ostavi namaz mjesec? Pa je odgovorio: NAKLANJAT ĆE GA! Odgovor na ovo pitanje biva na dva načina:

1. Da ne znači (nije obavezno da se razumije) iz riječi imama Ahmeda, rahimehullahu, da je obavezna da NAKLANJA propušteno, odnosno NE TEKFIRENJE ISTOG, pa Ishak Ibn Rahavej smatra nevjernikom onoga ko ostavi namaz. On smatra također da onaj ko se pokaje biva obavezan da naklanja propušteno, a istog je mišljenja i Abudllah Ibn Mubarek. Pa ukoliko govor njih dvojice nije razumljiv i prihvatljiv sam po hadisu, ta prenosi se od Muhammeda Ibn Nasra u knjizi „Ta'zimu Kadru Es-Salat" u hadisu od AbdulAziza Ibn Ebi Zura od Ibn El-Mubarek: Da je on bio prisutan pa ga je upitao čovjek o čovjeku koji je ostavio namaz nekoliko dana, pa je upitao: Pa šta je učinio dotični čovjek? Reče: Pokajao se za ono što je bilo pri njemu! Pa je rekao Ibn El-Mubarek: Neka naklanja ono što ga je prošlo (što je ostavio) od namaza. Pa mi je prišao i rekao: O oče Muhmmedov, ovo nije u skladu sa hadisom!

2. Ovaj stav nije potpuno jasan, jer je ovo opća predaja a ostavljanje namaza može da bude ustvari negiranje obaveze istog iz džehla (neznanja) kao što je slučaj da se desi kod žene da joj izađe krv i ona ne spozna ili ne pita razliku između ove dvije vrste krvi, te misli da je to hajz, a to bude ustvari druga vrsta krvi (od bolesti ili slično) pa da li je ona obavezna da ponovi te namaze? I na ovo se može da odnosi riječi imam Ahmeda, i svi primjeri koji su slični ovome!

الإمام مالك بن أنس

(93 هـ - 179 هـ)

IMAM MALIK IBN ENES, RAHIMEHULLAHU

Ne pamti niti jedan tekst od njega, kao ni stav o kufru ostavljača namaza, ili stav o tome da on nije kafir. No, od njega se bilježe određene priče, sve osim ubistva ostavljača namaza kao što to bilježi od njega Ibn Abu-l-Berr u dijelu „Et-Temhid“ i od Ibn Kasima, također od Malika u knjizi „El-Bejanu Ve Et-Tahsil“. Poznati stav njegov kod njegovi učenika OSTAVLJAČ namaza nije KAFIR i ovo je ono što prenose od njega mnoštvo učenika pa i više. Slično ovome bilježe od njega Ibn Rušd i Ibn Abu-l-Berr. Prenio je Ibn Rušd u knjizi „Hašijetu El-Medune“ od Malika: kufr ostavljača namaza, te kao da je rekao stav imama Ahmeda, rahimehullahu, da onaj ko ostavi jedan ili dva namaza on time ne biva kafir sa dokazom hadisa od Nasra, kao što smo prethodno o tome govorili. Šejh Eš-Šenkiti, rahimehullahu, je odbacio sve predaje i slabim ih ocijenio koje govore da je imam Malik, rahimehullahu, tekfirio ostavljača namaza.
Prenio je imam Tahavi, rahimehullahu od Malika kao što se nalazi u „El-Muhtesar“ da je on smatrao murtedom (otpadnikom) onoga ko ostavi namaz da izađe iz svoga vremena sve dok ga ne naklanja, a također prenose učenjaci fikha malikiskog mezheba, ispravnije i bolje stavove od drugi, jer oni su ti koji najbolje poznaju dokaze mezheba.

محمد بن إدريس الشافعي الإمام

(150 هـ - 204 هـ)

IMAM MUHAMED IBN IDRIS EŠ-ŠAFI, RAHIMHULLAHU

Nije mi poznat niti jedan direktan tekst od imama Šafije, rahimehullahu, da je on drugačije gledao na ostavljača namaza osim da je on KAFIR, i ako su njegovi učenici odnosno drugovi prenijeli određeni broj stavova o ne Tekfiru ostavljača namaza, kao što to bilježe neki od njegovi sljedbenika od koji su: Es-Sabuni u „Aqidetu Es-Selef“ i imam Nevevi u dijelu „El-Medžmu“ kao i drugi. Prenosi nekoliko imama od imam Šafije, rahimehullahu, da je on gledao (smatrao) KAFIROM ostavljača namaza kao što to bilježi imam Tahavi, rahimehullahu, u „Mušeklu El-

Asar“ i „Muhtesar Ihtilafu El-Ulema“ pa čak se prenosi da je on, imam Šafija, rahimehullahu, smatrao KAFIROM onoga ko ostavi namaz tako da on izađe iz svoga vremena. Također, sam imam Šafija je ukazao na ne tekfir ostavljača namaza i to u općenitom stavu kao što je došlo u knjizi „El-Umm“ gdje je rekao:

„Kada bi čovjek ostavio namaz tako da izađe iz svoga vremena, ta on se sam izložio (stavio) u ružnu i nezahvalnu poziciju, osim ako mu Allah oprosti.“

Znači: On se nalazi u Allahovim rukama tj. Njegovoj volji, a u toj poziciji ne bude niko osim MUSLIMAN RASIPNIK (nemarnik). Tako da nema niko pravo da porekne općenito tekfir i stav imama Šafije spram ostavljača namaza. A vjerojatno, ovdje se misli na jedan namaz koji izađe iz svoga vremena kao što je to slučaj sa vanjštinom mezheba imama Ahmeda. Pa kaže: „Ukoliko čovjek ostavi namaz da izađe iz svoga vremena...“ i vjerojatno je ovo njego zadnji stav osim onoga koji je rekao imam Tahavi, rahimehullahu, ili pak ono što je prenio Tahavi odnosi se za neobaveznost naklanjavanje namaza. Dok u riječima od imama Šafije, rahimehullahu, koji spominje izlazak namaza iz njegovog vremena ustvari je dokaz da se misli na jedan namaz, jer u protivnom ne bi bilo koristi od spominjanja namaza ukoliko se on potpuno ostavi (dakle svi namazi).

الإمام أبو حنيفة النعمان

(80 هـ 150 هـ)

IMAM EBU HANIFE, RAHIMEHULLAHU

Poznat i raširen stav imama Ebu Hanife, rahimehullahu, po pitanju OSTAVLJAČA NAMAZA jeste da on nije smatrao da je on KAFIR, a što je od njega prenijelo mnoštvo njegovi učenika i drugova od njih je: Imam Tahavi u knjizi „El-Mušekil“ a također i u „Muhtesar Ihtilafu El-Ulema'“ a na čemu su bili i njegovi šejhovi kao što je Hammad Ibn Ebi Sulejman i drugi. Spomenuo je Es-Sebki u dijelu „Tabekatu Eš-Šafije“ raspravu između imama Ahmeda i imama Šafije, rahimehullahuma, po pitanju ostavljača namaza:
Rekao je Šafija imamu Ahmedu: O Ahmede , da li ti kažeš da je on KAFIR?

Kaže Ahmed: Da

Pa reče Šafija: Ukoliko biva KAFIROM, pa kako će da (čime) postane MUSLIMAN?

Reče Ahmed: Reći će „LA ILAHE ILLALLAH MUHAMMEDUN RESULULLAH".

Reče Šafija: Pa taj čovjek nije ni napustio te riječi (on i dalje izgovara to).

Reče Ahmed: Postat će musliman tako što će klanjati!

Reče Šafija: Namaz kafira nije ispravan, i ne možemo njemu na osnovu namaza da potvrdimo ISLAM.

Pa je ušutio imam Ahmed!!!

Ova priča nema osnova, jer nije došla ispravnim putem i ovu priču je spomenuo Es-Sebki, al sa nesigurnim (neispravnim) dokazima koji nisu prikladni da se prenose i da se pripisuju ovoj dvojici imama,velikana ovoga ummeta.

Sve ovo rečeno, a i mnogo toga što je nemoguće da se spomene ukazuje da se ostavljanje namaza ne dešava samo jednim stanjem, a dovoljno je što smo kazali riječi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao i mnoge predaje od imama i vođa ovoga ummeta od selefa i halefa (potonji generacija).

حكم القضاء لمن ترك الصلاة عامدا

PROPIS NAKLANJAVANJA NAMAZA ZA ONOGA KO GA NAMJERNO OSTAVI

KO OSTAVI NAMAZ NAMJERNO, tako da izađe njegovo vrijeme bez šerijatski opravdanog razloga - stav većine islamski učenjaka je da ta osoba biva obavezna da naklanja taj namaz, kao što je slučaj sa čovjekom koji namjerno tokom ramazana prekine post, on također biva obavezan da naposti taj dan. No, ispravan stav jeste da on nije obavezan da naklanja taj namaz, jer nema dokaza u šerijatu za takvo nešto nego će da poveća broj dobrovoljni namaza i da se pokaje dok je samo ostavljanje namaza veći prestup od ne naklanjavanja!
Sam propis nadoknade odnosno naklanjavanja je zaseban šerijatski propis koji zahtjeva dokaz da bi se po tome radilo, a nema dokaza za tu mes'elu. Namaz je moguće obaviti u njegovo vrijeme ili pak naklanjati ili ponoviti u slučaju potrebe...no, sve prethodno rečeno samo ako postoji Božanski dokaz (El-Vahj) a ne znam niti jednog od ashaba, radijjallahu anhum, da je rekao da se namaz naklanja kada ga ostavi namjerno spram onoga što se prepisuje određenim ashabaima.

Rekao je Ibn Redžeb:

„Ne poznajem niti jedan govor od ashaba da je neko od njih rekao da onaj ko ostavi namaz biva obavezan da ga naklanja, pa čak da nema jasan stav niti od tabina također osim što se prenosi od En-Nehia.“

A ono što mi je poznato od najjači predaja po ovome pitanju jeste stav Hasana El-Basrija kao što to bilježi El-Mervezi gdje je rekao:

„Kada čovjek ostavi jedan namaz namjerno, on taj namaz neće NAKLANJATI.“

Komentarišući riječi Hasana El-Basrija, rekao je Muhammed Ibn Nasr: Riječi hasana mogu se dvojako da razumiju:

- Da je ustvari Hasan tekfirio onoga ko ostavi namaz NAMJERNO, pa iz toga razloga on nije smatrao obaveznim da naklanja taj namaz – kafir nije obavezna da nadoknadi nešto od farzova tokom svoga KUFRA (nevjerstva).
- Ukoliko se razumije iz Hasnovi riječi da on nije tekfirio takvu osobu koja ostavi namaz namjerno, pa on je gledao na to kao obavezu koju je Allah propisao u određeno vrijeme da se obavi, pa ukoliko ne bi to učinio u tome vremenu on bi u stvari bio GREŠNIK jer je ostavio FARZ u vremenu u kome mu je propisan (naređen). Pa ukoliko bi došao sa tim namazom nakon njegova vremena, on bi ustvari došao s nečim u drugom ne obavezno vrijeme pa tako da mu to ustvari i ne koristi. I ovaj stav su poduprli mnogi učenjaci kao što su: Ibn Hazm, Ebu Abdurahman (suvremenik Šafije) a to je također i stav El-Humejdija koji se bilježi u knjizi aqide u posljednjem dijelu knjige „El-Musned“ na što je ukazala određena ulema i imami kao Berbehari, Ibn Betta i Dževdžezani.

Također nije obavezno i ne razumije se da onaj ko kaže da je obavezna osoba koja ostavi namaza da ga naklanja da ustvari ona time ne biva kafir jer Ishak Ibn Rahavej, rahimehullahu, je smatrao da čovjek koji ostavi namaz namjerno biva kafir, no ukoliko se pokaje biva obavezan da naklanja namaze koje je propustio namjerno!

I ono što želim da pojasnim jesu ustvari pet dnevni namaza koje je Allah Uzvišeni, propisao za svoje robove u Svojoj knjizi i jezikom Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ovaj namaz je pojašnjen od samog početka pa sve do kraja a sam govor o onome što se radi prije i nakon namaza je jako opširan i velik tako da ćemo se mi koncentrirati na ono što je bitno i neophodno da se spomene!!!

آداب المشي إلى الصلاة

BONTON (PONAŠANJE) PRI ODLASKU U MESDŽID

Namaz je propisan da se ide i obavlja u mesdžidima i zato su oni sagrađeni, a Allah dželleša'nuhu je propisao da se obavlja džematski kao što je to u riječima:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ وَٱرۡكَعُواْ مَعَ ٱلرَّٰكِعِينَ ﴾ البقرة: ٤٣

„I zajedno sa onima koji molitvu obavljaju i vi obavljajte!“

Došlo je mnogo predaja od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o samom bontonu i načinu odlaska u mesdžide.

Propisano je da čovjek kada nijjeti da ide u mesdžid izađe iz svoje kuće pod abdestom za svaki namaz, pa ukoliko bi klanjao pet dnevni namaza sa jednim abdestom nema smetnje za to. Također propisano je da čovjek ide na namaz sa smirenošću i polahko kao što je to propisano prilikom obavljanja samoga namaza. U vjerodostojnoj zbirci od imama Muslima bilježi se hadis koji se pripisuje Ebu Hurejri, radijjallahu anhu:

„Kada neko od vas krene u (zanijeti) namaz ta one je u NAMAZU.“

Pa ovo upućuje da je obaveza da svako onaj ko krene ka mesdžidu da se opskrbi (odgoji) odgojem samoga namaza ostavivši brzinu (žurbu) a pridržavajući se skrušenosti i smirenošću svim dijelovima tijela, a ovo je naredio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, onome ko izađe ka mesdžidu da ne isprepleće svoje prste a to je povezao sa hoda ka mesdžidu i namaza.

Prenosi se hadis od Semame El-Hannata, a on od Udžre zabrana o prepletanju prsta tokom odlaska u mesdžid, no ovaj hadis nije Sahih (ispravan), bilježi imam Ahmed, Ebu Davud, Tirmizi i drugi:

حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ قَيْسٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ فُلَانِ بْنِ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ أَنَّ أَبَا ثُمَامَةَ الْحَنَّاطَ حَدَّثَهُ أَنَّ كَعْبَ بْنَ عُجْرَةَ حَدَّثَهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: إِذَا تَوَضَّأَ أَحَدُكُمْ فَأَحْسَنَ وُضُوءَهُ ثُمَّ خَرَجَ عَامِدًا إِلَى الصَّلَاةِ فَلَا يُشَبِّكْ بَيْنَ يَدَيْهِ فَإِنَّهُ فِي الصَّلَاةِ.

“Kada neko od vas uzme abdest na najljepši način pa izađe ciljajući namaz neka ne prepleće prste svoje između ruku jer je on u NAMAZU.“[30]

I ovaj hadis nije ispravan kao što rekosmo, jer je El-Hanat u senedu nepoznat i njegovi su hadisi na stepenu munkera (odbačeni) rekao je o njemu Darekutni: ***„Nepoznat, odbačen!“***

Bilježi se hadis o zabrani prepletanja prstiju u mesdžidu od Ebi Seida El-Hudrija, radijjallahu anhu, ali i on također nije ispravan a ispravnim putem je preneseno od Ebu Hurejre, radijjallahu anhu, da je vidio Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, odnosno da prenosi u hadisu:

„... zatim je ustao i otišao do drvena stuba u mesdžidu te se na njega naslonio i isprepletavši prste ruku...“

A također dobro nam je poznat hadis u kome je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„Vjernik je za vjernika kao građevina...“

Nakon čega je pokazao praktično to prepletavši prste ruku.

Također se bilježi hadis u Buharinoj zbirci hadisa od Ibn Omera, radijjallahu anhu, da je rekao:

حَدَّثَنَا حَامِدُ بْنُ عُمَرَ عَنْ بِشْرٍ حَدَّثَنَا عَاصِمٌ حَدَّثَنَا وَاقِدٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَوْ ابْنِ عَمْرٍو: شَبَكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَصَابِعَهُ.

[30] Bilježi imama Ahmed 30-28

"Prepleo je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, svoje prste."

I na osnovu ovoga sam imam Buhari smatrao to dozvoljenim a sam je pisajući svoj sahih stavio poglavlje „Poglavlje o prepletanju prstiju u mesdžidu i drugdje" i na osnovu ove dozvole razumije se da ukoliko je to dozvoljeno da se čini u mesdžidu onda je i drugdje preče da bude dozvoljeno!
Također, osoba koja ide ka mesdžidu ići će tako da ne trči dakle običnim hodom po riječima Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao što se bilježi u zbirkama vjerodostojni hadisa:

حَدَّثَنَا آدَمُ قَالَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ قَالَ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا سَمِعْتُمْ الْإِقَامَةَ فَامْشُوا إِلَى الصَّلَاةِ وَعَلَيْكُمْ بِالسَّكِينَةِ.

„Kada čujete Ikamet (poziv), iditi na namaza sa smirenošću."[31]

I ovo je općenita naredba koja obuhvata sve namaze pa makar ta osoba i bila Imama (predvodnik u namazu). Sam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem,je rekao onima koji su žurili na namaz kada je jedne prilike klanjao ljudima, pa je čuo neke kako žure u pozadini pa u sahihu od imama Buharija se bilježi hadis od Ebi Katade, radijjalahu anhu, da je rekao:

„Dok smo jedne prilike klanjali sa Allahovim Poslanikom čuli smo galamu (buka, lupa) ljudi pa kada je klanjao rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem:

حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ الصُّورِيُّ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ سَلاَّمٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِى كَثِيرٍ أَخْبَرَنِى عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِى قَتَادَةَ أَنَّ أَبَاهُ أَخْبَرَهُ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ نُصَلِّى

31

مَعَ رَسُولِ اللَّهِ –صلى الله عليه وسلم– فَسَمِعَ جَلَبَةً. فَقَالَ « مَا شَأْنُكُمْ ». قَالُوا اسْتَعْجَلْنَا إِلَى الصَّلاَةِ. قَالَ « فَلاَ تَفْعَلُوا إِذَا أَتَيْتُمُ الصَّلاَةَ فَعَلَيْكُمُ السَّكِينَةُ فَمَا أَدْرَكْتُمْ فَصَلُّوا وَمَا سَبَقَكُمْ فَأَتِمُّوا ».

Upitao ih je Allahov Poslanik: Šta je vama? Pa su rekli: Požurili smo na namaz! Pa je rekao: „Ne činite to, kada dođete (stupite) u namaz budite smireni (polahko to učinite) pa ono što stignete klanjajte a ono što vas je prošlo dopunite.“[32]

Pojedini učenjaci smatraju da nema smetnje da čovjek malo požuri ukoliko se boji da će ga proći rekat, ili pak da će imam da preda selam, na osnovu predaja odnosno postupka pojedini ashaba, radijjalahu anhum, kao što se bilježi od Abudllah Ibn Omera, a što zabilježio imam Malik u „Muveta“ od Nafia a on od Ibn Omera da je jedne prilike čuo Ikamet a bio je pored Bekije (mezarja) pa je požurio (ubrzao hod) na namaz.

Također, bilježi imam Ibn Ebi Šejbe u svome Musanefu od Imare Ibn Amira a on od Ibn Mesuda radijjallahu anhu da je rekao:

„Najpreči hod (žurba) je prema namazu.“

Rekao je imam Ahmed, rahimehullahu:

„Nema smetnje da čovjek kada čuje Ikamet da požuri na namaz kako bi stigao na prvi Tekbir sve dok to ne pređe u žurbu (trčanje) neprimjerno.“

Prenosi se od nekoliko ashaba da su oni smatrali pokuđenim da se žuri na namaz pa i kada bi se bojao da će ga proći rekat, ovo se prenosi od Enesa, Sabit Ibn Zejda i Ebi Zerra, radijjalahu anhum.
Bilježe Ibn Ebi Šejbe, AbduRezak, Ibn Munzir od Ebi Nezra a on od Ebi Zerra radijjallahu anhu da je rekao:

[32] Bilježi imam Muslim 2/100

„Kada bude proučen Ikamet neka niko od vas ne ide drugačije ka namazu osim kako je to išao prije samoga Ikameta.“

Bilježi Ibn Ebi Šejbe od Sabita a on od Enesa, radijjallahu anhu, da je rekao:

„Izašao sam sa Zejd Ibn Sabitom u mesdžid pa sam ubrzao hod ka mesdžidu no, on me je uhvatio (sprečio).“

I sve što je čovjek udaljeni od mesdžida pa on ima veću nagradu (kada ide ka mesdžidu) zbog mnoštva koraka kao što prenosi imam Muslim, rahimehullahu, u hadisu Džabira, radijjallahu anhu, da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem Beni Selem kada je htjeo da približi svoju kuću ka mesdžidu:

„O Beni Seleme vaša kuća vama doprinosi nagradu, vaša kuća vama doprinosi nagradu (ostavlja trag).“

Pa ukoliko čovjek može da smanji svoje korake ka mesdžidu a da ga time ne prođe ništa od namaza – ta on ima veću nagradu inšaAllah, a Allahova milost i dobrota su neizmjerne.

الدعاء والذكر عند الخروج للصلاة

DOVA I ZIKR PRILIKOM IZLASKA IZ KUĆE KA MESDŽIDU

Nije poznato a niti preneseno ispravnim putem niti jedna od dova (namjenski za to) od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je on učio odnosno izgovarao kada bi izašao iz kuće ka mesdžidu ili ka drugom mjestu. A ono što se bilježi u vezi spomenute teme kod Ebu Davuda i drugi u hadisu od Ummu Seleme, radijjallahu anha: Da je Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem rekao:

أخبرنا أبو زكريا بن أبي إسحاق أنا عبد الباقي بن قانع أنا أحمد بن الخليل الرازي ثنا أبو غسان محمد بن عمرو ثنا جرير عن منصور وعطاء عن الشعبي عن أم سلمة قالت : كان رسول الله صلى الله عليه و سلم إذا خرج من بيته يقول: باسم الله اللهم إني أعوذ بك أن أزل أو أضل أو أظلم أو أظلم أو أجهل أو يجهل علي.

Allahov Poslanik je imao običaj da kada bi izašao iz kuće uči ovu dovu:

"Allahu moj, molim Ti se da ne zalutam ili ne budem zaveden, da ne posrnem ili ne budem naveden na grijeh, da ne činim nasilje ili da meni ne bude učinjeno - da ne budem glup ili da se na meni nerazumnost ne ispolji."[33]

Ovaj hadis nije vjerodostojan i nije ispravan jer u njegovom senedu (lancu prenosioca) je čovjek po imenu Eš-Šabi i on prenosi od Ummu Seleme, no međutim on nije čuo ovaj hadis od nje pa nakon ovoga biva sened prekinut, a od šartova ispravnosti hadisa jeste da sened bude spojen!
Na ovo je upozorio i ukazao Ali El-Medini (i ako je imama Hakim u svome Mustedreku rekao da je ovaj hadis sahih i po šartovima dvojice [ejhova al ga oni nisu zabilježili, no vjerojatno je i on sam bio zaboravio ili nije obraćao pažnju na čovjeka pod imenom Eš-Šabi). Ovu prethodnu tvrdnju negirao je i sam imam Hakim u knjizi „Ulumu Hadis" i ova je knjiga napisana od imama

[33] Sunen Kubra 5/251

dok je bio u punoj svojoj čvrstini (pamćenju) i on je rekao: „Eš-Šabi nije čuo ovaj hadis od Ajiše“.
Što se tiče hadisa koji se prenosi od Enesa Ibn Malika, radijjallahu anhu, koga bilježi Tirmizi, Nesai i drugi u hadisu od Hadžadža a on od Ibn Džeridža, od Ishaka Ibn Abdullaha Ibn Ebi Talhe od Enesa Ibn Malika: Da je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi izašao iz kuće učio:

حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَسَنِ الْخَثْعَمِىُّ حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِى طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّ النَّبِىَّ -صلى الله عليه وسلم- قَالَ « إِذَا خَرَجَ الرَّجُلُ مِنْ بَيْتِهِ فَقَالَ: بِسْمِ اللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللَّهِ ». قَالَ « يُقَالُ حِينَئِذٍ هُدِيتَ وَكُفِيتَ وَوُقِيتَ فَتَتَنَحَّى لَهُ الشَّيَاطِينُ فَيَقُولُ لَهُ شَيْطَانٌ آخَرُ كَيْفَ لَكَ بِرَجُلٍ قَدْ هُدِىَ وَكُفِىَ وَوُقِىَ ».

„U ime Allaha, oslanjam se na Allaha, nema stanja, kretanja niti snage bez Allahove pomoći“ Te mu bi rečeno: Upućen si, Dovoljno ti je, Zaštitio si se, pa se udalji od njega Šejtan, pa kaže njemu Šejtan drugi: ”Šta hoćete od onoga koji je upućen, opskrbljen i zaštićen, nema vam kod takvog posla.”[34]

Ovaj hadis je garib (stran) i odbačen! Izdvojio se po ovom hadisu Ibn Džeridž od Ishaka od Enesa, i nije ga čuo Ibn Džeridž od Ishaka kao što je to potvrdio imam Buhari.
Također i Darekutni je rekao isto po pitanju ocjene ovoga hadisa, kao što se bilježi u knjizi „El-Ilel“ rekao je: „Ispravno je da Ibn Džeridž nije čuo ovaj hadis od Ishaka.“

Bilježi hadis imam Hakim od Ata Ibn Jesara od Suhejla Ibn Ebi Saliha a on od oca od Ebu Hurejre, radijjallahu anhu, da je rekao: Allahov Poslanik bi izgovarao riječi kada bi izašao iz kuće:

أخبرنا أبو قتيبة سالم بن الفضل الآدمي بمكة ثنا محمد بن نصر بن منصور الصائغ ثنا سعيد بن منصور ثنا حاتم بن إسماعيل عن عبد الله بن حسين عن عطاء بن يسار عن

[34] Sunen Ebu Davud 4/486

سهيل بن أبي صالح عن أبيه عن أبي هريرة رضي الله عنه قال : كان رسول الله صلى الله عليه و سلم يقول إذا خرج من بيته يقول : بسم الله لا حول و لا قوة إلا بالله التكلان على الله.

"U ime Allaha, nema stanja, kretanja niti snage bez Allahove pomoći, na Allaha se oslanjam." [35]

Ispravno je da su ovo riječi Kaba El-Ahbara kao što to bilježi Ibn Ebi Šejbe u „Musanefu" sa ispravnim lancem od njega.

النية في الصلاة

NIJET ZA NAMAZ

Obaveza na svakom muslimanu je da prilikom bilo kojeg dijela kojeg želi učiniti, prisutnim učini i donese NIJET, pa čak i u djelima koja su u osnovi adet (nisu od ibadeta) kako bi povećao svoju nagradu iz istoga razloga rekla je islamska ulema:

„Nijet je trgovina UČENJAKA"

To je ono čime su oni malim djelima sticali veliku nagradu a to najvjerojatnije zbog veličine nijeta – gledali su na NIJET kao na PROFIT.
Pa tako učenjak tokom nekoga djela udruži više nijetova pa mu Allah Uzvišeni time upiše mnoge nagrade i ako je on učinio samo jedno djelo. Pa tako kada čovjek krene ka mesdžidu on nijeti NAMAZ, NAZIVANJE SELAMA, UKLANJANJE PREPREKE S PUTA, IDE SKRUŠENO I SMIRENO, UDIJELI SADAKU i slično te biva nagrađen mnoštvom svojih nijeta i biva u većoj nagradi od onoga koji samo nijeti i ide na namaz i ako vanjštinom njihova djela su ista no nagrada je različita i velika.

[35] Mustedrek 1/700

الوقت الذي يجب فيه الحضور للصلاة

VRIJEM U KOME JE OBAVEZNO DA SE PRISUSTVUJE NAMAZU

Obaveza čovjeku je da prisustvuje (ide ka) namazu kada čuje IKAMET (EZAN) a ukoliko bi otišao prije, pa to je lijepo i pohvalno djelo a nije obavezno, pa ukoliko bi poranio to je bolje po konsenzusu islamski učenjaka.

Ukoliko bi čovjek bio lijen (ne trudivši se da porani ka mesdžidu) pa išao u mesdžid da klanja biva grešan onoliko koliko je zakasnio, zato je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem rekao:

حَدَّثَنَا حَمَّادٌ قَالَ وَحَدَّثَنَا أَبُو النَّضْرِ عَنِ ابْنِ أَبِي ذِئْبٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا سَمِعْتُمْ الْإِقَامَةَ فَامْشُوا وَلَا تُسْرِعُوا وَعَلَيْكُمْ السَّكِينَةَ فَمَا أَدْرَكْتُمْ فَصَلُّوا وَمَا فَاتَكُمْ فَاقْضُوا.

„Kada čujete Ikamet (Ezan) krenite u mesdžid i nemojte žuriti, budite smireni. Pa ono što stignete klanjajte a što vas prođe dopunite (upotpunite).“ [36]

Ukoliko bi insan stanovao daleko od mesdžida i ako bi čekao na Ikamet on bi zakasnio u džemat njemu je obaveza da porani i krene prije u mesdžid kako bi stigao džemat (prvi tekbir).

[36] Bilježi imam Ahmed 16/519

تفاضل المساجد،وفضل المسجد القديم

RAZLIKA U VRIJEDNOSTI MESDŽIDA, VRIJEDNOST DREVNOG MESDŽIDA

Nema razlike između mesdžida jednog od drugoga, osim tri mesdžida na osnovu dokaza Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a preče je čovjeku da klanja u mesdžidu koji mu je najbliži da bi se sprovela korist mesdžida, da u njemu klanjaju oni koji su najbliži i na ovom stavu je selef (ispravni prethodnici) kao što se to bilježi kod Ibn Ebi Šejbe od Mensura od Hasana da je rekao:

„Volio je da bude u mnoštvu svoga naroda (komšija), odnosno da povećaje skup svoga naroda“.

Došla je predaj od neki ispravni prethodnika da su oni voljeli da klanjaju u mesdžidu starijem (prije sagrađenom) od novoga i ovo je ispravnim putem preneseno od Enesa Ibn Malika, kao što to bilježi Ebu Nuajm El-Fadl Ibn Dekin u knjizi „Es-Salah“ u hadisu od Ibn Sirina:

„Išao sam sa Enes Ibn Malikom iza jednoga ugla pa smo naišli pored mesdžida i on upita: Je li ovo novi mesdžid? Pa ukoliko bi rekao da, on bi ga prošao, no ukoliko bi rekao Atik (drevni, davnašnji) klanjao bi u njemu!“

Bilježi Ibn Ebi Šejbe od Mamera od Avfa da je rekao:

„Pričao mi je jedan čovjek od stanovnika pustinje. Reče: Jednoga dana došao nam je čovjek iz velika grada, pa tako jednoga dana dok smo bili pored vrela vode zadesi se i on, no u to vrijeme nastupi namaz, a mi smo imali dva mesdžida u tom kraju, pa nas taj čovjek upita koji od ova dva je prvi sagrađen? Pa mu bi rečeno ovaj, pa se uputi ka njemu.“

Neki su unapređenje odnosno pravdanje drevnog (starijeg) mesdžida nad novim dokazivali riječima Allaha Uzvišenog:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ لَّمَسۡجِدٌ أُسِّسَ عَلَى ٱلتَّقۡوَىٰ مِنۡ أَوَّلِ يَوۡمٍ أَحَقُّ أَن تَقُومَ ﴾ التوبة: ١٠٨

„Mesdžid čiji su temelji, već od prvog dana, postavljeni na strahu od Allaha zaista više zaslužuje da u njoj obavljaš molitvu.“

Pa na osnovu riječi već od prvoga dana razumije se propisanost klanjanja u mesdžidu koji je napravljen prvi.
A vjerojatno poenta i cilj Enesa Ibn Malika, radijjallahu anhu, jeste sprečavanje izgradnje mnoštva mesdžida bez potrebe, a što bi moglo da dovede do rascjepa među muslimanima. Pa tako svako onaj ko ne bi volio određenog čovjeka čak šta prezire ga imao bi priliku da ide u mesdžid i klanja u koji ne odlazi ovaj čovjek, a poznato je da okupljanje muslimana na jednom mjestu znači njihovu slogu, potpomaganje i snagu a i ono najbitnije odbacivanje pojave mržnje i netrpeljivosti među njima.
Na drugu stranu, neka ulema nisu pravili razliku između mesdžida novog ili pak onoga starog (ranije napravljenog), rekao je Amidi:

„Nema razlike između starog i novog mesdžida.“

الدعاء لدخول المسجد

DOVA PRI ULASKU U MESDŽID

Od sunneta je da čovjek kada odluči da uđe u mesdžid kaže i prouči dovu koja je došla u šerijatu od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.
Bilježi imam Muslim, rahimehullahu, u hadisu od Sulejman Ibn Bilala od Rebie Ibn AbduRahmana od AbudlMelika Ibn Seida od Ebu Seida ili Ebu Humejda da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem rekao:

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ يَحْيَى أَخْبَرَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلاَلٍ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِى عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَبِى حُمَيْدٍ – أَوْ عَنْ أَبِى أُسَيْدٍ – قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ –صلى الله

عليه وسلم– «إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ فَلْيَقُلِ اللَّهُمَّ افْتَحْ لِى أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ. وَإِذَا خَرَجَ فَلْيَقُلِ اللَّهُمَّ إِنِّى أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ».

„Kada neko od vas htjedne da uđe u mesdžid neka kaže: Gospodaru moj otvori mi vrata Svoje milosti, a kada izađe neka kaže: Gospodaru ja tražim od Tvoje dobrote (podari mi iz Tvoje dobrote).“[37]

Što se tiče donošenja Salavata na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pri ulasku u mesdžid prije spomenute ove dove, došlo je kod Ebu Davuda sa slabim predajama u hadisu od Daraverdia od Rebie, a u ovom prenošenju se izdvojio Daraverdi, i nije sačuvana ta predaja (nije pouzdana).

Bilježi imam Ahmed i Tirmizi kao i drugi hadis od Abdullaha Ibn Hasana od njegove majke Fatime kćerke Husejnove „Es-Sugra“ od Fatime „El-Kubra“ (kćerke Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem) da je rekla: „Allahov Poslanik je imao običaj da kada uđe u mesdžid donese Salavat i Selam na Muhammeda, te bi rekao:

حدثنا علي بن حجر حدثنا إسماعيل بن إبراهيم عن ليث عن عبد اله بن الحسن عن أمه فاطمة بنت الحسين عن جدتها فاطمة الكبرى قالت : رب اغفر لي ذنوبي وافتح لي أبواب رحمتك وإذاخرج صلى على محمد وسلم وقال رب اغفر لي ذنوبي وافتح لي أبواب فضلك. قال الشيخ الألباني: صحيح

“Gospodaru moj oprosti mi grijehe i otvori mi vrata Svoje milosti“a kada bi izašao donio bi Salavat i Selam na Muhammeda te bi rekao: „Gospodaru moj oprosti mi grijehe i otvori mi vrata Svoje dobrote.“ [38]

[37] Sahih Muslim 2/155

[38] Sunen Tirmizi 2/127

Također u ovom hadisu ima prekid kako navodi autor ovog dijela dok je šejh Albani ocijenio ovaj hadis ispravnim (sahih).
Rekao je imam Tirmizi, hadis od Fatime je hadis hasen (dobar) a njegov sened nije spojen (ima prekid) a Fatima kćerka Husejnova nije doživila Fatimu kćerku Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a Fatima je živjela nakon Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nekoliko mjeseci, dakle nije pouzdano i ispravno da se kaže i donosi salavat i selam na Poslanika pri ulasku u mesdžid na osnovu svega gore spomenutog (nema jasna i ispravna dokaza).

تقديم الرجل اليمنى للدخول

ULAZAK DESNOM NOGOM U MESDŽID

Preče je da pri ulasku u mesdžid prvo pruži svoju desnu nogu, a ono što je najbliže ovom a bilježi se u hadisima Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a on je ustvari i jedini dokaz u ovom poglavlju što direktno govori o ovoj temi jeste hadis koji bilježi imam Hakim u Mustedreku, a od njega dalje prenosi Bejheki u svome sunenu u hadisu od Ebu Velida od Šeddada Ibn Seida, od Muavije Ibn Kureh od Enesa Ibn Malika da je rekao:

أَخْبَرَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْحَافِظُ حَدَّثَنَا أَبُو حَفْصٍ : عُمَرُ بْنُ جَعْفَرٍ الْبَصْرِيُّ الْمُفِيدُ بِبَغْدَادَ حَدَّثَنَا أَبُو خَلِيفَةَ الْقَاضِى حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ الطَّيَالِسِيُّ حَدَّثَنَا شَدَّادٌ أَبُو طَلْحَةَ قَالَ سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ بْنَ قُرَّةَ يُحَدِّثُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ : مِنَ السُّنَّةِ إِذَا دَخَلْتَ الْمَسْجِدَ أَنْ تَبْدَأَ بِرِجْلِكَ الْيُمْنَى ، وَإِذَا خَرَجْتَ أَنْ تَبْدَأَ بِرِجْلِكَ الْيُسْرَى.

„Od sunneta je kada želiš da uđeš u mesdžid da počneš (pružiš) desnom nogom, a kada izlaziš da počneš (pružiš) lijevu nogu.“[39]

U ovom hadisu se izdvojio po predaji Šeddad Ibn Seid, i ako je pouzdan nije opravdano njegovo izdvajanje. Zato je rekao Bejheki nakon što je spomenuo ovaj hadis u svome sunenu:

[39] Sunen Bejheki 2/442

„U ovom se hadisu izdvojio Šeddad Ibn Seid, a sam hadis nije jak.“

Na osnovu svega spomenutog ovaj hadis je MUNKER[40], međutim i ako ovaj hadis nije govor Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali rad po ovom hadis je prihvaćen.
Rekao je imam Buhari u svome sahihu: „Poglavlje o pružanju prednosti desnoj strani pri ulasku u mesdžid i drugdje“.
Ibn Omer je imao običaj da desnom nogom ulazi u mesdžid a kada bi odlučio da izađe onda bi to činio lijevom nogom. I ova predaja od Ibn Omera je dobra i nisam joj našao mahanu. Samo prihvaćanje ove predaje od strane imama Buharija ukazuje na pohvalnost toga postupka i zabilježio je hadis od Ajiše, radijjallahu anhu:

„I lijepim je gledao (smatrao) davanje prednosti desnoj strani u svemu.“

Također, na osnovu ove predaje odnosno ove prakse izgrađeno je pravilo da ukoliko se radi o stvarima u kojima ima učešće dvije noge i dvije ruke, a od lijepi (pohvalni) stvari je – daje se prednost desnoj strani dok bi bilo pak nešto suprotno navedemo onda prednost ima lijeva strana. Ponekada se kaže ovo je u stvarima prirode čovjeka (vjernika) tj. od adeta a nije od ibadeta. Kada se govori o ibadetima onda mora da bude jasan dokaz o propisanosti toga ibadeta, i ono što se bilježi i prenosi od Ibn Omera, radijjallahu anhu, je specifični slučaj a vjerojatno je našao dokaz na kome je to zasnovao.
Dokazivanje hadisom koji prenosi Ajiše, radijjallahu anha, nije prikladno a Allah najbolje zna, jer iz ovoga proizlazi da bi bilo propisano da se daje prednost desnoj strani u mnogo stvari pa i u ibadetima za koje u osnovi nema dokaz za takvo nešto, al na osnovu predaje od Ibn Omera, radijjallahu anhu, može da se napravi izuzetak po pitanju ulaska i izlaska iz mesdžida. Kada je riječ o adetima (običnim stvarima) kao što su uzimanje i davanje pa nema smetnje da to ljudi obavljaju i vrše desnom rukom pa čak šta više to je sunnet i ako za to nema dokaza pa je zato i Ajiša, radijjallahu anha rekla**:**

„To je bila praksa Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u svim stvarima.“

Kada se govori o slučaju čovjeka koji dođe pred mesdžid u obući lijepo je i treba da postupi na sljedeći način: Da izuje prvo svoju lijevu nogu te potom stane na obuću a potom izuje desnu nogu i onda stane na svoju obuću također a tek onda da pruži i uđe u mesdžid svojom desnom nogom kako bi prilikom izuvanja prvo izuo lijevu a onda desnu a pri ulasku prvo ušao desnom nogom.

[40] Munker: Hadis koji prenosi slab prenosilac i tim hadisom se suprotstavlja pouzdanom prenosiocu i njegova suprotnost je hadis maruf (poznat)

تحية المسجد وأحكامها

TAHIJETUL MESDŽID I NJEGOVI PROPISI

Ukoliko čovjek ušavši u mesdžid zatekne muezina da je već proučio ikamet on će da se pridruži njima, a ako bude drugačije on će da klanja Tahijetul mesdžid, a ono je sunnet na kome je konsenzus islamski učenjaka, samo je Ibn Hazm rekao da je to vadžib (farz). Stav četiri imam po pitanju Tahijetul mesdžida – to je lijepo, pohvalno da se učini. Ukoliko bi čovjek ulazio u mesdžid više puta u kratkom vremenu onda mu je dovoljno samo jednom da klanja spomenuti namaz. Neki od učenjaka (fakiha) mezheba Hanefiskog rekli su da je čovjeku dovoljno da samo jednom u toku dana klanja Tahijetul mesdžid, te da kaže kada želi ponovo da uđe: SUBHANALLAHI, VELHAMDULILLAH, WALLAHU EKBER, a ovo nije pouzdano i zahtjeva dokaz koji bi ga stavio na stepen propisanosti.

Ovaj propis odnosno ovo djelo ne prekida ukoliko bi čovjek ušavši u mesdžid sjeo, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio čovjeku po imenu Sulejk El-Gatafani da klanja dva rekata nakon što je sijedio u mesdžidu, a na ovom je stavu i Ibn Hiban koji je rekao da sjedenje ne poništava propis obavljanja (klanjanja) Tahijetul mesdžida. Također postoji predaja od neki učenjaka da vrijeme tahijetul mesdžida biva prije nego se sjedne i to je bolje a da je dozvoljeno da se klanja nakon sjedenja na ovom je stavu bio imam Et-Taberi.

Nema smetnje da čovjek sjedi prije nego klanja ovaj namaz ukoliko ima potrebu kao što su da pojede nešto ili pak da pije vodu ili da popriča na kratko ili pak da se odmori a zatim da klanja. Ovo se razumije iz riječi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve slelem:

„I neka ne sjeda prije nego klanja dva rekata...“

Cilj ovi riječi jeste da se ljudi postaknu na klanjanje ovaga namza odnosno da ne uzimaju mesdžide za mjesto sjedenja prije nego se klanja, sagrađeni su da bi se klanjalo u njima. A sve ono što se kod ljudi podrazumijeva pod POTREBAMA i ono slijedi ovaj gore spomenuti propis kao što je: sjedenje, razgovor, jelo i piće... pa nema smetnje za ove stvari u slučaju potrebe a osnova u ovome je OBOŽAVANJE ALLAHA kao što se prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govoreći o cilju mesdžida rekao: Namaz, itikaf, zikr, učenje Kur'ana, iščekivanje namaza i sve drugo za šta ima jasan dokaz koji upućuje na to.

Kada je u pitanju ime TAHIJETUL MESDŽID ono je došlo i nazvano ovim nazivom u potonjim generacijama a vjerojatno je uzeto iz riječi:

„TAHIJETU EL-BEJTI ET-TAVAF“

"Pozdrav Kabi je činjenjeTavafa!"

Znači pozdrav nije namaz dok neki ljudi to pripisuju Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a to nema osnovu.

Ovaj namaz nije zaseban namaz kao što je to Vitr, ili dva rekata prije sabaskog farza ili pak Duha namaza, nego se on ubraja u namaze koji su iz domena dobrovoljni. Ovaj namaz mogu da zamjene farz namazi ili Duha namaz za onoga koji uđe u mesdžid da klanja Duha namaz ili pritvrđeni sunneti na osnovu složnosti ispravni prethodnika, dok pak ovo nije stav kod potonji generacija jer su učenjaci Fikha smatrali ovaj namaz zasebnim namazom i da on ima svoje posebne propise što je pogreška koja je odvela do stava smatranja zasebnosti ovoga namaza. Ispravno je da ovaj namaz nije cilj samo po sebi nego je on propisan kako bi se u objektu mesdžida klanjao namaz (stalno). Islamski Fakih Šemsudin El-Humevi Eš-Šafi je smatrao ružnim i neprikladnim ovo ime i njega je poricao rekavši:

"Ne govorite TAHIJETUL MESDŽID (Pozdrav mesdžidu) nego recite TAHIJETUL RABBU-L-MESDŽID (Pozdrav Gospodaru Mesdžida).

Istina, ovo nije jako mišljenje koje ima uporište a sam naziv tahijetul mesdžid kružio je na jeziku prvih i potonji učenjaka i generacija ne misleći na prvu generaciju ashaba i tabina.

Na osnovu rečenoga, ukoliko bi čovjek ušao u mesdžid da klanja Vitr namaz to bi mu zamijenilo i bilo zamjena za tahijetul mesdžid. Također onaj ko bude klanjao četiri rekata farza kao da klanja recimo Podne ili Ikindiju to mu mijenja i važi kao tahijetul mesdžid a također i ukoliko bi klanjao samo jedan rekat Vitra, jer kao što smo rekli poenta tahijetul mesdžida nije sam namaz za sebe. Isti primjer ovoga jeste i tavaf oko Kabe, on je u stvari ono što je tahijetul mesdžid za mesdžid, pa ukoliko bi čovjek radio tavaf od Umre to bi mu zamijenilo tavaf kao pozdrav Kabi na čemu je složna ulema.

Što se tiče propisa odnosno da je tahijetul mesdžid dva rekata to se uzima iz općenite forme i ono što je u praksi najčešće u upotrebi, a ne znači da u to ne spada ukoliko bi bilo više ili manje od dva rekata. Najjači dokaz za ovo je hadis od Ibn Omera, radijjallahu anhu gdje je rekao:

„Noćni namaz je dva po dva“.

Dok u drugoj predaji prenosi se:

„Dnevni i noćni“.

Tahijetul mesdžid je pokuđeno da se obavlja u dva stanja:

- Kada zatekne imama da klanja propisani (obavezni) namaz, prenosi Ibn Redžeb, rahimehullahu, konsenzus islamski učenjaka da je to zabranjeno osim kod Sabah namaza.
- Kada uđe u Harem Kabe, neće klanjati tahijetul mesdžid nego će da tavafi oko Kabe jer je to njen tahijet (pozdrav).

Kada se govori o vremenima u kojima je došla zabrana klanjanja općenito namaza, za to vrijeme odnosno da li se u tome vremenu može da klanja tahijetul mesdžid postoji veliko razilaženje među islamskim učenjacima.
Ukoliko je proučen ikamet a čovjek nije klanjao tahijetul mesdžid lijepo je da čovjek sjedne i onda ustane da klanja farz namaz na ovom stavu je imam Ahmed. Prenosi Ibn Mensur:

„Vidio sam Ebu Abdullaha, Ahmeda kako je izašao pred sami Akšam pa kada je došao do Saffa muezin je proučio Ikamet, a on je sjeo.“

I nije mi poznat niti jedan stav da je ovo praksa koja ima uporište u šerijatskim dokazima, istina prenosi Hilal od Abdurahmana Ibn Ebi Lejle da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao a Bilal, radijjallahu anhu, je već učio Ikamet, a on je sjeo. No ova predaja je Mursel.[41]
Bilježi Ebu Hafs El-Akberi u kontekstu hadis:

„Ušao je Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem u mesdžid a Bilal je učio Ezan te je On alejhi selam sjeo.“

Pojasnio je ovo šejhul islam Ibn Tejmijje, rahimehullahu, u svome dijelu **„Šerhu-l-Umde“** da ustajanje prije nego se počne da uči ikamet neispravno, odnosno nije propisano, a Tahijetul mesdžid spada kao propis ukoliko je proučen ikamet pa kada bude proučen ikamet onda nema namaza osim za šta je učen ikamet (nema drugoga namaza).
Samo ustajanje uslijed proučena Ikameta je ustvari povođenje za imamom i mujezinom. Kada se govori o predajama da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sjedao nakon proučena ezana to je radio iz razloga što je Bilal, radijjallahu anhu, učio ezan na krovu mesdžida pa njegov odlazak i povratak uzimao bi vremena pa iz toga razloga bi Ashabi i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem sjedali.

[41] Hadis koji prenosi Tabin od Allahova Poslanika (nema između ashaba)

وقت القيام عند سماع الإقامة

VRIJEME USTAJANJA NA NAMAZA JE USLJED UČENJA IKAMETA (KADA SE ČUJE IKAMET)

Propisano je da čovjek ustaje na namaz kada muezin prouči ikamet odnosno za vrijeme koje je dovoljno da čovjek stane u saff i da poravna isti, kako bi stigao prvi tekbir. Ne postoji niti jedan dokaz koji tačno govori odnosno upućuje koje je to vrijeme kada se treba da ustane na namaz, rekao je imam Malik, rahimehullahu u „Muveta“:

„Ja ne smatram da ljudi trebaju da ustaju na namaz u vrijeme koje je ograničeno (neposredno vrijeme prije namaza) jer to nije dovoljno za sve. Među njima ima koji su debeli (teški) i oni koji su pokretni i lahki.“

Razišla se ulema oko vremena u kome bi klanjač ustao na namaz, odnosno kod koje riječi Ikameta da to uradi, na nekoliko mišljenja:
Stava da se treba ustati na namaza kada se čuju prve riječi ikameta „ALLAHU EKBER“ je nekoliko učenjaka od selefa oni su: Eš-Šafi Davud, Ibn Musejjeb, Salim Mevla Abdullah Ibn Omer, Ibn Šihab Ez-Zuhri, Irak Ibn Malik, Ebu Kilabe i Omer Ibn AbdulAziz.
Prenosi Ibn Šihab da su oni prije njega odnosno ljudi ustajali na namaz kada bi muezin rekao: **„ALLAHU EKBER“.**
Prenosi Seid Ibn Abdu-l-Berr od Kusluma Ibn Zijada El-Meharibija a on od Zuhrija od Ibn Musejjeba da je rekao:

„Kada kaže muezin „ALLAHU EKBER“ obavezno je ustajanje (vadžib).“

Bilježi El-Esrem i Abdu-l-Berr od Ismail Ibn Ajjaša od Amra Ibn Muhadžira da je rekao: Čuo sam Omer Ibn AbdulAziza da je rekao:

„Kada čuješ poziv ikameta budi prvi koji će se odzvati.“

Te je rekao: vidio sam Omer Ibn AbdulAziza, Salima Ibn Abdullaha, Ebu Kilabe, Irak Ibn Malik, Muhammed Ibn Kaba, Zuhrija da su svi oni ustajali na namaz kada bi čuli prve riječi ikameta.
Na stavu da se treba ustati kada se čuju riječi muezina **„KAD KAMETI SALAH"** su nekoliko učenjaka i imama od njih su: Ahmed Ibn Hanbel što je ustvari stav imama Malika, Hasana El-Basrija, Ibn Sirina i drugih.
No, ni za jedan od ovih spomenuti stavova nema predaje od Allahova Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.
Bilježi Ibn Ebi Šejbe i Ibn Abdu-l-Berr od Ibn Mubareka od Ebu Jale da je rekao:

„Vidio sam Enes Ibn Malika da kada bi čuo riječi muezina KAD KAMETI SALAH da bi skočio (stao u namaz)."

Prenosi se predaja od Ibn Sirina a što bilježi Ibn Ebi Šejbe u svome Musanefu da je Hasan i Ibn Sirin smatrali pokuđenim ustajanje na namaz prije riječi KAD KAMETI SALAH.
Stav imam Ebu Hanife i stanovnika Kufe je bio da se treba ustati kada se čuju riječi: **HAJJA ALA El-FELAH.**
Na osnovu svega rečenoga ne može se preferirati niti jedno mišljenje jer nema niti za jedan od spomenuti stavova dokaz koji bi uputio dozvolu i praksu, kao što je rekao Imam Malik da on ne zna vrijeme koje je ograničeno odnosno vrijeme u kojem bi trebao klanjač da ustane na namaz, osim da se to razlikuje od čovjeka do čovjeka, pa se ovaj propis veže ustvari za stizanje prvoga tekbira sa imamom i ovo je ono što je ispravnije i preče da čovjek ustaje na namaz prije nego imam donese tekbir a što bi mu osiguralo vrijeme da može poravnati i popuniti saffove, a naravno i za svaki sunnet koji je vezan za to vrijem kao što je upotreba Misvaka i slično. Ukoliko bi se desilo da imam ne bude u mesdžidu a ikamet bude proučen onda nije obaveza da klanjači ustaju sve dok ne vide imama a na ovom je džumhur učenjaka. Bilježe dvojica imama, Buhari i Muslim od Abullah Ibn Ebi Katade od Ebu Katade da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem:

وَحَدَّثَنِى مُحَمَّدُ بْنُ حَاتِمٍ وَعُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ قَالاَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ حَجَّاجٍ الصَّوَّافِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِى كَثِيرٍ عَنْ أَبِى سَلَمَةَ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِى قَتَادَةَ عَنْ أَبِى قَتَادَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ –صلى الله عليه وسلم– «إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلاَةُ فَلاَ تَقُومُوا حَتَّى تَرَوْنِى».

***"Kada bude proučen ikamet ne ustajte dok me ne vidite."*[42]**

Imam neće donijeti početni tekbir sve dok muezin ne završi potpuno ikamet, a ukoliko bi donio tekbir prije toga namaz bi mu bio ispravan, al je tim svojim postupkom prekršio Sunnet. Ovo se prenosi od Ibrahim, a isto je rekao Sufjan Es-Sevri i Ebu Hanife to bilježi Ibn Ebi Šejbe u svome Musanefu od Mugire da je rekao:

„Ja sam čuo glas Muezina nakon što je Ibrahim donio početni tekbir, a bio je imam."

Ovo je bilo u njihovom vremenu kada je muezin išao na krov mesdžida da uči Ezan, no, u današnje vrijeme je stvar drugačija i ono što je bitno da se spomene jeste da ne treba muezin ili bilo ko drugi da zauzima mjesto u mesdžidu (pravi rezervaciju) jer to nije od sunneta, nego baš suprotno tome.

ما يشرع قوله وفعله قبل الإحرام

ŠTA JE DOZVOLJENO DA SE ČINI PRIJE POČETNOG TEKBIRA (EL-IHRAM)

Nije preneseno od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je učio neku dovu ili zikr prije početnog tekbira, nego to se vrijeme upotrebi za poravnavanje i popunjavanje saffova i upotrebe Misvaka. A što se tiče nečega od riječi također se ništa ne prenosi od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je izgovarao osim naredbe ljudima da poravnaju saffove. A sve ono što spominju neki od učenjaka Fikha to spada u NOVOTARIJE i to nije praksa niti Allahova Poslanika,sallallahu alejhi ve sellem, a niti generacija poslije njega Ashaba i Tabina.

[42] Sahih Muslim 2/101

تسوية الصفوف

PORAVNAVANJE SAFFOVA

Poravnavanje saffova je sunnet po konsenzusu islamski učenjaka, dok su neki otišli da smatraju to VADŽIBOM, a meni nije poznat niti jedan učenjak od selefa, svejedno uzevši u obzir ono što je preveo imam Buhari u svojoj knjizi sahih kada je rekao: „Grijeh onoga ko ne poravna saffove“ te se iz ovoga vidi da je on smatrao poravnanje saffove vadžibom (obaveznim), dok je imam Ibn Hazm rekao i smatrao da onaj ko ne poravna saff njegov namaz (njihov) nije ispravan.
Omer Ibn Hattab, radijjallahu anhu, je udarao stopalo (petu) onoga ko ne bi poravnao saff, tako je jedne prilike udario stopalo Ebu Usmana En-Nehdija da bi poravnao saff.
Također, prenosi se od Suvejd Ibn Gafle da je on rekao:

„Bilal je imao običaj da poravnava saffove i da udara naša stopala u namazu kako bi se poravnali.“

I u ovome neki vide ustvari obaveznost (vudžub) poravnanja saffova.
No, odgovor na ovo prethodno jeste da je u mnogo slučajeva Omer Ibn Hattab, radijjallahu anhu, udarao ashabe kako bi sproveli jedan sunnet ili ostavili nešto što nije propisano, tako da ovaj postupak ne može da se uzme kao dokaz da je to ustvari vadžib, može samo da se razumije potvrda toga dijela ili postupka.

أفضل وقت لأداء الصلاة

NJBOLJE VRIJEME ZA OBAVLJANJE NAMAZA

Vadžib (farz) za muslimane jeste da obavljaju namaz u njegovo vrijeme:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ كَانَتۡ عَلَى ٱلۡمُؤۡمِنِينَ كِتَٰبٗا مَّوۡقُوتٗا﴾ النساء: ١٠٣

„A vjernicima je propisano da u određeno vrijeme molitvu obavljaju.“

Bilježi Ibn Džerir u svome tefsiru od El-Evzaia od Muse Ibn Sulejmana od Kasiam Ibn Muhajmera da je rako komentarišući riječi Allah Uzvišenog:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ فَخَلَفَ مِنۢ بَعۡدِهِمۡ خَلۡفٌ أَضَاعُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَٱتَّبَعُواْ ٱلشَّهَوَٰتِۖ فَسَوۡفَ يَلۡقَوۡنَ غَيًّا ﴾ مريم: ٥٩

„A njih smijeniše zli potomci, koji molitvu napustiše i za požudama pođoše; oni će sigurno zlo proći.“

Da, ovo se odnosi na one koji su ostavili namaz nisu klanjali u njegovo vrijeme, a da je riječ o potpunom ostavljanju onda bi oni time počinili kufr.

A kod Ebu Jale u Musnedu i kod Bejhekija u sunenu od Musaba Ibn Sada se prenosi da je rekao: „Rekao sam ocu: O oče zar nisi vidio (čuo) riječi Allaha:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ ٱلَّذِينَ هُمۡ عَن صَلَاتِهِمۡ سَاهُونَ ٥ ﴾ الماعون: ٥

“Molitvu svoju kako treba ne izvršavaju!”

Pa ko od nas ne zaboravlja, ko od nas ne pomisli nešto u namazu (priča sam sa sobom)?
Pa reče: "Nije to, nego se to odnosi na puštanje vremena namaza da prođe njegovo vrijeme u nemaru.”
Sunnet je da se klanja namaz u njegovom prvom vremenu na osnovu složnosti islamski učenjaka osim Jacije namaza kod se to imam odnosno džemat tako dogovori, ili pak Podne namaz ukoliko bi klanjanje u njegovo prvo vrijeme bilo teško zbog vrućine s tim da se on obavi prije Ikindije namaza kada zahladne.

ما جاء في تفاضل الصفوف وميمنتها

ONO ŠTO JE DOŠLO O VREDNOSTI NEKI SAFFOVA I DAVANJE PREDNOSTI DESNOJ STRANI

Mjesto iza imama odnosno njegova desna i lijeva strana su najvrednija mjesta kao što se prenosi od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ عَبَّادِ بْنِ تَمِيمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ الْمَازِنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمِنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ.

“Sve ono što je između moje kuće i moga minbera je bašča od Džennetski bašči.“[43]

A to je mjesto koje danas mnogi nazivaju REWDA a nije to njeno ime, dakle ovo je ime samo za mesdžid i dio u mesdžidu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a nije za druge mesdžide.

Što se tiče ovoga imena RAWDA MIN RIYADI DŽENNE razišla se islamska ulema oko značenja ovi riječi na dva mišljenja, da li se podrazumijeva potpuno obožavanje u njoj ili pak se misli da je nagrada na ovom mjestu veća i nije kao drugdje? Ili je ona bašča koja će preći u Džennet ili nešto drugo???

Spomenuo je Ibn Abdu-l-Berr u knjizi „Temhid“ i Ibn Hazm u „Mehala“ a također i Ibn Kajjim u „Dževabu Kafi“ da je značenje riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem je podučavao ashabe na ovome prostoru pa je zato nazvana baščom od Džennetski bašči i kao što je rekao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem:

„Kada naiđete pored džennetske bašče, uđite (svratite).“

[43] Bilježi imam Buhari 3/75

Pa su upitali a šta je to RAWDATU DŽENNE? Pa je odgovorio: Halke zikra (učenja). Pa su rekli skupovi zikra (učenja) je ono što se misli iz Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi, dakle uđite u njih (halke) kako biste učili, spoznali i primakli se imamu da čujete tokom namaza a i poslije.
Ovo je ono što se vidi i što proizlazi iz riječi Allahova Poslanika, također Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao u drugom hadisu:

„Džennet je ispod sijenki mačeva“

Znači džihad je put koji vodi ka Džennetu kao i hadis:

„Džennet je pod majčinim nogama“

Dakle dobročinstvo majci je put koji vodi ka Džennetu, i ovo je ono što se razumije iz svih ovi hadisa a i iz arapskog jezika.
Nema razlike između lijeve i desne strane saffa (iza imama), što se tiče hadisa koji govori:

„Doista Allaha i Meleki donose slavate na desnu stranu saffova (one koji su na desnoj strani)“."

Ovo je hadis koji nije povjerljiv (sačuvan) nego je čak ovo hadis munker. Ovakvim ga je ocijenio Bejheki rekavši da je ispravno ono što se prenosi od Poslanika na ovu temu:

„Doista Allaha i meleki donose salavate na one koji spajaju Saffove.“

Dakle ispravno je što se tiče ovoga hadis:

أخبرنا أبو طاهر نا أبو بكر نا الربيع بن سليمان المرادي نا ابن وهب أخبرني أسامة عن عثمان بن عروة بن الزبير عن أبيه عن عائشة : عن رسول الله صلى الله عليه و سلم قال : إن الله و ملائكته يصلون على الذين يصلون الصفوف.

„Doista Allaha i meleki donose malavate na one koji spajaju saffove.“[44]

A najjači dokaz koji upućuje na prednost desne strane jeste hadis koji bilježi imam Muslim od Bera Ibn Aziba, radijjallahu anhu, da je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem:

وَحَدَّثَنَا أَبُو كُرَيْبٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ أَبِى زَائِدَةَ عَنْ مِسْعَرٍ عَنْ ثَابِتِ بْنِ عُبَيْدٍ عَنِ ابْنِ الْبَرَاءِ عَنِ الْبَرَاءِ قَالَ: كُنَّا إِذَا صَلَّيْنَا خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ –صلى الله عليه وسلم– أَحْبَبْنَا أَنْ نَكُونَ عَنْ يَمِينِهِ يُقْبِلُ عَلَيْنَا بِوَجْهِهِ.

„Voljeli smo (željeli smo) da dok bi klanjali za Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, da budemo na desnoj strani i da bi Poslanik sallallahu alejhi ve sellem okrenuo se licem ka toj strani.“[45]

Ponekada se kaže da je ova počast od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za ashabe koji su bili na desnoj strani trudeći se da budu među prvima i nije im osporio taj postupak, a posebno se to vidi iz riječi Bera Ibn Aziba da je rekao voljeli smo da budemo što upućuje na poželjnost toga a ništa više od toga.
Prenosi se od Abdullaha ibn Amra pružanje prednosti desnoj strani Saffa i mjesta iza imama kao što to bilježi Ibn Ebi Šejbe u svome Musanefu da je rekao:

„Najbolje mjesto je iza imama a potom desna strana mesdžida.“

Ova prednost odnosno mjesto iza imama je najbolje pa makar se ono i nalazilo na lijevoj strani mesdžida a potom desna strana saffa (mesdžida)**.** Nema smetnje, zapreke da desna strana saffa bude veća (duža) od lijeve strane ili pak lijeva strana od desne, a ono što bilježi imam Ebu Davud u hadisu Ebu Hurejre. radijjallahu anhu: ***„Staji te iza imama (pravite***

[44] Ibn Huzejme 3/23

[45] Sahih Muslim 2/153

novi Saff)" i ako je u ovome hadisu imaju dvojica prenosioca koji nisu poznati ovaj hadis upućuje da drugi Saff se ne počinje dok se prvi ne popuni i tako dalje.

Razišla se ulema oko vrijednosti desen strane prvog i drugog saffa, koja je vrednija, a ispravno je da je prvi saff vrijedni od drugoga na osnovu dokaza koji je došao od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. A što se tiče desen strane saffa kao što smo rekli nije došlo ništa jasno od Allahova, Poslanika sallallahu alejhi ve sellem, a došlo je kod neki davanje prednosti desnoj strani saffa.

Stav imama Ahmeda, rahimehullahu, jeste da ništa nije došlo oko prednosti desne strane saffa nego da je najbolje mjesto direktno iza imama.

Najbolje je da čovjek dođe rano u mesdžid i da klanja u prvom saffu a i da bude na desnoj strani spojivši obje ove stvari.

أهمية النية وحكم الجهر بها

VAŽNOST NIJJETA I PROPIS IZGOVARANJA NIJJETA NA GLAS (RJEČIMA)

OBAVEZA JE DA SE NIJJET ČINI SRCEM, a ovo na osnovu riječi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ ح و حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رُمْحٍ أَنْبَأَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ قَالَا أَنْبَأَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ إِبْرَاهِيمَ التَّيْمِيَّ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ عَلْقَمَةَ بْنَ وَقَّاصٍ أَنَّهُ سَمِعَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ وَهُوَ يَخْطُبُ النَّاسَ فَقَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: "إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ..."

„Od Omera ibn el-Hattaba radijjallahu anhu se prenosi da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika sallallahu

alejhi ve sellem kada je kazao: ''Zaista se djela cijene prema namjerama…"

Kao što je došlo u hadisu od Omera, radijjallahu anhu, da čovjek ništa nema osim onoga što nijeti kao što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem rekao:

„A čovjeku pripada samo ono što je nijetom naumio."

Mjesto (centar) nijeta je SRCE, a ova riječ NIJET je u arapskom jeziku i nazvana baš zato što se ona nalazi u centru, centru srca a sva poenta iz nijeta jeste da ona bude unutar čovjeka ukoliko bi to bilo javno ne bi se ni zvalo nijetom i ne bi bilo svrhe da se time oslovljava.
Nije propisano da se to čini jezikom glasno, nego je to NOVOTARIJA. Nije mi poznato da je neko rekao od ashaba a niti tabina a niti onih poslije njih da je obavezno da se nijet izgovara riječima glasno. Ne prenosi se ništa jasno niti od četvorice imama osim što ima predaja od imama Šafije, rahimehullahu, u knjizi „El-Umm":

„Namaz nije kao Post, niti Zekat i vi počnite (stupite) s spominjanjem Allaha."

I kao iz ovoga se vidi da on smatra izgovor riječima ispravnim kada je razdvojio između namaza i zekata i posta – u njima nije propisano da se izgovara nijet riječima. I neki kažu da je on ovim riječima mislio NIJET. Ovaj stav imama Šafije, rahimehullahu, su zanijekali i porekli mnogi među njima učenjaci mezheba Šafiskog kao i Nevevi i šejhu-l-islam Ibn Tejjmije, rahimehullahu. Drugi su rekli da je imam Šafija, rahimehullahu, svojim riječima, gore spomenutim mislio i ciljao početni tekbir koji se zaista izgovara riječima!!!
No, javlja se drugi problem ovdje, odnosno drugi rivajet (predaja) od imama Šafije, rahimehullahu, koji prenosi Ibn Mukari u „El-Mu'džemu" da je rekao imam Šafija, rahimehullahu, kada bi odlučio da klanja izgovorio bi:

„U ime Allaha, obaveznim okretanjem ka Allahovoj kući, obavljajući Allahovu naredbu (farz) Allahu Ekber (Allah je najveći)."

I ova je predaja jasna i ispravna kao Sunce od Šafije, a njegova vanjština upućuje na izgovor nijeta riječima i ovo je ono najjače što se prenosi od imama u vezi nijeta i izgovora istog riječima.
No, ono što je bitno jeste da mi slijedimo i uzimamo pouku od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i to je ISPRAVNO, pa kada stav nekoga ashaba bude suprotan riječima Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem,mi uzmemo za riječi Poslanika, sallallahu alejhi

ve sellem, i to je ono čemu se predaje pažnja pa kako da bude preče da se uzme nešto od nekoga ko dođe poslije njih (ashaba)?!
Stav imam Šafije, rahimehullahu i njegov postupak je idžtihad od njega, i ovo je stav koji traži dokaz za sebe a ne da bude dokaz drugome pa tako on inšaAllah ima jednu nagradu za svoj idžtihad i ako je u osnovi ovo dokaz koji se suprotstavlja sunnetu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

استقبال القبلة

OKRETANJE PREMA KIBLI

Okrenuti će se prema KIBLi imam (predvodnik džemata) i onaj koji klanja za imamom a i sam čovjek koji klanja kući ili drugdje i to obaveznim (vadžibom) za farz namaze i nafile (dobrovoljne namaze) , a iz ovoga se izdvaja onaj ko ne može da se okrene ka kibli kao što je: Čovjek koji klanja u Avionu, čovjek koji je u Brodu ukoliko se Brod okrene od Kible i ovi su oslobođeni (imaju opravdanje šerijatsko). On će da se okrene ka Kibli pa ukoliko bi se Avion ili Brod okrenuo od Kible nema smetnje za njega.

الصلاة على السيارة وغيرها

NAMAZ U AUTU I DRUGIM PREVOZNIM SREDSTVIMA

Nema razilaska među islamskim učenjacima da je dozvoljeno da se klanja dobrovoljan namaz u autu ili drugom provoznom sredstvu na putu tako da će njegova sedžda da bude „dublja“ od rukua i nije obavezan da se okrene ka kibli tokom dobrovoljnog namaza po svim učenjacima. Rekao je Abdullah Ibn Amr, radijjallahu anhu, tumačeći riječi Allaha dželleša'nuhu:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا۟ فَثَمَّ وَجْهُ ٱللَّهِ ۚ ﴿١١٥﴾﴾ البقرة: ١١٥

“Kuda god se okrenete, pa - tamo je Allahova strana.”

Ovaj ajet je spušten u svezi namaza Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem na putu.

Razišla se ulema da li je pohvalno da se jahalica ili provozno sredstvo prije nego se stupi u namaz okrenu ka kibli: Džumhur odnosno većina islamski učenjaka kažu da nije propisano da se

to čini a na tom stavu su Ebu Hanife, Malik i Šafija, Allah im se smilovao, dok je imam Ahmed i Ebu Sevr, rahimehumullahu, bili stava da je to propisano dokazujući to hadisom koji bilježi Ebu Davud od Džaverdija Ibn Ebi Sebre u predaji od Enes Ibn Malika, rahimehullahu:

"Da je Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem tokom svoga putovanja kada bi želio da klanja dobrovoljan namaz on bi se sa svojom devom okrenuo ka kibli pa bi donio tekbir a zatim bi klanjao gdje bi mu se okrenula deva (ne okrećući se prema kibli nakon toga)."

Tokom prenošenja ovoga hadisa izdvojio se Džaverdi i nije spomenuto u hadisu da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo se ka kibli, ovo se ne prenosi niti u hadisu od Abdullah Ibn Omera, radijjallahu anhu, niti od Džabira, a niti Adbullah Ibn Amira, ovaj hadis je zabilježen od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i nije spomenuto okretanje ka kibli. Ovo je također spomenuo i Ibn Kajjim, rahimehullahu, u knjizi „Zad" te je rekao da nije propisano (obavezno) da se okreće prema kibli kada čovjek želi da klanja dobrovoljan namaz a on se nalazi na jahalici ili pak u nekom provoznom sredstvu. Također se prenose hadisi od nekolicine ashaba sa ispravnim senedom i niko od njih nije rekao da je obavezno da se okreće ili da se je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pri samom početku namaza okretao ka kibli dok je bio na putu.

I nema razlike između dugog i kratkog putovanja na jahalici ili drugom provoznom sredstvu kada je u pitanju namaz u takvom stanju, ne gledajući da li on krati namaz ili ne – njemu je dozvoljeno da klanja namaz na jahalici (nafilu) i na ovome je Džumhur (većina) učenjaka osim imama Malika, rahimehullahu, on je smatrao i ovaj propis vezao sa putovanje na kome se krati namaz. No, ovo nije niko od selefa (ispravnih prethodnika) prihvatio niti je uzeo za ovaj stav. Kao što je Allah Uzvišeni učinio tejemum olakšicu putniku da ne mora sa sobom nositi vodu, a na osnovu stava uleme općenito onaj ko izađe iz svoje zemlje (mjesta) milju ili manje od toga a ima nijet da se vrati u svoju kuću, ne da putuje na drugi put a ne nađe vodu njemu je dozvoljeno da uzme tejemum na osnovu općenitog ajeta koji daje olakšicu čovjeku u ovakvoj situaciji. Pa kako god je njemu dozvoljeno da uzme tejemum u ovoj situaciji također biva mu dozvoljeno da uzme olakšicu klanjanja namaza na jahalici ili prevoznom sredstvu jer su ove dvije stvari iz domena olakšica ovome ummetu.

S druge strane kada analiziramo vanjštinu olakšice namaza na jahalici (prevoznom sredstvu) doći ćemo do zaključka da je to olakšica kojom se želi olakšati put dobrovoljnog namaza za Allahove robove kao i samo povećanje broja namaza uvećavajući nagradu istima – Allahovom milošću a

što ima za posljedicu upotpune dijela koja su manjkava kod ljudi. Ne treba da se sužavaju vrata olakšica Allahovim robovima sve dok je to u granicama [erijata i dozvoljenog.

Rekao je imam Taberi, rahimehullahu:

„Ne znam niti jednog učenjaka koji je potvrdio ispravnost Malikovi rahimehullahu riječi.“

Ukoliko je čovjek kod kuće (nije na putu) on u tome slučaju neće klanjati namaz na jahalici niti u autu niti u drugom prevoznom sredstvu, nego će to da obavi kako se inače obavlja namaz kod kuće (s tim da može dobrovoljan namaz da klanja sjedeći).

Kada je u pitanju FARZ namaz bilo to na putu ili kod kuće čovjek neće to obavljati na jahalici, prenosi Ibn Ebi Betta konsenzus islamski učenjaka po ovome pitanju, tj. da je obavezno ([šart) da čovjek siđe sa prevoznog sredstva i klanja na zemlji, i nije nikome dozvoljeno da klanja propisani namaz na jahalici osim da pri tome nema opravdani Šerijatski razlog. Nema razlike između muška i ženska (čovjeka ili žene) u obavljanju namaza na jahalici tokom putovanja. Ono što se prenosi od Ata Ibn Ebi Rebaha da je on upitao Ajišu, radijjallahu anhu:

Da li žene imaju olakšicu da klanjaju na životinjama (jahalicama)? Pa je odgovorila: „Ne, one nemaju olakšicu ni u teškoći a niti u lahkoći.“

Rekao je Muhamed Ibn Šuajb: Ovo se odnosi na propisane (farz) namaze.

كيفية الصلاة في الماء والطين

KAKVOĆA NAMAZA U VODI ILI BLATU (MULJU)

Nema smetnje da onaj ko se nađe u vodi, a nije u mogućnosti da izađe iz nje on može da namaz obavi na način da ruku' i sedždu obavi tako što će da se ne spušta potpuno kako se to inače obavlja nego da sedžda bude „dublja“ od ruku'a ne vezano da li obavlja farz ili nafilu – i ovo je bez razilaženja među islamski učenjaka. No, kada je u pitanju namaz u blatu ili mulju, neki od učenjaka kažu da tu nema olakšice kao što je Ahmed, rahimehumullahu, i drugi i oni su rekli:

Obavezno je da se čovjek spusti potpuno na zemlji te da učini tako sedždu, jer se to bilježi u hadisu od Ebu Seida da je rekao:

حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ فَقَالَ: جَاءَتْ سَحَابَةٌ فَمَطَرَتْ حَتَّى سَالَ السَّقْفُ وَكَانَ مِنْ جَرِيدِ النَّخْلِ فَأُقِيمَتْ الصَّلَاةُ فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْجُدُ فِي الْمَاءِ وَالطِّينِ حَتَّى رَأَيْتُ أَثَرَ الطِّينِ فِي جَبْهَتِهِ.

“Naišao je oblak pa je kiša jako počela da pada tako da je plafon (krov) počeo da curi (prokišnjaje) a bio je od Palmini listova. Vrijeme namaza je nastupilo i vido sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da čini sedždu u vodi i blatu (mulju) tako da sam vidio tragove blata na njegovu čelu.’’[46]

No, ono što se razumije vanjštinom jeste da nema smetnje također i za ovo da se čini kao na prethodni način odnosno u vodi.

Bilježi Amr Ibn Usman Ibn Jala Ibn Murre od oca od djeda da je Allahov, Poslanik sallallahu alejhi ve sellem, zadesio na jahalici, a Nebo se otvorili iznad njih tako da se pojavilo blato (mulj) ispod njih i u to vrijeme je nastupio namaz, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio muezinu da prouči ezan a zatim je proučio ikamet te se je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, primakao na svojoj jahalici predvodeći ih kao imama te čineći sedždu „dubljom“ od ruku'a. Ovaj hadi bilježi imam Tirmizi i Ahmed a Amr i otac njegov su nepoznati u ovom senedu.

Što se tiče blata (mulja) to se pouzdanim putem prenosi od Enesa Ibn Malika, rahimehumullahu, da je on klanjao njima Farz namaz a bio je na jahalici a zemlja ispod njega je bila blato i mulj.[47]

[46] Bilježi imam Buhari 2/80

[47] Bilježi Abdu Rezak 2/574

Nije mi poznato da je neko od ashaba suprotstavio se stavu i postupku Enesa Ibn Malika, rahimehumullahu, a bilježi Darekutni Merfu'u u svome Sunenu da je rekao: Ovo se bilježi od Enesa, radijjallahu anhu, da je to njegovo djelo i postupak a nije Merfu'u (predaja kojoj lanac dostiže do Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem). [48]

الميل عن القبلة

ZAKRETANJE OD KIBLE

Osoba koja želi da klanja namaz okrunit će se prema ںibli i to okretanje je obavezno (ﻭadžib) i klanjat će u njenom pravcu. Nema smetnje ukoliko se zakrene od ںible desno ili lijevo ukoliko je ne vidi, kao da bude daleko od nje (od Mekke) kao što je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem:

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بن يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ، قَالَ: نا مُحَمَّدُ بن مُعَاوِيَةَ النَّيْسَابُورِيُّ، قَالَ: نا عَبْدُ اللَّهِ بن جَعْفَرٍ الْمَخْرَمِيُّ، عَنْ عُثْمَانَ بن مُحَمَّدٍ الأَخْنَسِيِّ، عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:"مَا بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ قِبْلَةٌ".

„Ono što je između Istoka i Zapada je Kibla“[49]

Ovo se odnosi na stanovnike Medine.

Razišla se ulema da li je ovaj hadis Merfu'u ili Mevkuf[50], a tačno je da je ovo hadis Mevkuf odnosno da je govor Omera, radijjallahu anhu. Također rekao je imam Ahmed, rahimehumullahu, da je ovo govor Omera, radijjallahu anhu. I u ovoj mes'eli se ne pretjeruje odnosno ne traži se strogoća kao što se to prenosi od većine islamski učenjaka. Nije obavezno da se vrši precizno određivanje ili korekcija pravca. Obaveza (vadžib) je da se uzme pravac, gledište

[48] Merfuu'u: Je hadis koji se pripisuje Allahovom Poslaniku sallallahu alejhi ve sellem i sadrži Njegove riječi i postupke i odobravanja, svejedno da li njegov lanac prenosioca bio spojen ili ne.

[49] Bilježi Ibn Madže 1011

[50] Mevkuf: Ono što se pripisuje Ashabu svejedno da li lanac prenosilaca bude spojen ili ne.

kible ne sami centar, a onaj ko kaže da je obaveza da se traži i cilja centar kible – ta on je pogriješio.

Poznato je ukoliko bi Saff bio dugačak (predugačak) pa time se desi da se izvjesno njegovi krajevi malo zakrenu (da se ne izvrši korekcija okretanja ka kibli) u odnosu na kiblu zbog razdaljine, to nema smetnje odnosno ne utječe na ispravnost namaza i niko od uleme nije rekao da je to neispravno.

Saffovi klanjača oko Kabe nisu uvijek u samom pravcu potpuno okrenuti cijelim tijelom ka Kabi, nego se desi da krajevi ti Saffova budu malo okrenuti (malo bježe od centra Kabe) od Kabe i ovo je bilo u prošlim vremenima sve dok nije došao namjesnik Mekke Halid Ibn Abdullah El-Kasri pa je on učinio Saffove da su potpuno okrenuti ka zenitu ili ka centru Kabe.

Bilježi Evzai u svome dijelu „Ahbaru Mekke“ od Sufjana Ibn Ujejne, rahimehumullahu da je rekao:

„Prvi koje uspostavio Saffove oko Kabe je Halid Ibn Abdullah El-Kasri.“

Da je ovo ispravno dokazao je i Ata, rahimehumullahu, Kuranskim ajetom na jako lijep način. Prenosi Evzai od Ibn Džeridža da je rekao: Rekao sam Atau: Kada bude malo ljudi u Mesdžidu Haram, da li je tebi draže da ljudi klanjaju iza Mekamu Ibrahim (mjesta gdje je Ibrahim stajao kada je gradio Kabu) ili pak jedan Saff oko Kabe? Pa je rekao naprotiv bolje je da budu jedan Saff oko Kabe, zatim je proučio riječi Uzvišenog:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ وَتَرَى ٱلْمَلَٰٓئِكَةَ حَآفِّينَ مِنْ حَوْلِ ﴿٧٥﴾ ﴾ الزمر: ٧٥

„I vidjećeš meleke kako prijesto okružuju.“

Onaj ko bude klanjao u pravcu kible, pa on je klanjao ka samom centru kible, i nije obavezan da traži centar bilo to okom ili pak savremenim alatima za određivanje pravca – i ovo nije propisano. Imam Ahmed, rahimehumullahu, je zamjerio svim onima koji su nekim alatima dokazivali ili određivali pravac kible i naredio je da se ljudima olakša odnosno da se ta stvar uzme kao nešto što ima širinu (veću slobodu). Na osnovu rečenoga možemo lahko doći do spoznaje da danas ima ljudi koji pretjeruju kada je u pitanju okretanje prema kibli, pa tako nerijetko ćemo naći slučajeve da ljudi ponavljaju namaz zato što se čovjek malko zakrenuo od kible ili pak da se ruše Mihrabi pa i sami mesdžidi zbog iste stvari. Iz istoga razloga rečeno je stanovnicima medine:

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بن يَحْيَى الْحُلْوَانِيُّ، قَالَ: نا مُحَمَّدُ بن مُعَاوِيَةَ النَّيْسَابُورِيُّ، قَالَ: نا عَبْدُ اللَّهِ بن جَعْفَرٍ الْمَخْرَمِيُّ، عَنْ عُثْمَانَ بن مُحَمَّدٍ الأَخْنَسِيِّ، عَنْ سَعِيدٍ الْمَقْبُرِيِّ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:"مَا بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ قِبْلَةٌ".

„Sve ono što je između Istoka i Zapada je kibla“[51]

Pa svakome onome kome je kibla poput strane prema kojoj se okreće stanovništvo Medine ima po ovome pitanju „širinu“ odnosno ne mora da traži precizno centar kible jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dao dozvolu da se postupi shodno hadisu i da tu ima širine. A također i ostale zemlje imaju tu „širinu“ kada je u pitanju kibla odnosno okretanje tokom namaza.
Kaže imam Ahmed, rahimehullahu, komentarišući prethodni hadis:

„Sve ono što je između Istoka i Zapada je Kibla.“

Ovo se odnosi na svaku zemlju, pa svaki onaj ko bude klanjao okrenuvši se prema onome što se nalazi između Istoka i Zapada – njegov namaz je dozvoljen (ispravan) osim da je na njemu obaveza da potraži sredinu.“ Također je rekao:

„Ovo se odnosi na svaku zemlju osim Mekke odnosno onoga što je blizu Kabi, pa on ukoliko bi se okrenuo bilo čime pa makar to i malo bilo – on je ostavio (izgubio) pravac kible.“

[51] Bilježi Ibn Madže 1011

تكبيرة الإحرام وأحكامها

POČETNI TEKBIR (IHRAM) I NJEGOVI PROPISI

Potom će klanjač da donese tekbir izgovarajući: ALLAHU EKBER i podignut će ruke – ovaj tekbir je TEKBIR EL-IHRAM (početni tekbir). Početni tekbir je RUKN od ruknova namaza, i namaz se ne smatra ispravnim odnosno čovjek ne ulazi u namaz osim ukoliko ne izgovori ovaj početni tekbir na način da kaže: ALLAHU EKBER. Ukoliko bi klanjač izgovorio ovaj početni tekbir na neki drugi način mimo spomenutog, kao da kaže: ALLAHU EL-EKBER ili ALLAHU EL-E'AZAM... njegov namaz nije ispravan po većini islamski učenjaka osim po Ebu Hanifi,rahimehumullahu, on je smatrao da mu je namaz ispravan ukoliko kaže na način mimo gore spomenutog.
Imam Šafija, rahimehullahu, je dao olakšicu odnosno rekao je ukoliko bi čovjek izgovorio početni tekbir samo na ovaj način: ALLAHU EL-EKBER, pojašnjavajući da to ne utječe na značenje riječi odnosno samoga tekbira.
No, i ovo spomenuto je u suprotnosti sa ispravnim šerijatskim tekstovima, sam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je izgovarao ALLAHU EKBER a također je rekao:

„Klanjajte kao što vidite mene da klanjam.“[52]

Izgovorivši ovaj tekbir klanjaču biva zabranjeno sve što mu je bilo dozvoljeno prije samoga tekbira (jelo, piće, govor...) i zato je došlo u Musnedu i Sunenu hadis od Abdullaha Ibn Muhammeda Ibn Akil od Muhammeda Ibn Hanife od Alije Ibn Ebi Taliba, radijjallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem rekao:

و حدثنا أبو بكر محمد بن أحمد بن بالويه ثنا أبو المثنى العنبري قالا: ثنا أبو عمرو الضرير ثنا حسان بن إبراهيم عن سعيد بن مسروق الثوري عن أبي نضرة عن أبي سعيد : أن رسول الله صلى الله عليه و سلم قال : تحريمها التكبير و تحليلها التسليم.

„Njegov početak (ET-TAHRIM) je tekbir a završetak (ET-TAHLIL) teslim.“[53]

[52] Buhari, Muslim, Ahmed

[53] Mustedrek 1/223

TAHRIMUHA (početni tekbir) jer se njime zabranjuje ono što je prethodno bilo dozvoljeno. Također se još naziva i PRVI TEKBIR!!!
I obaveza je da se čovjek kloni svega drugoga nakon početna tekbira osim ono za šta ima šerijatski dokaz, jer ovaj hadi je općenit i ovaj tekbir općenito zabranjuje sve druge stvari dok ne dođe adekvatan šerijatski dokaz koju bi tu stvar dozvolio.
Ukoliko bi neko rekao nema dokaza da ja u namazu ne smijem jesti! Kažemo da je ovaj hadis općenit i obuhvata svaku stvar koja nije drugim šerijatskim tekstom obuhvaćena.
Pa ono na šta upućuje dokaz od radnji namaza kao što je ruku', sudžud, učenje Fatihe, učenje neke sure ili ajeta iz Kurana ili drugi vidovi radnji od namaza koje se čine da li to što su vadžib (farz) ili su pohvalne lijepe shodno šerijatskom tekstu koji je same te radnje propisao.

رد السلام وإجابة المؤذن في الصلاة

ODGOVOR NA SELAM I ODGOVOR MUEZINU TOKOM NAMAZA

Na osnovu onoga na šta upućuje ispravan šerijatski dokaz kada se gleda općenito a da se ne ulazi u specifičnost kao što je selam ili ponavljanje za muezinom tokom namaza – pa taj propis za klanjača je ustvari derogirana što je ispravan stav.

Prenosi Ibn Battal, rahimehumullahu, konsenzus islamski učenjaka da klanjač riječima (govorom) neće da odvrati na selam, a kod svih učenjaka je poznat stav da onaj ko bude odgovorio riječima Selam tako da se jasno i glasno čuje on je time pokvario svoj namaz. Sve ono što je došlo na ovu temu od ashaba i tabina, odnosno da su oni riječima odvraćali na selam je NEISPRAVNO, spominje se hilaf (razilaženje) među učenjacima da li se odgovara na selam išaretom ruke ili drugim dijelom tijela. Najispravnije što se bilježi po pitanju odgovora IŠARETOM je hadis koji bilježi imam Muslim od Lejsa od Ebu Zubejra od Džabira da je rekao:

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا لَيْثٌ ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رُمْحٍ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ أَبِى الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ أَنَّهُ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ –صلى الله عليه وسلم– بَعَثَنِى لِحَاجَةٍ ثُمَّ أَدْرَكْتُهُ وَهُوَ

يَسِيرُ – قَالَ قُتَيْبَةُ يُصَلِّى – فَسَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَأَشَارَ إِلَىَّ فَلَمَّا فَرَغَ دَعَانِى فَقَالَ «إِنَّكَ سَلَّمْتَ آنِفًا وَأَنَا أُصَلِّى».

„Poslao me je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zbog neke potrebe, pa sam Ga zatekao dok je klanjao, te sam ga poselamio a on mi je išaretom uzvratio na to, pa kada je završio pozvao me je i rekao:„Ti si me slučajno poselamio a ja klanjam.‘‘[54]

Spomen odvraćanja išaretom nije zabilježio imam Buhari, rahimehullahu.

Bilježi Tirmizi hadis od Ibn Omera, radijjallahu anhu, da je rekao:

„Naišao sam pored Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je klanjao pa sam Ga poselamio a on mi je išaretom odvratio.“[55]

Prenosi također imam Tirmizi od Hišama od Nafie od Ibn Omera, radijjallahu anhu, da je rekao:

„Rekao sam Bilalu: Kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vama odvraćao selam kada ste Ga selamili a on je bio u namazu? Pa je odgovorio: On bi rukom išaretio (odvraćao selam).“[56]

---

[54] Bilježi imam Muslim 2/71

[55] Bilježi imam Tirmizi 368

[56] Bilježi imam Tirmizi 1216

Na samom početku islama Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je odvraćao na selam riječima da bi nakon toga sam to ostavio i zabranio ashabima da to čine, i na osnovu ovoga je imam Buhari, rahimehumullahu, napisao poglavlje: „Poglavlje o ne odvraćanju na selam u namaza" a to je dokazao odnosno potvrdio hadisom od Abdullaha, radijjallahu anhu, gdje je rekao:

حدثنا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حدثنا ابْنُ فُضَيْلٍ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: كُنْتُ أُسَلِّمُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ فِي الصَّلَاةِ فَيَرُدُّ عَلَيَّ فَلَمَّا رَجَعْنَا سَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيَّ وَقَالَ إِنَّ فِي الصَّلَاةِ لَشُغْلًا.

"Jedne prilike sam poselamio Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok je bio u namazu pa mi je odvratio na selam, potom sam Ga opet poselamio te mi nije odvratio selam, i rekao mi je: Doista namaz ima svoju obavezu (posao, zanimanje)."[57]

Preče je da onaj ko dođe ili uđe kod osobe koja klanja da ne naziva selam. Složna je islamska ulema da nije vadžib niti sunnet da se naziva selam osobama koje su u namazu. Prenosi AbduRezak od Džabira hadis da je rekao:

„Kada uđem kod osoba koje klanjaju ja im neću nazvati selam."[58]

Džabir je taj koji također bilježi hadis u vjerodostojnoj zbirci i on je najučeni u onome što prenosi i priča. On je sam bio prisutan kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovorio a također i kada nije odgovorio na selam te ovaj drugi hadis biva derogirajući a prvi je na stepenu derogiranog. (Prvi selam kako se prenosi u hadisu odnosno odgovor na njega je derogiran).

[57] Musned Sahabe 24/461

[58] Musanef 2/337

Rekao je imam Ahmed:

„Smatram da ne treba da mene neko selami dok sam u namazu a niti ja drugoga.“

No, ukoliko bi se desilo da čovjeka dok je u namazu neko poselami on će da odvrati taj selam IŠARETOM, ovo se prenosi od Sufjana od Džabira u Sunenu od Ibn Ebi Šejbe:

„Ja nisam nazivao selam čovjeku koji klanja, no ukoliko bi mi neko nazvao selam a ja sam u namazu ja bi mu odgovorio (išaretom)."

Ovo je ono na čemu je bio Ahmed, Malik i Šafija, rahimehumullahu i mnogi drugi od fakiha ovoga ummeta. Oni su na stavu da odgovor na selam biva išaretom ukoliko čovjek klanja također se ovo prenosi od Ibn Omera, Ibn Abbasa i Džabira, radijjallahu anhum.

Bilježi također Džabir potpunu zabranu odvraćanja na selam sa ispravnim senedom od Ibn Munzira u „Evsatu“ da je rekao:

„Ne odvraćaj na selam sve dok ne završiš svoj namaz.“[59]

A kod imam Malika u „Meveta“ se prenosi da je rekao Ibn Omer, radijjallahu anhu:

„Kada neko bude od vas pozdravljen (poselamljen) dok klanja neka ne priča, i neka samo rukom odvrati (išaretom).“[60]

Imam Ebu Hanife, rahimehullahu, je zabranio općenito odvraćanje na selam tokom namaza bilo to govorom ili išaretom ruke sve dok ne izađe iz namaza, a to je stav Džabira, a rekao je Ibn Munzir preteći onome ko kaže da nije dozvoljeno općenito da se odvrati na selam, pa je rekao:

---

[59] Evsat 3/252

[60] Muveta 1/239

„Ovo je suprotan postupak hadisu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.“

Kada je u pitanju ponavljanje za muezinom, većina islamski učenjaka je stava da to nije dozvoljeno, a manjina kaže da je dozvoljeno što je spomenuo i Ibn Tejjmije, rahimehullahu, u „El-Ihtijarat“ da će čovjek koji je u namazu ponavljati za muezinom i da to nema smetnje. Pa onaj ko kaže da je dozvoljeno, on dokazuje ove riječi hadisom koji je općenit:

„Pa recite isto što on kaže (muezin)...“[61]

Preče je da se ostavi sve ono što nije od namaza povodeći se riječima NJEGOV POČETAK JE TEKBIR (Et-Tahrim koji sve što je prije bilo dozvoljeno stavlja na stepen zabranjenog).

رفع اليدين وصفته

PODIZANJE RUKU I NAČIN PODIZANJA RUKU

Klanjač će da podigne ruke pri izgovoru početnog tekbira i ovo podizanje je po svim učenjacima propisano te ovo podizanje je najviše potvrđeno i propisano od svih tekbira koji dolaze poslije njega a što ćemo inšaAllah da detaljno pojasnimo.

Oni koji su rekli da je na ovom mjestu obavezno (vadžib) da se dižu ruke su: El-Evzai, El-Humjedi i Ibn Huzejme kao što to bilježi od njih imam Hakim, no ovo je daleko od istine jer Ibn Munzir, rahimehumullahu, prenosi konsenzus islamski učenjaka da je podizanje ruku pri početnom tekbiru SUNET. Podići će ruke spram ramena i ušiju ili spram resica (donjeg dijela) ušiju. Sve ovo je ispravno i preneseno od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u hadisu Abdullah Ibn Omera i Malika Ibn Huvejrisa. Dodirivanje mehkog dijela odnosno resica uha nije propisano niti ima dokaza za to. Okretanje prema kibli ruku pri izgovoru početnog tekbira nije ispravnim putem preneseno od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, niti ima šta na tu temu. A ono što prenosi Taberani u „Evsatu“ u hadisu od Abdullah Ibn Omera, radijjallahu anhu, Merfu'an:

[61] Bilježi imam Buhari 1/159

„Kada neko od vas odluči da donese tekbir neka svojim rukama se okrene ka kibli."

Ovaj hadis nije ispravan, nije vjerodostojan.

Prenosi Ibn Sad u „Tabekat" u hadisu od Abdullah Ibn Omera, radijjallahu anhu, da je imao običaj kada bi želio da donese početni tekbir da svojim prstima bude okrenut ka kibli. Ovaj hadis odnosno sened je ispravan i govor je Ibn Omera, radijjallahu anhu.

I ovo je ono što se prenosi od ashaba i ono je najjače kada je u pitanju dizanje ruku i okretanje isti ka kibli, a ništa od ovoga se ne prenosi niti bilježi od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Dokazivanje hadisima koji upućuju na općenitu formu od pojedini učenjaka fikha da je propisano da čovjek okreće se ka kibli cijelim tijelom jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to činio pa i rukama odnosno prstima a također i prstima nogu kada bi bio na sedždi, a prenosi se od Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

„Ona vam je kibla bili živi ili mrtvi odnosno kibla vama živima i mrtvima."[62]

A i ono što je došlo objavom od Allaha dželleša'nuhu:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿وَٱجْعَلُوا۟ بُيُوتَكُمْ قِبْلَةً ﴿٨٧﴾﴾ يونس: ٨٧

„I učinite svoje kuće Kiblom..."

I ovo upućuje na veličinu i davanje počasti نibli pa i u stvarima koje nisu od ہbadeta a preče je da se onda to čini u stvarima koje su od ibadet.

Pa kažemo: Riječi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

[62] Bilježi Ebu Davud 2875

„Ona vam je kibla bili živi ili mrtvi (odnosno kibla vama živima i mrtvima).“

Nisu prenesene na način koji je ispravan (vjerodostojan).

Dokazivanje općenitim dokazima da je propisano da čovjek treba da u životu ili nakon smrti bude okrenut ka kibli, odnosno da mrtvac treba da bude okrenut kada se kopa ka kibli nije zabilježeno od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nego se to prenosi od Ibn Asakira u dijelu „Tarihu Dimešk“ od Huzejfe Ibn Jemana, radijjallahu anhu, da je rekao: Vedžihuni odnosno okrenite me prema kibli. U ovome ima sporni stvari no, praksa odnosno ispravnost ovoga dijela nije daleko od istine.

Rekli su Hanefije tokom ovoga dijela, odnosno podizanje ruku pri početnom tekbiru je vadžib, dok je rekao Davud Ez-Zahiri i drugi da je ovo sunnet – i ovo je ISPRAVNO. Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem:

أَخْبَرَنَا أَبُو زَكَرِيَّا بْنُ أَبِى إِسْحَاقَ الْمُزَكِّى حَدَّثَنَا أَبُو الْعَبَّاسِ: مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ أَخْبَرَنَا الرَّبِيعُ بْنُ سُلَيْمَانُ الْمَرَادِىُّ أَخْبَرَنَا الشَّافِعِىُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِىُّ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِى قِلاَبَةَ حَدَّثَنَا أَبُو سُلَيْمَانَ : مَالِكُ بْنُ الْحُوَيْرِثِ رَضِىَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ – صلى الله عليه وسلم– : «صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِى أُصَلِّى».

„Klanjajte kao što vidite mene da klanjam.“[63]

Koje obuhvata i samo podizanje ruku, no da li se razumije iz ovoga da je to VADŽIB?

Ono što se razumije jeste da ova stvar nije vadžib jer Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je ukazao na mnogo postupaka od namaza no, međutim nije rečeno da su oni svi na stepenu vadžiba kao što su: povijanje i pružanje nogu tokom sjedenja, pružanje prsta tokom Tešehuda, vezanje ruku, početne dove i druge stvari koje su prenesene od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

[63] Buhari, Muslim, Ahmed

Osnova u radnjama ibadeta jeste da su one VADŽIB, osim onoga što se može da razumije iz konteksta hadisa i postupaka.

A od najbitni tih stvari jesu:

- Ne pravljenje Kijasa (poređenja) na osnovu stvari koje se stalno rade (čine)
- Ili puštanje neke radnje ponekada
- Ili olakšanje od onih koji su bili suvremenici spuštanja objave, a oni su ashabi za to dotično djelo a da se ne otežava odnosno pretjeruje u tim stvarima.

القيام وحكمه

KIJAM (STAJANJE) I NJEGOV PROPIS

Stajanje u namazu je RUKN, i FARZ samo za FARZ namaze dok je za dobrovoljan namaz to Sunnet, pa ukoliko bi čovjek tokom dobrovoljna namza sjeo – nije grešan na osnovu riječi i postupka Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa i kada ne bi bio u potrebi za tim sjedenjem. Nagrada onoga koji sijedi je kao pola nagrade onoga koji stoji kao što se bilježi od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a ako bi čovjek sjedio zbog bolesti koju ima onda njegova nagrada biva potpuna kao i nagrada onoga koji klanja stojeći kao što to bilježi imam Buhari u hadisu od Ebu Musa El-Ešarija: da je Allahova Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem rekao:

حَدَّثَنَا مَطَرُ بْنُ الْفَضْلِ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ حَدَّثَنَا الْعَوَّامُ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ أَبُو إِسْمَاعِيلَ السَّكْسَكِيُّ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا بُرْدَةَ وَاصْطَحَبَ هُوَ وَيَزِيدُ بْنُ أَبِي كَبْشَةَ فِي سَفَرٍ فَكَانَ يَزِيدُ يَصُومُ فِي السَّفَرِ فَقَالَ لَهُ أَبُو بُرْدَةَ سَمِعْتُ أَبَا مُوسَى مِرَارًا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا مَرِضَ الْعَبْدُ أَوْ سَافَرَ كُتِبَ لَهُ مِثْلُ مَا كَانَ يَعْمَلُ مُقِيمًا صَحِيحًا.

“Kada se razboli Allahov rob ili otputuje, njemu biva upisana nagrada za sve ono što je činio dok je bio kod kuće ili zdrav.”[64]

Tako da je stanje bolesti drugačije od stanja i osobe koja je zdrava!
Nema smetnje da čovjek tokom svoga farz namaza osloni na štap ili stub kada bude star odnosno u godinama ili pak bude bolestan a samo stajanje mu je opterećenje i poteškoća. Ovo se prenosi i od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je u svojim poznim godinama oslanjao se na stubove tokom namaza.
Kada je u pitanje dobrovoljan namaz složna je islamska ulema da je dozvoljeno da čovjek se oslanja u bilo kojoj situaciji i u bilo kojem stanju.

السترة

ES-SUTRA (PERDA ILI PREGRADA)

Od sunneta je da čovjek kada želi da klanja stavi ispred sebe perdu bilo da klanja sam ili pak kao imam (predvodnik džemata). Es-Sutra može da bude stub, pregrada, čovjek, životinja, drvo a nije ispravno da se stavi crta na pijesku ili slično koje neki prenose u hadisu od Ahmeda i Ebu Davuda – ovaj hadis je daif (slab). I lijepo je da čovjek se malo udalji od nje koliko je tri podlaktice na osnovu onoga što bilježi Ahmed i Nesai od Malika a on od Nafia od Ibn Omera, radijjallahu anhu:

„Da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, došao kod kabe i klanjao a bio je udaljen od zida kabe tri podlaktice.“[65]

[64] Bilježi imam Buhari 7/532

[65] Nesai 1/122 i Ahmed 2/138

موضع البصر في الصلاة

MJESTO GLEDANJA TOKOM NAMAZA

Potom kada je već stupio u namaz, gdje će čovjek da gleda odnosno usmjeri svoj pogled? Došlo je od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, predaja da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, svoj pogled usmjeravao ka mjestu sedžde – i ovo nije ispravna predaja!!!

Došla je predaja od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je tokom namaza kod Kabe držao svoj pogled oboren ka mjestu sedžde. Ovu predaju bilježi Ibn Huzejme i Hakim u hadisu od Ajiše, radijjallahu anha, gdje je kazala**:**

„Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je ušao do Kabe i njegov pogled nije prelazio mjesto sedžde sve dok nije izašao iz Harema.“

Ova predaja je slaba ima nedostatak, a sam Ebu Hatim je ocijenio ovaj hadis kao Munker (odbačena).

Kada bi ovaj hadis i bio ispravan, postupak Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je ustvari veličanje Allaha Uzvišenog na najuzvišenijem mjestu na Zemlji, a nije zbog samoga namaza te iz istoga razloga Ajiša, radijjallahu, anhu je ovo ograničila rekavši: „Sve dok nije izašao iz Harema“ – dakle ostao je odnosno držao svoj pogled tako i nakon predaje selama. Kratko ovo je smirenost i skrušenost a nema direktnu vezu sa samim namazom.

Nema predaje ispravne koja govori o tome gdje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, držao svoj pogled tokom namaza, osim onoga što je došlo da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi držao prst pružen (išaretio) na tešehudu, a ovo je također slabo no, o tome ćemo poslije kada bude riječ o tom postupku.

ISPRAVNO je da klanjač drži svoj pogled gdje hoće odnosno u položaju koji će mu da pruži najbolju skrušenost osim što je HARAM da diže svoj pogled ka Nebesima jer je to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio.

Pokuđeno je njemu da se okreće lijevo ili desno bez nužde, pa ukoliko se ukaže potreba za tim onda nema smetnje. Kao što je slučaj sa malim djetetom za koje se boji da ne padne ili se povredi ili pak čuje zvuk nečega što ga odvraća od namaza – pa nema smetnje da se okrene i pogleda

kako bi se smirio, a HARAM mu je da se okrene od pravca Kible jer bi to pokvarilo namaz. Pa gledanje u noge ili u imama ili zidove nema smetnje sve dok je on u skrušenosti i koncentraciji za namaz.

Prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dizao svoju glavu ka Nebesima kao što to bilježi Bejheki u Sunenu u hadisu od Muhammeda, radijjallahu anhu, da je rekao:

„Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem je dizao svoju glavu ka Nebesima, kružeći očima i gledajući sada ovdje sada ondje pa je Allah spustio ajete:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ قَدْ أَفْلَحَ ٱلْمُؤْمِنُونَ ۝١ ٱلَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَٰشِعُونَ ۝٢ ﴾ المؤمنون: ١, ٢

“Ono što žele - vjernici će postići, oni koji molitvu svoju ponizno obavljaju.“

Dalje da li se razumije ili da li se podrazumijeva da obaranje glave (spuštanje ka zemlji) znači da je svoj pogled spuštao ka mjestu sedžde?

Ponekada čovjek može da spusti glavu, obori pogled al to ne znači da gleda u mjesto sedžde nego možda gleda u prste ili potkoljenice ili pak u mjesto sedžde – pogled nije vezan sa pokretom glave. Obaranje pogleda upućuje na skrušenost i Edeb spram Allaha Uzvišenog i ovo je cilj koji treba da se ispuni.

Rekao je Ebu Hanife, Šafija i Ahmed da je propisano da se pogled drži na mjestu sedžde tokom namaza.

Što se tiče držanja pogleda tokom tešehuda i išaret kaži prstom je prenesen ispravnim putem od Ibn Zubejra, radijjallahu anhu:

„Da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi sjeo i podvio svoje noge tako da bi stavio svoju lijevu

šaku na lijevu potkoljenicu i pokazivao bi svojim kaži prstom a njegov pogled ne bi prelazio taj išaret prsta.“[66]

Ovaj hadis bilježi također imam Muslim, rahimehumullahu, al nije spomenuo ovaj dodatak:

„A njegov pogled ne bi prelazio taj išaret prsta.“

Što upućuje da on sam Muslim, rahimehumullahu, nije bio siguran u ovaj dodatak odnosno nije ga gledao validnim. I ovo je ispravno na osnovu drugi predaja odnosno drugi prenosioca koji ne spominju ovaj dodatak.

Na ovome je bio i imam Buhari, rahimehumullahu, koji je smatrao da se pogled ne drži na mjestu sedžde kada je sam stavio jedno poglavlje u svome sahihu: „Poglavlje o dizanju pogleda ka imamu tokom namaza“ a što nedvojbeno upućuje na slabost one predaje koja govori o držanju pogleda na mjestu činjenja sedžde.

Mnogo je dokaza koji upućuju na slabost onih koji dokazuju da se pogled drži na mjestu činjenja sedžde a oni su:

- Prenosi se od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je tokom svoga namaza „bacao“ pogled oko sebe kao što to bilježi imam Ahmed, rahimehullahu, od Alije Ibn Šejbana, radijjallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao njima pa je svojim pogledom vidio čovjeka da ne upotpunjuje svoj ruku'u i sedždu pa je rekao:

قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ وَسُرَيْجٌ قَالَا حَدَّثَنَا مُلَازِمُ بْنُ عَمْرٍو حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بَدْرٍ أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَلِيٍّ حَدَّثَهُ أَنَّ أَبَاهُ عَلِيَّ بْنَ شَيْبَانَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ خَرَجَ وَافِدًا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَصَلَّيْنَا خَلْفَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَحَ بِمُؤْخِرِ عَيْنَيْهِ إِلَى رَجُلٍ لَا يُقِيمُ صُلْبَهُ فِي الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ فَلَمَّا انْصَرَفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ إِنَّهُ لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَا يُقِيمُ صُلْبَهُ فِي الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ..."

[66] Nesai u El-Kubra 1198

“O skupino muslimana, nema namaza onaj ko ne obavi ruku'u i sudžud potpuno (ispravno)“.

Ova pojava da se vidi neko sa strane odnosno lijevo i desno ne poništava govor o tome da se ne može da pogled drži ka mjestu činjenja sedžde no, ne sastaje se samo pogled na mjestu sedžde ukoliko bi to bilo tako onda kako bi neko mogao da vidi ko je iza njega ili ko klanja lijevo ili desno od njega da li je ta osoba upotpunila ruku ili ne?!

- Ashabi su precizno opisivali način i kakvoću namaza Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa čak i kako se je Njegova brada, sallallahu alejhi ve sellem, pomjerala tokom učenja Kur'ana u namazu kao što to bilježi Hiban, rahimehumullahu, a što opet nedvojbeno upućuje da oni ashabi, radijjallahu anhu, nisu gledali u mjesto sedžde. Na osnovu ovoga i imam Buhari, rahimehumullahu, je dokazao i napisao poglavlje o tome u svome Sahihu.
- Vezanje pogleda za određeno mjesto sedžde je u suprotnosti sa šerijatskim ciljem a to je SKRUŠENOST, a skrušenost je preča u namazu i poželjnija od određivanja pogleda ka mjestu činjenja sedžde. Tako da je preče čovjeku da ima skrušenost, a ona se razlikuje od čovjeka do čovjeka, pa čovjek u čemu nalazi svoju skrušenost pa ukoliko bude njegova skrušenost da gleda u imama neka to čini, no ukoliko bude skrušenost u gledanju ka mjestu činjenja sedžde neka to čini, poenta i cilj je da bude skrušen.

Obaveza na klanjaču je da obavlja namaz skrušeno i da se ne zaposli tokom namaza nečim mimo sami dijelova namaza. Sve ono što bi ga odvelo od razmišljanja o namazu i skrušenosti je njemu zabranjeno jer rekli smo NAMAZ IMAO SVOJ POSAO (ZANIMANJE) i čovjek treba da razmišlja i da se sjeti tokom namaza ispred koga on ustvari stoji, ko je ta veličina? ALLAH UZVIŠENI.

صفة وضع القدمين حال القيام

NAČIN DRŽANJA STOPALA TOKOM STAJANJA (KIJAMA)

Kada je u pitanju način stajanja odnosno držanja stopala i nogu tokom stajanja na namazu (Kijam) sunnet je da stoji ispravno (uspravno) ravno zauzevši stabilan stav, raširivši noge (stopala) a spajanje nogu jedne sa drugim je suprotno sunnetu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i konsenzusu islamski učenjaka. Bilježi Ibn Ebi Šejbe u Musanefu u hadisu od Ujejne Ibn Abdurahmana, radijjallahu anhu, da je rekao:

„Bio sam sa ocem u mesdžidu, pa je vidio čovjeka da je spojio noge jednu sa drugom te mu je rekao: Razdvoji ih (ili spoji ih sa nogama čovjeka do sebe) jer sam ja u ovome mesdžidu vidio osamnaest ashaba Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i niti jedan od njih nije činio to kao što ti radiš!“

Ukoliko bi čovjek tokom duga namaza prebacio težinu svoga tijela na jednu nogu odnosno oslonio se više na jednu nogu to mu je bolje i ispravnije. Bilježi imam Nesai u svome Sunenu u hadisu od Abdullaha Ibn Mesuda, radijjallahu anhu:

"Da je on vidio čovjeka koji je spojio svoja stopala, te je rekao: Promašio je ovaj čovjek sunnet, da je promijenio nogu odnosno oslonac svoj bilo bi preče i bolje za njega."

أدية الاستفتاح

POČETNE DOVE

Propisano je da nakon što donese POČETNI TEKBIR da spomene (uči) ono što je došlo od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, od „POČETNI DOVA". Početne dove se uče prije El-Istiaze (traženja utočišta kod Allaha) i ovaj propis je općenit i uči se za sve namaze osim tokom Dženaze namaza ma čemu je džumhur islamski učenjaka. Rekli su neki učenjaci Fikha od Hanefija, Šafija i Hanbelija da je propisano da se i tokom Dženaze namaza uče ove dove- no, ispravno je da to nije propisano da se uči tokom Dženaze jer ovaj namaz je „olakšan" u odnosnu na druge. Tokom ovoga namaza se ne čini ruku' niti sedžda i nema dokaza da se uče početne dove.

Učenje početni dova je sunnet kod džumhura islamski učenjaka: Ebu Hanife, Šafije, Ahmeda osim imama Malika on je smatrao da nije propisano da se uče početne dove, pa čak do te mjere da su neki učenjaci Malikiskog fikha prenijeli od njega stav da je smatrao učenje početni dova BIDATOM (novotarijom). Mi kažemo vjerojatno mu nije došao dokaz, a kada imamo ispravan dokaz onda nema niko pravo da drugačije postupi.

Na drugu stranu izdvojili su se neki učenjaci Hanbeliskog fikha rekavši da onaj ko ne prouči neku od početni dova njegov namaz NIJE ISPRAVAN – ovaj stav također je daleko od istine i njegova oprečnost je vidljiva, kažemo početne dove su sunnet na osnovu prakse i govora Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

1. Prenosi se od Ebu Hurejre, radijjallahu anhu, da je rekao: Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je imao običaj da šuti između početnoga tekbira i učenja (kiraeta) određeno vrijeme. Pa sam rekao: Draži si mi od oca i majke o Allahov Poslaniče, tvoja šutnja između početnog tekbira i kiraeta, šta ti učiš u tome periodu? Pa je rekao Poslnaik, sallallahu alejhi ve sellem: Učim:

حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ قَالَ حَدَّثَنَا عُمَارَةُ بْنُ الْقَعْقَاعِ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو زُرْعَةَ قَالَ حَدَّثنَا أَبُو هُرَيْرَةَ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْكُتُ بَيْنَ التَّكْبِيرِ وَبَيْنَ الْقِرَاءَةِ إِسْكَاتَةً قَالَ أَحْسِبُهُ قَالَ هُنَيَّةً فَقُلْتُ: بِأَبِي وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ إِسْكَاتُكَ بَيْنَ التَّكْبِيرِ وَالْقِرَاءَةِ مَا تَقُولُ قَالَ أَقُولُ اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ

خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ اللَّهُمَّ نَقِّنِي مِنْ الْخَطَايَا كَمَا يُنَقَّى الثَّوْبُ الْأَبْيَضُ مِنْ الدَّنَسِ اللَّهُمَّ اغْسِلْ خَطَايَايَ بِالْمَاءِ وَالثَّلْجِ وَالْبَرَدِ.

„Allahu moj, odmakni me od grijeha na razdaljinu kolika je od Istoka do Zapada. Moj Allahu, sačuvaj me od grijeha kao što se čuva bijela odjeća od prljavštine. Gospodaru moj, očisti me od grijeha svim sredstvima (snijegom, kišom, i ledom).“[67]

Ova predaja koju bilježi imam Buhari, rahimehumullahu, je najispravnija u ovome poglavlju, nju bilježe i drugi prenosioci hadisa!

2. Bilježi se hadis od Alije Ibn Ebi Taliba, radijjallahu anhu, o riječima Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je želio da počne namaz, odnosno prije učenja kiraeta:

أَخْبَرَنَا أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْحَافِظُ ، أَخْبَرَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ إِسْحَاقَ الْفَقِيهُ ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ الْقَاضِي ، وَأَخْبَرَنَا أَبُو الْحَسَنِ عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُقْرِئُ ، أَخْبَرَنَا الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ بْنُ يَعْقُوبَ ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ ، حَدَّثَنَا يُوسُفُ الْمَاجِشُونُ ، حَدَّثَنِي أَبِي ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الأَعْرَجِ ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي رَافِعٍ ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم ، أَنَّهُ كَانَ إِذَا قَامَ إِلَى الصَّلاةِ قَالَ : وَجَّهْتُ وَجْهِي لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ ، وَالأَرْضَ حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ، إِنَّ صَلاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لاَ شَرِيكَ لَهُ ، وَبِذَلِكَ

[67] Bilježi imam Buhari 2/155

أُمِرْتُ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ ، اللَّهُمَّ أَنْتَ الْمَلِكُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ أَنْتَ رَبِّي ، وَأَنَا عَبْدُكَ ظَلَمْتُ نَفْسِي ، وَاعْتَرَفْتُ بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي ذُنُوبِي جَمِيعًا لاَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلاَّ أَنْتَ ، وَاهْدِنِي لأَحْسَنِ الأَخْلاقِ ، وَلا يَهْدِي لأَحْسَنِهَا إِلاَّ أَنْتَ ، وَاصْرِفْ عَنِّي سَيِّئَهَا ، وَلا يَصْرِفُ عَنْ سَيِّئَهَا إِلاَّ أَنْتَ وَفِي رِوَايَةِ الْمُقْرِئِ : لاَ يَصْرِفُ عَنِّي سَيِّئَهَا إِلاَّ أَنْتَ لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ ، وَالْخَيْرُ كُلُّهُ فِي يَدَيْكَ وَالشَّرُّ لَيْسَ إِلَيْكَ ، أَخْبَرَنَا بِكَ وَإِلَيْكَ ، تَبَارَكْتَ وَتَعَالَيْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ.

“Upravio sam lice svoje Onome Koji je stvorio nebesa i Zemlju kao potvrdu Svoje istinitosti, i ja nisam neznabožac. Doista, moj namaz i moji obredi, moj život i moja smrt, pripadaju Allahu, Gospodaru svjetova, Koji nema Sebi ravnog. Tako mi je zapovjeđeno i ja sam musliman. Allahu moj, Ti si vladar, nema boga osim Tebe. Ti si Gospodar moj, a ja sam rob Tvoj. Prema sebi sam nasilje počinio i priznajem grijehe svoje. Zbog toga oprosti mi sve grijehe moje, jer niko osim Tebe ne može grijehe opraštati. Pokaži mi put najljepšeg ahlaka, jer ljepšem niko osim Tebe ne može uputiti. Odstrani od mene loš karakter, jer samo Ti to možeš učiniti. Odazivam Ti se i radujem, Allahu moj, i sva dobra su u Tvojim Rukama. Tebi se zlo ne pripisuje. Ja sam Tvoj sluga i Tebi

pripadam. Ti si Slavljeni i Uzvišeni. Tebe samo molim za oprost i Tebi se kajem."[68]

No, međutim ova dova je ustvari dova koja se uči tokom noćnoga namaza odnosno prije nego se počne da uči nešto iz Kur'ana časnoga, na ovome stavu je bio i Ibn Bezzar kada je spomenuo ovu dovu te je dodao:

„Ljudi su ovu dovu prihvatili i uče tokom NOĆNOGA NAMAZA."

Na ovome stavu je bio i imam Ahmed, rahimehullahu, dok je došao dodatak u Sunenu od imama Tirmizije : „Kod obaveznoga namaza" no, ovaj dodatak nije ispravan. Ukoliko bi čovjek učio ovu dovu na redovnim (farz) namazima nema smetnje sve dok ne uzme to kao nešto što stalno radi ili čini.

3. Prenosi se hadis od Ibn Omera, radijjallahu anhu, da je rekao: Jedne prilike dok smo klanjali sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, čuli smo čovjeka jednoga od nas kako kaže:

حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ ابْنُ عُلَيَّةَ أَخْبَرَنِى الْحَجَّاجُ بْنُ أَبِى عُثْمَانَ عَنْ أَبِى الزُّبَيْرِ عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ نُصَلِّى مَعَ رَسُولِ اللَّهِ –صلى الله عليه وسلم– إِذْ قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا وَسُبْحَانَ اللَّهِ بُكْرَةً وَأَصِيلاً. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ –صلى الله عليه وسلم– « مَنِ الْقَائِلُ كَلِمَةَ كَذَا وَكَذَا ». قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ « عَجِبْتُ لَهَا فُتِحَتْ لَهَا أَبْوَابُ السَّمَاءِ ». قَالَ ابْنُ عُمَرَ فَمَا تَرَكْتُهُنَّ مُنْذُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ –صلى الله عليه وسلم– يَقُولُ ذَلِكَ.

"Allah je najveći, beskonačna zahvalnost pripada Allahu i Slavljen neka si Allahu moj jutrom i uvečer." Pa je

[68] Sunen Sugra 1/19 bilježi imam Muslim 2/175 ili 771

rekao Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem: Ko je rekao te i te riječi? Pa je reko jedan od njih: Ja sam to rekao Allahov Poslaniče! Potom reče Poslanik alejhi selam: Zadivile su me te riječi, njima su otvorena vrata Nebesa." Pa je rekao Ibn Omer: Nisam ostavio te riječi nikada nakon što sam čuo Allahova Poslanika alejhi selam da kaže ove riječi."[69]

4. Također prenosi se hadis od Enesa Ibn Malika, radijjallahu anhu, a što bilježi imam Muslim da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao ljudima , pa je došao jedan čovjek koji je bio potaknut dušom (raspoložen) te je rekao:

وَحَدَّثَنِى زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ أَخْبَرَنَا قَتَادَةُ وَثَابِتٌ وَحُمَيْدٌ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَجُلاً جَاءَ فَدَخَلَ الصَّفَّ وَقَدْ حَفَزَهُ النَّفَسُ فَقَالَ: الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ. فَلَمَّا قَضَى رَسُولُ اللَّهِ – صلى الله عليه وسلم– صَلاَتَهُ قَالَ « أَيُّكُمُ الْمُتَكَلِّمُ بِالْكَلِمَاتِ ». فَأَرَمَّ الْقَوْمُ فَقَالَ «أَيُّكُمُ الْمُتَكَلِّمُ بِهَا فَإِنَّهُ لَمْ يَقُلْ بَأْسًا ». فَقَالَ رَجُلٌ جِئْتُ وَقَدْ حَفَزَنِى النَّفَسُ فَقُلْتُهَا. فَقَالَ « لَقَدْ رَأَيْتُ اثْنَىْ عَشَرَ مَلَكًا يَبْتَدِرُونَهَا أَيُّهُمْ يَرْفَعُهَا».

„Hvala Allahu neizmjernom zahvalnošću, kako Njemu to samo priliči i dolikuje." Pa kada završio Allahov Poslanik namaz rekao je: „Ko je rekao (govorio) te riječi?" Pa su svi utrnuli (šutjeli). Potom je alejhi selam dodao: „Ko je rekao te riječi, nije ništa loše uradio

[69] Bilježi imam Muslim 2/99

(rekao).“ Pa kaže čovjek. Ja sam to rekao Allahov Poslaniče, duša me je potakla na to! Pa je rekao Allahov poslanik sallallahu alejhi ve sellem: „Vidio sam dvanaest Meleka nadmeću se ko će od njih da podigne tu dovu (ka Allahu)“[70]

5. Bilježi se hadis od Ajiše, radijjallahu anha, što bilježi Ebu Davud u svome Sunenu da je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odnosno da je imao običaj da otpočne svoj namaz riječima:

حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا طَلْقُ بْنُ غَنَّامٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ السَّلاَمِ بْنُ حَرْبٍ الْمُلاَئِىُّ عَنْ بُدَيْلِ بْنِ مَيْسَرَةَ عَنْ أَبِى الْجَوْزَاءِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ – صلى الله عليه وسلم – إِذَا اسْتَفْتَحَ الصَّلاَةَ قَالَ «سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلاَ إِلَهَ غَيْرُكَ».

“Tebi slava pripada, Allahu moj, i uvijek si hvaljen. Blagoslovljeno je Tvoje ime, uzvišena je Tvoja veličina i nema boga osim Tebe.”[71]

Ovaj hadis nije ispravan sa strane da se pripiše Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, (nije Merfu od Ajiše) nego on je govor Omera Ibn Hattaba, radijjallahu anhu. Rekao je Ibn Huzejme, radijjallahu anhu, komentarišući ovaj hadis: „Ono sa čime otpočinju namaz stanovnici Hurasana odnosno riječima: “Tebi slava pripada, Allahu moj, i uvijek si hvaljen. Blagoslovljeno je Tvoje ime, uzvišena je Tvoja veličina i nema boga osim Tebe.” Nije mi poznata niti jedna predaja da je ovo govor Allahova poslanika sallallahu alejhi ve sellem kod učenjaka hadisa.“

[70] Bilježi imam Muslim 2/99

[71] Bilježi Ebu Davud 1/271

No, ovaj hadis je ispravan i pripisuje se Omer Ibn Hattabu (on je Mevkuf), zabilježio ga je imam Muslim u svome Sahihu a i sam Ibn Huzejme je ga ocijenio ispravnim.
Dakle kada govorimo o POČETNOJ DOVI sunnet je da čovjek mijenja odnosno da nekada uči ovu a nekada onu dovu s tim da ne spaja na jednom namazu dvije ili više ovi dova što bi bilo suprotno hadisu kojeg bilježi Ebu Hurejre,radijjallahu anhu, odnosno da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pravio kratku pauzu između početnoga tekbira i kiraeta, a što je ustvari dokaz da nije učio istovremeno više od jedne dove.
Ukoliko bi čovjek ostavio početnu dovu na prvom rekatu bilo to iz zaborava ili namjerno on neće to da uči nakon toga, jer mjesto za učenje te dove je prošlo, a eventualno činjenje te dove na nekom drugom mjestu tokom namaza je BIDA (novotarija). A kao druga stvar jeste da je ova dova i nazvana POČETNA DOVA te upućuje da je njeno mjesto, mjesto učenja na samome početku namaza dok bi na drugom mjestu bilo neispravno jer nije propisano ovom vjerom.
Ako bi ostavio ovu dovu, čovjek je ne prouči nego odmah počne da uči nešto iz Kur'ana, nema smetnje i neće je ponavljati jer je to ustvari sunnet.
Ukoliko bi čovjeka prošlo nešto od namaza kao recimo da stigne imama na nekom od rekata, ta on će da dođe sa POČETNOM DOVOM, jer je on ustvari ušao za njega na sam početak namaza. Ovo će da uradi ako se ne boji da će ga šta proći od ruknova ili vadžiba (kao recimo ruku') i u tome slučaju mu je vadžib da prati imama. Ovu dovu neće učiti osim tokom STAJANJA (kijama) ako ga stigne na tom dijelu uči će, no, ukoliko bi stigao imama na ruku' ili sedždi učit će zikr koji je propisan u tome dijelu namaza.

الاستعاذة وصيغها

„El-ISTIAZA“ TRAŽENJE UTOČIŠTA KOD ALLAHA I NAČIN TRAŽENJA UTOČIŠTA

Nakon što čovjek prouči POČETNU DOVU on će da se UTJEČE ALLAHU OD ŠEJTANA na način kako je to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, radio, a što je preneseno od Njega alejhi selam. Ono što prenosi imam Ahmed i drugi u svojim zbirkama da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govorio, odnosno kako se on utjecao tokom namaza:

وَرُوِىَ فِى حَدِيثِ أَبِى سَعِيدٍ الْخُدْرِىِّ رَضِىَ اللَّهُ عَنْهُ أَخْبَرَنَا أَبُو نَصْرٍ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ
بْنِ عُمَرَ بْنِ قَتَادَةَ مِنْ أَصْلِ كِتَابِهِ أَخْبَرَنَا أَبُو عَلِىٍّ حَامِدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الرَّفَّاءُ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ

بْنُ شَاذَانَ حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا وَهُوَ ابْنُ عَدِىٍّ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ عَلِىِّ بْنِ عَلِىٍّ عَنْ أَبِى الْمُتَوَكِّلِ عَنْ أَبِى سَعِيدٍ قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ –صلى الله عليه وسلم– إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ فَاسْتَفْتَحَ الصَّلاَةَ قَالَ :« سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ ، وَتَبَارَكَ اسْمُكَ ، وَتَعَالَى جَدُّكَ ، وَلاَ إِلَهَ غَيْرُكَ ». قَالَ : ثُمَّ هَلَّلَ ثَلاَثًا :« لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ ، لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ ، لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ ». ثُمَّ كَبَّرَ ثَلاَثًا :«اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ ، أَعُوذُ بِاللَّهِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ، مِنْ هَمْزِهِ وَنَفْثِهِ وَنَفْخِهِ».

„Allaha prizivam protiv Šejtana prokletog, protiv njegova daha, i došaptavanja i njegova navraćanja na zlo.“[72]

No, ovo nije ispravno odnosno kako kaže Abdullah Ibn Amed:

„Moj otac nije dobrim gledao sened ovoga hadisa (nije ga smatrao pohvalnim).“

Ovaj hadis je došao na mnogo načina i puteva no, niti jedan nije ispravan odnosno ima slabost u sebi (više od osam hadisa se prenose o ovome al svaki u sebi ima slabost).
Razišli su se islamski učenjaci oko načina ili konteksta same rečenice kojom se traži utočište kod Allaha koja je bolja (preča da se izgovara):

- Imam Šafija i Ebu Hanife i većina drugi učača Kur'ana: Ebu Amr, Asim Ibn Kesir i drugi bili su stava da je najpreče da se utočište traži riječima:

"أعوذ بالله من الشيطان الرجيم."

„Allahu se utječem od prokleta Šejtana.“

A to dokazuju riječima Allaha Uzvišenoga:

[72] Bilježi imam Ahmed 3/50

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ فَٱسْتَعِذْ بِٱللَّهِ مِنَ ٱلشَّيْطَٰنِ ٱلرَّجِيمِ ﴿٩٨﴾ ﴾ النحل: ٩٨

„I zatraži od Allaha zaštitu od šejtana prokletog."

- Izabrao je Ahmed, E'ameš, Hasan Ibn Salih Ibn Hajj, Nafia Ibn Amir El-Kesai utočište kod Allaha slijedećim riječima:

أَعُوذُ بِاللَّهِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

„Allaha prizivam, koji sve čuje protiv Šejtana prokletog."

- Prenosi se od Hanbela od Ahmeda da je on imao običaj da se utječe slijedećim riječima:
-

أَعُوذُ بِاللَّهِ السَّمِيعِ الْعَلِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ

„Allaha prizivam, koji sve čuje protiv Šejtana prokletog, On doista sve čuje i zna."

Ovo se također prenosi od Hasana El-Basria, Sevria a na osnovu riječi Allaha Uzvišenoga:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ فَٱسْتَعِذْ بِٱللَّهِ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْعَلِيمُ ﴿٣٦﴾ ﴾ فصلت: ٣٦

„I zatraži utočište u Allaha, jer On, uistinu, sve čuje i zna sve."

- Izabrao je Ibn Sirin, rahimhumullahu, utočište kod Allaha riječima:

أستعيذ بالله مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيم

„Allahu se utječem od šejtana prokletoga.“

Za sve ovo ima dokaz u šerijatu i shodno tome ova stvar je „široka“.
Malo je samo učenjaka koji su rekli da je TRAŽENJE UTOČIŠTA KOD ALLAHA VADŽIB (FARZ) dokazujući to općenitim Kur'anskim ajetom:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ فَإِذَا قَرَأْتَ ٱلْقُرْءَانَ فَٱسْتَعِذْ بِٱللَّهِ مِنَ ٱلشَّيْطَٰنِ ٱلرَّجِيمِ ۝٩٨ ﴾ النحل: ٩٨

„Kada hoćeš da učiš Kur'an, zatraži od Allaha zaštitu od šejtana prokletog.“

Međutim ovaj ajet upućuje na pohvalnost traženja utočišta a ne na Vudžub.

البسملة والجهر بها

BISMILA I GLASNO UČENJE

Nakon toga će da izgovori:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

“U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog.”

Neki učenjaci su rekli, bili su stava da je BISMILA VADŽIB da se izgovor a rezime sve rečenoga jeste: Onaj ko bude smatrao ili učio Bismilu kao da je ona jedan od ajeta Fatihe – njemu je obaveza da uči onda taj ajet jer u protivnom namaz mu ne bi bio ispravan. Ovoga stava su bili: Asim Ibn Ebi Nudžud, Hamza, El-Kesai, Abdullah Ibn Kesir i drugi Ashabi i Tabini. A također ovoga stava je bio i imam Šafija, rahimehullahu.

A onaj ko ne smatra da je Bismila jedna od ajeta sure Fatiha, onda on je u izboru da li da uči ili ne. Ovoga stava su bili: Ibn Amir, Ebi Amr, Jakub, i u nekim predajama Nafia. Imam Malik je bio stava da se ne uči Bismila prije Fatihe!

Na osnovu svega rečenoga, kažem da je učenje Bismile prije Fatihe sunnet kojeg su prakticirali ashabi i oni poslije njih i ako nisu glasno to učili, te niko ne treba da ostavi potpuno ovo učenje.

Nije se niko od islamski učenjaka razišao i rekao da Bismila nije od ajeta Fatihe u onome Kiraetu u kome se to prihvata tako (jednom od 7 ispravnih) kojeg je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prenio od Džibrila, alejhi selam, a on od Gospodara Veličanstvenoga. Na osnovu ovoga Bismila je po ispravnom kiraetu ajet od ajeta sure Fatiha, a po drugom opet ispravnom kiraetu nije ajet od ajeta sure Fatiha. Mnogo je vjerski autoriteta i učenjaka koji su pisali čitave knjige o propisima Bismile od njih su: Ibn Huzejme, Ibn Abdul Berr, Hatib El-Bagdadi, Ed-Dimeški Eš-Šafi, Ibn Abdul Hadi, Ibn Sabban i drugi.

Ono što nas interesuje po ovome pitanju jeste učenje Bismile prije Fatihe, i nastao je Hilaf između islamski učenjaka na osnovu postojanja ili uzimanja Bismile u nekim kiraetima kao ajet od ajeta Fatihe ili pak ne uzimanja u drugim kiraetima kao dijela Fatihe, pa kažemo: Kur'an je spušten na sedam Harfova (slova) i od tih predaja u nekima se navodi kao da je ajet Fatihe a u drugima ne. Ovo razilaženje nije samo oko Bismile nego je to i kod neki drugi Harfova u Allahovom govoru.

Pa tako kao završnica govora o ovome kažemo da svako onaj ko uči po kiraetu u kome je ona dio ajeta on će da to i prakticira, dok drugi koji ne smatraju odnosno uče po kiraetima u kojima nije dio Fatihe nema smetnje ako to izostave.

Kada je riječ o glasnom učenju Fatihe, nije preneseno pouzdanim putem ništa od Allahova Poslanika sallallahu alejhi ve sellem, a one predaje koje govore o tome su sve DAIF (slabe) i na to su ukazali islamski učenjaci. Također imami Buhari i Muslim su zabilježili hadis od Katade a on od Enesa Ibn Malika, radijjallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekr, Omer, radijjallahu anhum, imali običaj da svoj namaz počnu riječima:

„HVALA ALLAHU GOSPODARU SVJETOVA„ (prvi ajet sure Fatiha) dok u predaji od imam Muslima stoji:

„I nismo čuli niti jednoga od njih da uče Bismilu.“

I nema predaje da govori kako je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i oni poslije njega učili Bismilu glasno izgovarajući, a da su to radili ashabi, radijjallahu anhum, bi neminovno čuli to. Ovo prenose od Enesa Ibn Malika, radijjallahu anhu, četrnaest ljudi:

Ishak Ibn Abdullah, Ejub Sihtijani, Sabit El-Bunani, Hasan El-Basri, Hammad Ibn Ebi Sulejman, Aiz Ibn Šurejh, Katade Ibn Diame, Ebu Kilabe, Malik Ibn Dinar, Muhamed Ibn Sirin, Muhamed Ibn Nuh, Mensur Ibn Zazan, Ejub Ibn Nuam Ibn Abdullah, Davud Ibn Ebi Hind, Jezid Ibn Eban Er-Rekaši.

Enes je najpreči od ljudi da zna ono što prenosi i priča jer je bio sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, nekoliko godina, te potom sa Ebu Bekrom, Omerom i drugim ashabima, radijjallahu anhum, oko 25 godina, i nije ništa zapamtio niti spomenuo što upućuje na to da nije propisano da se uči bismila glasno.

Da se glasno uči Bismila prenosi se od imam Šafije i njegovi učenika. Prenosi se ispravnim putem da su glasno učili Bismilu Omer Ibn Hattab, Ibn Zubejr, Muavija i drugi. Dok je rekao Ibn Zubejr, radijjallahu anhu, da ljude nije sprečilo da uče Bismilu glasno osim KIBR (oholost).[73]

Prenosi se također od Omera, radijjallahu anhu, da on nije učio glasno Bismilu kao što to prethodno spominje Enes Ibn Malik, te je to poznato i od Ibn Zubejra da ni on nije glasno učio kao što to bilježi Ibn Ebi Šejbe od Hišama Ibn Urve:

"Da njegov otac i Ibn Zubejr nisu učili glasno Bismilu."

Naprotiv, Abdullah Ibn Mugaffel smatrao je izgovor glasno Bismile NOVOTARIJOM, kao što to bilježi imam Tirmizi u svome Sunenu u hadisu od Abdullaha Ibn Mugaffela da je rekao:

„Čuo me je moj otac dok sam bio u namazu i kada sam proučio glasno Bismilu, pa mi je rekao: O sine, to je NOVOTARIA, a kloni se novotarija. I nisam vidio nikoga od ashaba Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da su više mrzili NOVOTARIJE u islamu od njega.“

I reče: *„Klanjao sam sa Allahovim Poslanikom, Ebu Bekrom, Omerom, Osmanom i nisam čuo niti od jednog od njih da ju je učio glasno, i ne uči je glasno ukoliko ti klanjaš, nego reci:*

[73] Musanef Bekr El-Mezni

HVALA ALLAHU GOSPODARU SVJETOVA ...učeći suru Fatihu odmah.“

Nemoguće da su ashabi Allahova, Poslanika,sallallahu alejhi ve sellem, oni koji su najstroži po pitanju slijeđenja Allahova Poslanika, zapostavili tako nešto ukoliko je to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, radio. Dakle ovo je još jedna od dokaza koji presuđuje ovu temu.

Ono što je došlo najispravnijim putem o učenju Bismile na glas jeste predaja koju Bilježi Nesai, Ibn Huzejme, Ibn Hiban i drugi u hadisu od Nuajm El-Mudžmira da je rekao:

„Klanjao sam iza Ebu Hurejre, pa je proučio: BISMILLAHIR-RAHMANIR-RAHIM zatim je učio suru Fatiha, te je rekao Ebu Hurejre: „Tako mi Onoga u čijoj ruci je moja duša ja sam vam pokazao (imitirao) namaz Allahova Poslanika sallallahu alejhi ve sellem.“[74]

No, međutim ovo je govor Ebu Hurejre, radijjallahu anhu, i nije dokaz, jer on je želio da pokaže namaz cjelokupan a ne samo dio njega, dok na drugu stranu njegovo učenje Bismile nije jasno.

[74] Džamia 2/134

وضع اليدين حال القيام

NAČIN VEZANJA I STAVLJANJA RUKU TOKOM KIJAMA

Potom će da stavi i sveže ruke i to je sunnet (da stavi svoju desnu ruku po lijevoj) Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Složna je ulema da je propisano da se ruke vežu tokom namaza. Prenosi se od Kasima a on od Malika da on nije smatrao neophodnim da se vežu ruke tokom stajanja. Ovaj stav nije ispravan jer je sam imam Malik, rahimehullahu, naslovio jedno poglavlje u svojoj knjizi MUVETA: „Poglavlje o stavljanju ruku jedne na drugu tokom namaza" i ovo je ustvari dokaz i ono što je ispravno da je mezheb Malikiski na tome da je potrebo da se ruke vežu tokom Kijama (stajanja). Shodno ovome ne znam niti jednoga od Ashaba, niti od Tabina a niti onih poslije njih, četvorice imama da su oni smatrali i rekli da je vezanje ruku VADŽIB.

Istina muslimani su naređivali onima koji su u njihovu posjedu ili nad kome su imali vlast da vežu ruke ne zato što je to vadžib nego iz poniznosti i veličine pred kojom se stoji, a to je Allah Uzvišeni.

Dva je načina vezanja ruku koji su ispravnim putem preneseni:

1. Stavljanje (vezanje) ruku desne preko lijeve na osnovu hadisa Vaila kod Ebu Davuda i Nesaia da je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem:

حدثنا الحسن بن علي ثنا أبو الوليد ثنا زائدة عن عاصم بن كليب بإسناده ومعناه قال فيه: ثم وضع يده اليمنى على ظهر كفه اليسرى والرسغ والساعد.

„Zatim je stavio desnu ruku na spoljni dio šake lijeve i između (na) zglob."[75]

U sahih Muslimu nema ovoga dodatka „na ili između zgloba." Što je vjerojatno dodatak ili pojašnjene od prenosioca ovoga hadisa.

[75] Sunen Ebu Davud 1/251

2. Stavljanje desne ruke na podlakticu lijeve ruke kao što se to bilježi u hadisu od Sehla Es-Sabika i neki od učenjaka selefa su radili po ovome hadisu.

Bilježi Ebu Nuajm i Ibn Asakir u „Tarihu Dimešk" od Halida ibn Abdullaha Es-Salemia a on od svoga oca da je rekao: „ Omer Ibn AbdulAziz je imao običaj da tokom namaza, hoda ili stajanja stavi svoju desnu šaku na lijevu podlakticu."

Insan će da sveže svoje ruke odmah nakon izgovorenog početnog tekbira i tako će da ostane sve dok je na kijamu (stajanju) i ovo je osnova pa tako i kada se vrati sa ruku'a. Čovjek će da drži ruke svezane na svakom rekatu tokom stajanja. Iz ovoga izlazi propis osobe koja ne može da klanja osim stojeći čitav namaz recimo zbog gužve ili nečega, ta osoba će da drži svoje ruke podignute dok je na stajanju (u dijelu namaza koji uzme da je to onaj dio u kome se stoji) u protivnom on neće da drži svezane ruke ako je prešao na ruku' ili sedždu u stojećem položaju.

Nije poznat niti jedan jasan dokaz koji upućuje da se ruke vežu nakon što se čovjek vrati sa Ruku'a, stoga je rekao imam Ahmed, rahimehullahu:

„Nadam se da je ta stvar široka".

Mnogo je suvremenika imama Ahmeda, rahimhumullahu, izabralo i gledalo pohvalnim da se ruke vežu i nakon podizanja sa ruku'a od njih je: El-Kadi Ebu Ja'la, Ibn Hazm i Kesani El-Hanefi koji je smatrao da se to čini tokom svakoga stajanja u kome se nešto uči.

Nema potrebe da se u ovim stvarima pretjeruje ili traži nešto više jer je ova stvar kao što rekosmo široka.

مكان وضع اليدين

MJESTO STAVLJANJA RUKU

Kada je u pitanju stavljanje ruku, odnosno mjesto stavljanja ruku prenosi se od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, više načina tj. mjesta:

- Ispod pupka, prenosi se u jednom hadisu no, ovaj hadis nije ispravan (bilježi ga Ebu Davud) pa čak ovaj hadis je na stepenu MUNKERA.

- Došlo je od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem da je stavio svoje ruke na prsa kao što je to u hadisu od Vaila Ibn Hudžra. No i ovaj hadis nije ispravan jer u hadisu ima slabosti jer drugi prenosioci, mnogo njih ne bilježe ovaj dodatak da je Allahov Poslanik,

sallallahu alejhi ve sellem, stavio svoje ruke na prsa. Dakle ovaj hadis su osporili mnogo njih od učenjaka koji su SIKAT (povjerljivi) i oni prenose ovaj hadis od Sufjana i ne spominju ovaj dodatak da je stavio ruke na PRSA.

Ono na čemu je većina islamski učenjaka jeste da je čovjeku propisano da veže ruke i da ih stavi na mjesto na koje želi (bilo to na prsa ili ispod pupka). I kao što rekosmo uleme od ashaba i tabina su stava da je čovjek u izboru gdje i na koje mjesto da stavi ruke, jer kao što reče autor ovoga dijela nema dokaza koji je sahih koji upućuje na to. A da bi nešto bilo propisano mora da ima adekvatan šerijatski dokaz.

UPOZORENJE: I ako je šejh rekao ovo odnosno bio toga stava inšaAllah ispravno je da čovjek treba da stavlja ruke na PRSA, jer je to na osnovu hadisa kojeg je i šejh Albani ocijenio SAHIH (ispravnim). Dakle čovjek će da stavlja ruke na svoja prsa na osnovu 3 hadisa koja mogu da se dignu na stepen HASENA (dobrog) i to je ono na čemu je današnja islamska ulema.

الدعاء حال القيام

DOVA TOKOM STAJANJA

Stajanje prije ruku'a je mjesto na kome se dovi (jedno od mjesta na kome se dovi tokom namaza), prenosi Buhari od Malika od Ebi Hazima a on od Sehla Ibn Seida Es-Saidia, radijjallahu anhu:

„Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jedne prilike otišao do Beni Amr Ibn Avf kako bi ih pomirio (izgladio nesuglasice među njima) pa je zaboravio (smetnuo s uma namaz) te je došao Muezin do Ebu Bekra i rekao: Hoćeš li klanjati ljudima pa da proučim ikamet na što mu je potvrdnog odgovorio Ebu Bekr, radijjallahu anhu, pa je klanjao ljudima, no u tome je došao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a ljudi su bili u namazu te je prošao tako da je stao u Saff a ljudi su zapljeskali svojim rukama no, Ebu Bekr, radijjallahu

anhu, se nije okretao tokom namaza, pa kada su ljudi jako počeli da udaraju rukama (plješću) okrenuo se i vido je Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Potom mu je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, išaretio da ostane na mjestu gdje jest, što je i učinio Ebu Bekr, radijjallahu anhu, podigavši ruke zahvalivši Allahu na onome što mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve slelem, naredio.“[76]

Mnogo je učenjaka iz ovoga postupka Ebu Bekra, radijjallahu anhu, uzeli za ispravno da je propisano i dozvoljeno da čovjek može podići ruke na stajanju prije rukua ukoliko želi da dovi i ako nije na Vitr namazu (kada je svakako propisano da to čini). Također ovdje nije bitno da li čovjek započeo kiraet, prije ili poslije al samo ponekada (ne stalno) kao da čovjek uslijed neke blagodati li nečega posebno zahvali Allahu Uzvišenom tokom namaza. Zabilježeno je od selefa (ispravni prethodnika) da su oni dovili na Vitr namazu (Kunut dova) prije Ruku'a, pa čak se to prenosi i od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je on dovio tako a što je zabilježio imam Malik, rahimhumullahu, u Muveta.[77]

قراءة الفاتحة

UČENJE FATIHE

Nakon što čovjek zatraži utočište kod Allaha i priuči Bismilu na način kako smo to prethodno pojasnili, insan će da počne sa učenjem Fatihe, a ona je rukn od ruknova namaza kod svih učenjaka (osim po jednom stavu imama Ebu Hanife) na osnovu jasna govora Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِى شَيْبَةَ وَعَمْرٌو النَّاقِدُ وَإِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ جَمِيعًا عَنْ سُفْيَانَ – قَالَ أَبُو بَكْرٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ – عَنِ الزُّهْرِىِّ عَنْ مَحْمُودِ بْنِ الرَّبِيعِ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ

[76] Bilježi imam Buhari 1/1740 i imam Muslim 2/25

[77] Muveta imama Malika 1/79

الصَّامِتِ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِيَّ –صلى الله عليه وسلم– «لاَ صَلاَةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ».

"Nema namaza ko nije proučio Fatihu."[78]

A također došlo je od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ve selam:

حَدَّثَنَا وَكِيعٌ قَالَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّ صَلَاةٍ لَا يُقْرَأُ فِيهَا بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ فَهِيَ خِدَاجٌ فَهِيَ خِدَاجٌ فَهِيَ خِدَاجٌ غَيْرُ تَمَامٍ.

„Svaki namaz u kome se ne bude učila Ummu Kur'an (Fatiha) taj namaz je NEPOTPUN (manjkav)."[79]

Dok je imam Ebu Hanife, rahimehumullahu, dokazivao svoj stav Kur'anskim ajetom:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ فَٱقۡرَءُواْ مَا تَيَسَّرَ مِنَ ٱلۡقُرۡءَانِۚ ﴿٢٠﴾ ﴾ المزمل: ٢٠

"Zato izgovarajte iz njega ono što vam je lahko."

No, riječ UČITE (IZGOVARAJTE) je općenita i sveobuhvatna a specifikacija i izvođenje sure Fatiha i njenog učenja je došlo posebno (izdvojena) po riječima Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

"Nema namaza ko nije proučio Fatihu."

[78] Bilježi imam Buhari 1/192 i imam Muslim 2/8

[79] Bilježi Ebu Davud 2/169 i imam Ahmed 16/154

Dakle, ovdje ova negacija je došla za ispravnost namaza a ne negacija za potpunost, dakle nema ispravna namaza onome ko ne bude učio Fatihu.

Fatihu će da uči na svakome rekatu. Od sunneta je da se lijepo uči sura Fatiha (Tertilom) i da se na svakom kraju ajeta stane kao što se to prenosi od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u mnogim hadisima[80] sve jedno da li to učio suru Fatihu ili nešto drugo iz Kur'ana (dakle staje se na završetku ajeta).

الجهر بالقراءة

GLASNO UČENJE TOKOM KIRAETA

Čovjek će da uči glasno na namazima na kojima se to uči: Sabah, Akšam i Jacija dok će da uči u sebi tokom namaza koji su te prirode: Podne i Ikindija.

Ovdje je neophodno da se naglasi da je učenje NAGLAS i U SEBI SUNNET pa ukoliko bi čovjek to ostavio namjerno ili iz zaborava (postupio drugačije) nije grešan niti je obavezna bilo šta da učini po konsenzusu četvorice imama osim što bilježi u jednom rivajetu Tulejtili od neki učenika imam Malika, rahimhumullahu, da je on rekao:

„Ukoliko čovjek ostavi namjeno glasno učenje u namazima u kojima se to uči tako, ili pak na namazima u kojima se uči u sebi njegov namaz je pokvaren.“

No, sam mezheb Malikiski je stava da namaz biva ispravan ukoliko bi i namjerno ostavio ovaj sunnet.

[80] Bilježi Ebu Davud 2/169

قول آمين وأحكامه

IZGOVOR RIJEČI AMIN I NJEGOVI PROPISI

Po proučenoj suri Fatihi odnosno na njenom kraju reći će AMIN što znači USLIŠAJ ili ODAZOVI NAM SE pa tako svako onaj ko kaže AMIN isto kao da je proučio suru Fatiha potpuno doveći za ono što je u njoj i utječući se od onoga što je u njoj iz toga domena. U kontekstu ovoga je i govor Allah uzvišenoga u Kur'anu odnosno kada je Musa alejhi selam dovio njegov brat Harun alejhi selam je amino, kaže Allah Uzvišeni:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ وَقَالَ مُوسَىٰ رَبَّنَآ إِنَّكَ ءَاتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلَأَهُۥ زِينَةً وَأَمْوَٰلًا فِي ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا رَبَّنَا لِيُضِلُّواْ عَن سَبِيلِكَ ۖ رَبَّنَا ٱطْمِسْ عَلَىٰٓ أَمْوَٰلِهِمْ وَٱشْدُدْ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُواْ حَتَّىٰ يَرَوُاْ ٱلْعَذَابَ ٱلْأَلِيمَ ﴿٨٨﴾ قَالَ قَدْ أُجِيبَت دَّعْوَتُكُمَا فَٱسْتَقِيمَا وَلَا تَتَّبِعَآنِّ سَبِيلَ ٱلَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾ ﴾ يونس: ٨٨ – ٨٩

„Musa reče: "Gospodaru naš! Ti si dao faraonu i glavešinama njegovim bogatstva da u raskoši žive na ovom svijetu, pa oni, Gospodaru moj, zavode s puta Tvoga! Gospodaru naš, uništi bogatstva njihova i zapečati srca njihova, pa neka ne vjeruju dok ne dožive patnju nesnosnu!" "Uslišena je molba vaša!" - reče On -, " a vas dvojica na pravom putu ostanite i nikako se za neznalicama ne povodite!"

Riječi Allaha Uzvišenoga: **"Uslišena je molba vaša!"** Allah se obraća Musau i Harun alejhi selam i ako nije spomenuto da je Harun dovio, no, on je na dove Musa alejhi selam govorio AMIN – onaj ko izgovara AMIN je kao i ona što dovi!

Riječ AMIN može da se izgovara dugo (sa Medom) ili pak kratko oba ova načina su ispravna u arapskom jeziku.

Kada imam izgovorio AMIN i svi za njim koji ga slijede (klanjaju) će također reći AMIN. Dakle imam izgovara AMIN po ispravnom stavu suprotno onome na čemu su bili imam Malik i neki drugovi Ebu Hanife po riječima Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ قَالَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَأَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّهُمَا أَخْبَرَاهُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا أَمَّنَ الْإِمَامُ فَأَمِّنُوا فَإِنَّهُ مَنْ وَافَقَ تَأْمِينُهُ تَأْمِينَ الْمَلَائِكَةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَقَالَ ابْنُ شِهَابٍ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ آمِينَ.

“Kada imam kaže Amin i vi recite Amin. Onaj čije se amin poklopi sa aminanjem meleka biće mu oprošteni prošli grijesi."

I rekao je Ibn Šihab Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi izgovarao AMIN.[81]
Pa ukoliko ne bi bio glasan izgovor AMIN od strane imama kako bi neko mogao od Muktedija da izgovori za imamom AMIN – AMIN imama je vezan za glasan izgovor.
Imam Malik i oni koji kažu da se AMIN izgovara tiho, prigušeno dokazuju to Kur'anskim ajetom koji unapređuju iznad hadisa Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Rekao je Allah Uzvišeni:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ ٱدۡعُواْ رَبَّكُمۡ تَضَرُّعٗا وَخُفۡيَةًۚ ﴿٥٥﴾ ﴾ الأعراف: ٥٥

[81] Bilježi imam Buhari 2/190

„Molite se ponizno i u sebi Gospodaru svome.“

Pojašnjavajući svoj stav imam Malik, rahimehumullahu, je uzeo i smatrao da je izgovor AMIN dova a dova se izgovara tiho prigušeno shodno riječima Allaha dželleša'nuhu u gore spomenutom ajetu. Na osnovu ovoga neki su uzeli da je Kur'anski ajet jači dokaz od hadisa koji govori o glasnom izgovoru AMIN, pa tako većina islamski učenjaka kaže da je izgovor AMIN glasno dozvoljen i propisan zasebnim hadisom dok je Kur'anski ajet općenite forme i tako i ostaje.
Rekli su neki predstavnici Malikija da IMAM neće izgovarati AMIN a to dokazuju da je to DOVA, pa tako da Kur'anski ajet derogira hadis odnosno izgovor AMIN. A također ovo je njihov stav odnosno da Muktedije ne uče ništa iza imama te na osnovu toga također spada obaveza ili izgovor AMIN za imama. No, oni koji su stava da muktedije uče iza imama oni će da izgovaraju AMIN kao i sam imam jer nema razlike AMIN i drugoga učenja.
Izgovarajući AMIN imam i muktedije će da odulje (produže) svoj glas, a oni će da izgovre AMIN nakon što to kaže imam a po riječima Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

“Kada imam kaže Amin i vi recite Amin.“

Stava da se AMIN izgovara nakon riječi veledaalliin bili su neki učenjaci Fikha jer se pouzdanim putem to prenosi od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: إِذَا قَالَ الْإِمَامُ {غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ} فَقُولُوا آمِينَ فَمَنْ وَافَقَ قَوْلُهُ قَوْلَ الْمَلَائِكَةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ .

„Kada imam kaže: Gajril-l-magduubi 'alejhim veledaalliin pa vi recite (vi onda recite) AMIN. Onaj čije se amin poklopi sa aminanjem meleka biće mu oprošteni prošli grijesi."[82]

I ovo je ono što presuđuje u ovoj temi odnosno ono šta je ciljao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao:

[82] Bilježi imam Buhari 10/574

„Kada imam kaže AMIN: pa vi onda recite AMIN“ a što upućuje na odgodu izgovora AMIN sve dok to imam ne kaže jer je tako Allahov Poslanik to poredao rekavši I VI ONDA RECITE AMIN.

Kada je u pitanju glasno učenje i izgovor AMIN za imama to je pouzdano bez imalo sumnje[83] no glasno učenje za Me'mune (one koji klanjaju za imamom) nema jasnog dokaza koji je ispravan a koji upućuje na to djelo. Najjasnije što je došlo po tom pitanju jeste ono što se prenosi od Ibn Zubejra od Ebu Hurejre a što prenosi Abdu Rezzak[84] i Ibn Hazm El-Endelusi[85] u hadisu od Ata da je on bio upitan:

"Da li je Ibn Zubejr preferirao (davao prednost) glasnom izgovoru tokom učenja Ummu Kur'an (Fatihe)? Pa je rekao: Da, i oni iza njega su također glasno izgovarali da je u mesdžidu od toga bio jak eho ili gromoglasan šum.“

Ibn Zubejr je bio Emir (vođa) a iza njega je bilo mnoštvo ashaba i tabina a što upućuje da je to djelo ono što je ispravno i da oni nisu znali za nešto drugačije. Al kao što smo rekli nema pouzdano jake predaje o ovome osim da je rad po tome prisutan sada i prije tokom prvi generacija bio.

Također Ebu Hurejre je bio Muezin u Bahrejnu, te im je stavio kao šart da ga ne preteknu u izgovoru AMIN jer je on bio van mesdžida kako bi ljudima prenosio odnosno kako bi ga bolje čuli. Ovo prenosi AbduRezzak od Jahje od Ebi Seleme a on od Ebu Hurejre.[86]

Također ono što je bitno da se spomene jeste da je Allahov Poslanik, sallalahu alejhi ve sellem, naredio da se izgovori AMIN za imama i me'mune, a kada bude govor upućen u općenitoj formi onda to biva za sve da glasno izgovaraju u protivnom bi bilo rečeno u drugačijoj, specifičnoj formi.

[83] Bilježi imam Buhari u poglavlju: O Kiraetu 20 i Ebu Davud 1/148

[84] Musanef 2640

[85] U Mehala 3/157

[86] Musanef 2/96

Ova mes'ela oko glasnog izgovora AMIN je po imamu Ahmedu, rahimehullahu, jasna odnosno on je bio upitan: *"Da li se glasno izgovara AMIN? Pa je odgovorio: „Da tako mi Allaha i to za imama i sve druge.“*

Bilježi se u dijelu „Tarihu El-Buhari“[87] od Muhammed Ibn Abdullaha Et-Tuvejla da im je pričao Alija Ibn Hasan brat od Ebu Hamze Es-Sukria od Mutarifa od Halida Ibn Ebi Sevra od Ata Ibn Ebi Rebbaha da je rekao: „Doživio sam stotinu ashaba Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u ovome mesdžidu, kada bi rekao imam VELEDDALLIIN čuo sam od njih gromoglasan izgovor AMIN.

Poznato je da djela ashaba Allah zadovoljan njima bio nije sam šerijatski propis i stav, no ukoliko bi to postalo javno i uradilo se u džematu (skupini) – to postaje DOKAZOM, a ti javni postupci ashaba (njihova dijela) od njih se uzimaju na nekoliko načina od njih su:

1. Da se pouzdanim putem prenosi neka vijest od vijesti ibadeta ili nečega drugoga, te da to prenose od njega Kibaru Sahabe, „veliki ashabi“ (poznati, stari ashabi) odnosno jedna skupina ashaba, radijjalahu anhum, i da se niko od njih ne izdvoji (bilo to jedan ili dva ashaba) po tom pitanju – i ovo upućuje na to da je taj postupak ili to dotično djelo PROPISANO.

2. Da uradi djelo ili da kaže govor (stav) u skupu kao što je ovdje to učinio Ibn Zubejr, radijjallahu anhu, a iza njega su klanjali mnogi ashabi i tabini a nisu to djelo osporili i ako je sam Ibn Zubejr, radijjallahu anhu, bio poznati Emir (vođa) i od njega se govor i postupci prenosili i uzimali.

Pa ukoliko bi se ovo prenjelo pouzdanim putem, odnosno ljudi radili po tome a drugi to odobrili onda ovo djelo je najbliže da bude sunnet a također za ovo se kaže da je od sunneta.

Ono što se prenosi od neki učenjaka Fikha da su kazali: sve ono što je preneseno od nekoga ashaba od dijela ili postupaka a što je ustvari Mevkuf do njega i niko to nije porekao – ta to je kao i sam Idžma' Es-Sukuti (ono što se prešuti šutnjom u prisustvu toga dijela) ovaj stav je sporan iz razloga zato što se nerijetko prenosi neki stav ashaba a on nije od onoga na čemu se grade propisi. Pa tako od toga dotičnoga ashaba ne prenosi to niko osim jedan od njegovi drugova i tako dalje pa kako to može da bude MEŠHUR (rasprostranjeno i javno djelo) ili kako da se kaže da je ovo Idžma' Es-Sukitije i ako nije poznato da se neko suprotstavio tome. Zatim kaže: Ovo je ono što je poznat stav toga i toga ashaba i ja ne znam stav drugačiji tome a zatim kaže: ovo je Idžma' Es-Sukitije!

[87] Tarihu El-Buhari 6/643

Kada bi rekli da je ovo rezonovanje ispravno onda bi rekli da je mnogo stvari propisano i ako nije to od govora i dijela Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nego naprotiv od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, se prenosi suprotno tome a primjeri ovoga su mnogobrojni. Ovo je za neke malo poteško da prihvate jer se neki dokaz ili satav u jendom slučaju uzme kao validan dok je u drugom pak odbačen a to sve jer se uzima u razmatranje rasprostranjenost odnosno postupak velikoga broja ashaba po istom tom pitanju.

سكتات الإمام

PAUZE IMAMA (ŠUTNJE IMAMA)

Imam će da napravi pauzu (da pravi) prilikom završetka svakoga ajeta kako bi uzeo novi dah, a također i nakon riječi VELEDDALLIIN, dok je pauza nakon izgovorenog AMIN neispravna. Od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, se prenosi pouzdanim putem da je on pravio pauzu neznatnu nakon izgovorenoga početnog tekbira potom bi učio početnu dovu, tražio utočište kod Allaha, proučio bi Bismilu i nakon toga Fatihu kao što smo prethodno objasnili detaljno.

PROPISANE PAUZE (ŠUTNJE):

- Pauza nakon početnoga tekbira (Tekbiru El-Ihram) za početnu dovu, traženje utočišta i učenje Bismile tiho u sebi, prigušeno kod većine islamski učenjaka suprostavljajući se stavu imama Malika, on ne smatra propisanim da se uči početna dova a niti traženje utočišta (El-Istiaze) a niti pravljenja pauze za učenje imama. Dok je Ebu Hanife, rahimehumullahu, rekao samo za ovu pauzu odnosno da je ona propisana.

- Nakon što završio sa učenjem sure (Kiraeta) a prije tekbira odnosno odlaska na Ruku' za odmor i za pravljenje razlike između stajanja i između ruku'a. Ovo je spomenuo imam Ahmed Ibn Hanbel. Kada je u pitanju pravljenje pauze (šutnje) poslije proučene Fatihe to nije ispravno odnosno nema ispravnog i pouzdanog dokaza. Preneseni Ebu Davud i Ibn Madže od Hasana da je Semure pričao da je zapamtio od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dvije stanke (pauze): stanka kada donese početni tekbir i stanka kada završi sa učenjem (Kiraetom) **Gajril-l-magduubi 'alejhim veledaalliin -** u ovome kontekstu nije ispravan ovaj hadis.

Ispravan je u kontekstu:

„Stanka kada imam donese početni tekbir sve dok ne poče da uči (kiraet), i stanka kada završi sa učenjem dakle sa kiraetom.“

Ovo bilježi imam Ahmed i Ebu Davud.

Ovako također prenose i mnogi njegovi drugovi (suvremenici): Hasan, Junus Ibn Ubejde, Humejd, Eš'As i Katade (dok se ovaj hadis od Katade bilježi u prvom spomenutom kontekstu).

Bilježi Ibn Huzejme i Hakim od Muhammeda Ibn Abdullaha Ibn Bezia, a također i Bejheki od Muhammeda Ibn Minhal a njih obojica od Jezida od Seida u drugom kontekstu ovaj hadis.

Bilježi Mekijj Ibn Ibrahim i Abdullah El-A'la od Seida da je spojio ova dva rivajeta odnosno da se bilježe tri stanke.

I ovo upućuje da je problem u samoj predaji (hadisu), to je mala kratka stanka kako bi se uzeo dah poslije Fatihe stoga naći ćemo u nekim predajama da se spominje dok u drugima pak to se ne spominje. Većina učenjaka je da su propisane dvije samo stanke kao što smo to kazali.

Rekli su neki učenjaci Fikha da je propisano imamu da napravi stanku kako bi se uvjerio me'mun u učenje Fatihe, no ovo nema osnovu u šerijatu odnosno u sunnetu dok to pohvalnim nije gledala većina islamski učenjaka od njih su imami: Malik, Ahmed i Ebu Hanife, Allah im se smilovao.

قراءة المأموم خلف الإمام

UČENJE ME'MUNA IZA IMAMA

Me'mun (muktedija) u namzima u kojima se uči na glas neće učiti ništa po ispravnom stavu na osnovu riječi Allaha Uzvišenoga:

قَالَ تَعَالَى: أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿ وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٢٠٤﴾ ﴾ الأعراف: ٢٠٤

„A kad se uči Kur'an, vi ga slušajte i šutite da biste bili pomilovani."

I njemu je naređeno da šuti tokom ovoga učenja, također došlo je od nekoliko učenjaka Selefa da se ovo odnosi na NAMAZ. Prenosi se od Abdullaha Ibn Abbasa, Ibn Mesuda i Mudžahida Ibn Džebra a što bilježi Ibn Džerir i Ibn Ebi Hatim od Alije Ibn Ebi Talhe od Ibn Abbasa tumačeći ajet da je rekao:

„Odnosi se na propisani namaz (Farz).“

Bilježi Ibn Ebi Šejbe i Taberani u dijelu „El-Kebir“ a također i Ibn Munzir od Ebu Vaila od Ibn Mesuda da je rekao: **Da se odnosi za učenje iza imama, „Šutite kada se uči Kur'an kao što vam je naređeno, doista namaz ima svoju zanimaciju (posao) a dovoljan vam je taj imam.“[88]**

Bilježi Abdu Rezzak od Salima od Ibn Omera da je rekao:

„Šutite iza imama u namazima u kojima on glasno uči, i ne uči sa njim.“[89]

[88] Ibn Ebi Šejbe 1/376 i Taberani 9/264 i Ibn Munzir 3/102

[89] Musanef od Abdu Rezzaka 2/139

I ovo je ono na čemu su bili većina ashaba, radijjallahu anhum, a to se prenosi od Ibn Abbasa, Ibn Mesud, Ibn Omer, Ebu Hurejre i Aiše, radijjallahu anha, a nije mi poznat suprotan stav ovome odnosno da se neko suprotstavi – za ovo se može reći da je Idžma'.

Ukoliko bi se uzeo stav suprotan ovome, odnosno ono što se prenosi od Omera, radijjallahu anhu, a taj stav nije potpuno jasan kod Abdu Rezzaka od Jezida Ibn Šerika da je rekao Omeru: Da li ću učiti iza imama? Kaže: Da, potom sam rekao: Pa i ako bi ti učio (bio imam) kaže: da i ako bi ja učio (predvodio). [90]

„Nisu učili iza imama pa i kada je bio Ibn Zijad. Pa je rečeno njima: Nije učio glasno niti je učio u sebi, potom je narod učio.“[91]

Fatiha je rukn u namazima u kojima se uči prigušeno, tiho po ispravnom stavu za IMAMA i ME'MUM (muktedije) a ukoliko je čovjek sam onda je to učenje još preče za namaze u kojima se uči na glas i u sebi – nema razlike a također učit će onaj koji je iza imama na namazima iza imama kada dođe na treći ili četvrti rekat po ispravnom stavu. Olakšali su neki uopćeno da se ne uči iza imama odnosno nevezano da li čovjek bio iza imama tokom namaza u kojima se uči naglas ili u sebi – on neće ništa da uči oslanjajući se na ono što se prenosi od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem da je rekao:

حَدَّثَنَا أَسْوَدُ بْنُ عَامِرٍ أَخْبَرَنَا حَسَنُ بْنُ صَالِحٍ عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ كَانَ لَهُ إِمَامٌ فَقِرَاءَتُهُ لَهُ قِرَاءَةٌ.

“Ko bude klanjao iza imama, imamovo učenje je i njegovo učenje.”[92]

[90] Musanef Abdu Rezzak 2/131

[91] Musanef Abdu Rezzak 2/141

[92] Musned imama Ahmeda 23/12

Dok je ovdje prisutan i pokušaj da se napravi spoj sa hadisom:

حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ بْنُ أَبِى شَيْبَةَ وَعَمْرٌو النَّاقِدُ وَإِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ جَمِيعًا عَنْ سُفْيَانَ – قَالَ أَبُو بَكْرٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ عُيَيْنَةَ – عَنِ الزُّهْرِىِّ عَنْ مَحْمُودِ بْنِ الرَّبِيعِ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ يَبْلُغُ بِهِ النَّبِىَّ –صلى الله عليه وسلم– «لاَ صَلاَةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ».

“Nema namaza ko nije proučio Fatihu.”[93]

Ovaj hadis upućuje na općenitu zabranu odnosno negiranje namaza u kome se ne prouči Fatiha i to u svima namazima jer ova negacija kao što rekosmo je općenita i obuhvata sve namaze u šta ulazi namaz samoga čovjeka (dok ga klanja sam) i namaz iza imama. No, hadis prvi je NASIH (derogirajući) jer je on jači jasnoćom svojom u odnosu na drugi hadis, tako da se drugi hadis može uzeti da se odnosi na čovjeka dok sam klanja ili negaciju vrijednosti namaza (a ne negaciju ispravnosti namaza).

No, ovo dokazivanje bi bilo ispravno da je hadis sahih, hadis je daif (slab) i njime se ne dokazuje a učenje Fatihe ne spada kao obaveza kao i svi drugi ruknovi koje čovjek obavlja tokom namaza.

Ponekada se kaže da spor ili kontradiktornost između ova dva hadisa je ustvari za onoga koji obavlja namaz sam ili iza imama. Pa ukoliko klanja namaze u kojima se klanja na glas ili u sebi ima dva stanja, odnosno može da se desi i da bude:

- Tokom namaza u kojima uči prigušeno nema namza ukoliko ne prouči Fatihu
- Dok tokom namaza u kojima klanja iza imama odnosno na glas, učenje imama biva i njegovo učenje

I ako je ovaj hadis daif (slab) on je dokaz kod Hanefija da se ne uči iza imama općenito, stoga je prenio Bejheki u dijelu „Marifetu Sunen Ve-l-Asar“[94] od svoga šejha Hakima koji ima djelo „Mustedrek“ da je rekao**:**

[93] Bilježi imam Buhari 1/192 i imam Muslim 2/8

„Pitao sam Selemu Ibn Muhammeda El-Fekiha da je rekao: Pitao sam Ebu Musa'a Er-Razia Hafiza o hadisu koji se prenosi od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Ko bude klanjao iza imama, imamovo učenje je i njegovo učenje." Pa je rekao: Nije ispravno kod nas ništa po tom pitanju, odnosno u svezi toga hadisa, nego naši šejhovi se oslanjaju na predaje od Alije, Abdullah Ibn Mesud, radijjallahu anhu i drugih."

Prenosi se od Ibn Mesuda i njegovi drugova: Esveda, Alkame, Ibrahima a što bilježi Abdu Rezzak u Musannefu od El-Ameša od Ibrahima da je rekao:

Rekao je Hakim nakon što je ovo prenio: Začudilo me ovo kada sam čuo jer je Ebu Musa najučeni od predvodnika mišljenja (Ashabu Rejj) na zemaljskoj kugli. Znači imam od imama škole mišljenja ukazao je na slabost ovoga hadisa i reko da on nije ispravan.

Čovjek koji sam klanja ima isiti propis kao i sam imam, dok je učenje kiraet rukn po konsenzusu islamski učenjaka koji kažu da je rukn za imama.

Rekli su neki od učenjaka da je vadžib da me'mun (muktedija) uči na osnovu općenitog dokaza od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, napisao je na ovu temu Abdul Hajj El-Kenevi, rahimehullahu, djelo koje je nazvao „Imamu el-kelam fi hukmi kiraeti El-Fatihe halfe imam" i ovo je veliko djelo i skupio je stavove ashaba i tabina i na kraju kao rezime svega toga dijela zaključio je da me'mun ne uči iza imama tokom namaza u kome se uči na glas i ovo je također stav šejhu-l-islama Ibn Tejmije, naprotiv on je bio strog po pitanju ove mes'ele i rekao u dijelu „Fetava El-Misrije"[95] da onaj ko bude učio iza imama ta on je kao Magrac koji nosi tovar (knjige) zato što imam uči pa zašto da i on uči istovremeno?! Čovjeku je naređeno da šuti dok imam uči!!!

[94] Marifetu Sunen Ve El-Asar 2/50

[95] Fetava El-Misrije 23/159

القراءة بعد الفاتحة

UČENJE (KIRAET) POSLIJE FATIHE

Nakon proučene Fatihe čovjek će da uči ono što mu je lahko iz Kur'ana, složna je islamska ulema da je ovo učenje MUSTEHAB (lijepo, pohvalno) na prva dva rekata Sabaha a i na svim drugim namazima, dok nije mustehab da se uči na trećem ili četvrtom rekatu kod većine islamski učenjaka: Ebu Hanife, Malika, Ahmeda i Šafije, allah im se smilovao, koje bilježe dvojica imama u svojim vjerodostojnim zbirkama hadisa[96] kao i drugi od Ebu Katade: Da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao običaj da uči na Podne namazu na prva dva rekata Fatihu i jednu suru dok bi na zadnja dva rekata učio samo Fatihu, a također bi odužio prvi rekat više nego drugi.

Rekao je Ibn Sirin, rahimehumullahu:

„Ja neznam nikoga ko je drugačijeg stava od ovoga na kojem su oni.“

U ovome govoru Ibn Sirina, rahimehumullahu, ima slabost jer se prenosi od neki ashaba, radijjallahu anhum, da su oni na trećem i četvrtom rekatu učili Fatihu i suru, prenosi imam Malik, rahimehumullahu u Mevta od Nafia od Ibn Omera: Da je on kada bi klanjao sam učio na svim rekatim (četverorekatnim) Fatihu i neku suru iz Kur'ana, rekao je:

„Znao je ponekada da uči na jednom rekatu dvije ili tri sure tokom propisanog namaza (Farza).“[97]

Bilježi imam Malik, rahimehullahu, od Ebu Abdullaha Es-Sunabihija da je rekao: „Došao sam u Medinu za vrijeme Hilafeta (vodstva) Ebu Bekra Es-Sidika, pa sam klanjao iza njega Magrib (Akšam) te je na prva dva rekata učio Fatihu i jednu kraću suru (Kasr Mufessal) potom je ustao na treći rekat a bio sam blizu njega tako da je moja odjeća doticala njegovu i čuo sam ga kako uči Fatihu (Ummu Kuran) i ovaj ajet:

---

[96] Bilježi imam Buhari 1/169 i Muslim 1/333

[97] Muveta 1/79

قَالَ تَعَالَى: ﴿ رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِن لَّدُنكَ رَحْمَةً ۚ إِنَّكَ أَنتَ الْوَهَّابُ ﴿٨﴾

﴾ آل عمران: ٨

"Gospodaru naš, ne dopusti srcima našim da skrenu, kada si nam već na pravi put ukazao, i daruj nam Svoju milost; Ti si, uistinu, Onaj koji mnogo daruje!"

A ispravno je da ovaj proučeni ajet je dio dove koja se uči na Vitr namazu i dove koju je Ebu Bekr, radijjallahu anhu, upućivao kada se desila fitna Rideta (otpadništva za njegovo vrijeme) zbog ovoga rekao je Mahkul:

„Tako mi Allaha ovo nije bilo Kiraet (ovo učenje spomenutog ajeta) nego je to dova (koju je uputio Ebu Bekr)."[98]

Na ovome je bio i Ibn Abdul Berr u dijelu El-Istizkar[99] a to na osnovu onoga što se desilo u vremenu Ebu Bekra Es-Sidika od fitne Murteda, pa nakon što su postali murtedi oni koji su postali od Arapa nakon smrti Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, srca su bila skrenula pa to pogodilo muslimane općenito pa kako tek onda se to odrazilo na srce Ebu Bekra Es-Sidika. On je bio pogođen time pa i u namazu stoga je i dovio.

I ako imam Malik, rahimehumullahu, bilježi u svojoj knjizi hadis, a rekao je Ibn Kasim od Malika:

„Ja ne smatram da se uči na trećem rekatu Akšama ništa osim Fatihe."

Dok su pak drugi uzeli taj stav kao ispravan i učili su od njih je Amr Ibn AbdulAziz, rahimehumullahu, koji je rekao:

[98] Šehrul Meškul El-Asar 12/56

[99] El-Istizkar 1/474

„I nisam ostavio ovaj ajet nikada nakon što sam ga čuo.“[100]

Rekli su neki da je ovo dozvoljeno na osnovu općenitoga postupka Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je on učio Fatihu i sa njom neku suru i to na svim rekatima al s tim da prvi rekat bude dug (da uči od sura Tival) da drugi rekat bude dužine pola prvoga, dok treći rekat bude pola drugoga. Pa kada bismo podijelili vrijeme kako je rečeno vidjeli smo da je na trećem rekatu provodio toliko vremena da je mogao da uči suru Fatihu nekoliko puta. Kažemo ovo nije obavezno da se ovako razumije jer je došlo u hadisu od Hafse kao što je to u Muveta[101]:

„Da je Allahov Poslanik sallallahu alejhi ve sellem imao običaj da uči sure po Tertilu tako da bi onda taj rekat bio duži nego inače (duži od neki veći sura).“ Bilježi imam Muslim

Ponekada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio neki ajet po Tertilu pa bi s toga sama taj sura bila duža a što se odmah odrazi i na dužinu rekata, stoga nije dokaz ovo što neki navode da dužina neki rekata upućuje na to da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio na njima sure ili slično. Nije od sunneta da se izaberu određene sure i uče stalno (da se ustraje na tome).

[100] Bejheki

[101] Muveta imama Malika 363

تكرار السورة في الركعتين

PONAVLJANJE SURE NA REKATIMA

Nije od sunneta da se ponavljaju sure (ista sura) na dva rekata, preče je da bude na drugom rekatu sura koja nije učena na prvome i da bude druga sura „niža“ od prve odnosno da dođe sura na prvom rekatu prije po redosljedu u Kur'anu.

قراءة السور في الصلوات وأحكامها

UČENJE SURA TOKOM NAMAZA I NJENI PROPISI

Propisano je za imama a također i za onoga koji klanja sam da tokom većine namaza koje klanja u svome mjestu (nije na putu) tokom Sabah namaza da uči sure koje su duže (Tival) a tokom Akšama da uči kraće sure (Kassar) dok u ostalim namazima uči srednje sure (Evsat).

Prenosi se od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je on učio tokom Sabah namaza suru Tur[102] a ako bi učio nešto od duži sura i to je također sunnet jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jedne prilike učio suru Qaf (od ajeta prvog do 10) kao što to bilježi imam Muslim.[103] Dok bi ponekada učio suru Eš-Šems.[104]

Ukoliko bi čovjek tokom Akšam namaza učio duge sure ili pak one srednje pa i to je lijepo, jer je zabilježeno od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je učio on sure: El-E'raf[105], Et-Tur i Mursalat.[106]

[102] Bilježi imam Muslim 4/68

[103] Bilježi imam Muslim 1/337

[104] Bilježi imam Muslim 2/39

[105] Bilježi imam Nesai 2/107

[106] Bilježi imam Buhari 1/194 i imam Muslim 2/41

Bilježi imam Ahmed[107] i Nesai[108]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je zabranio Muazu, radijjallahu anhu, da uči tokom Jacije duge sure.[109]

Kada je u pitanju Podne i Ikindija, bilježi imam Muslim od Ebu Seida El-Hudrija radijjallahu anhu da je rekao: „Mi smo računali (određivali dužinu) stajanje Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na Podne i Ikindiji namazu, pa smo odredili Njegovo stajanje na prva dva rekata od Podne namaza da je bilo koliko se mogu da prouče dva ajeta is Sure Es-Sedžde:

قَالَ تَعَالَى: ﴿ الٓمٓ ۝١ تَنزِيلُ ٱلْكِتَٰبِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِن رَّبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴾ السجدة: ١ ٢

Dok smo odredili dužinu trećeg i četvrtoga rekata da je bilo pola od ova prva dva. Odredili smo također dužinu Ikindije namaza odnosno rekata da je bila dužina prva dva rekata Ikindije kao i dužina trećeg i četvrtoga rekata Podne namaza, dok bi treći i četvrti rekat Ikindije bio pola od prvoga i drugog rekata.[110]

Od sunneta je da oni koji klanjaju iza imama tokom Podne i Ikindije namaza čuju malo prigušeno šta on uči, jer su Ashabi, radijjallahu anhum, čuli Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako je i šta učio tokom tih namaza.

[107] Ahmed 2/329

[108] Nesai 1/338

[109] Bilježi imam Buhari 2/155 i imam Muslim 2/41

[110] Bilježi imam Muslim 1/334

Nije poenta da se uče samo neke određene sure (odnosno da su one bolje), sunnet je da se uče raznovrsne sure bez da se daje nekima prednost nad drugima. Čovjek će da izabere šta god želi od Kur'ana i da uči to a što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio tokom obavezni namaza. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio nešto od Kur'ana to ne znači da je cilj da se uči to nego da se uzme pouka u dužini toga učenja ne znači da je ta sura bolja od drugih nego je poenta da se precizno prenese ono što se čulo od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ono što je Poslanik uradio učeći duge, srednje i krateke sure to je sunnet (ta dužina) a ne sura sama po sebi. Bilježi imam Ebu Davud[111] u hadisu Amra Ibn Šuajba od njegova oca od njegova djeda da je rekao:

"Nema niti jedna sura od Mufessal Sagire Vela Kebire (od kraći ili duži sura) a da ih nisma čuo od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ih uči na obaveznim (farz) namazima."

التخفيف قي السفر

OLAKŠANJE TOKOM PUTOVANJA

Kada je u pitanju namaz tokom putovanja, odnosno dužina učenja na rekatima to je potpuno drugačije od onoga što se prenosi za namaze tj. njihovu dužinu kada je čovjek kod kuće, nego naprotiv čovjek treba da olakša sebi i drugima tokom putovanja. Bilježi se od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je učio dvije sure „Zaštitnice" tokom Sabah namaza[112] bilježi Ahmed, Ebu Davud i Nesai a sahihom ga ocjenio Ebu Hatim.
Prenosi Ibn Ebi Šejbe[113] od Ma'mera Ibn Suvejda od Amra od Omera da je on izašao sa Omerom da obave Hadždž, te im je on klanjao Sabah namaz i učio im suru Kurejš. A također kod Ibn Ebi

[111] Sunen Ebu Davud 1/210

[112] Bilježi imam Ahmed 4/149 i imam Ebu Davud 1/230

[113] Ibn Ebi Šejbe 3/322

Šejbe se prenosi od Amra Ibn Mejmuna da je on učio tokom putovanja suru Kafirun i suru Ihlas.[114]

od Sulejmana Ibn Jesara od Ebu Hurejre, radijallahu anhu da je rekao:

„Nisam vidio čovjeka koji više liči (oponaša) Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve selam, od toga čovjeka. Kaže Sulejman: Pa sam klanjao iza njega a on je učio na Podne namazu duge sure (Tival Mufesal), na Akšamu kraće sure (Kassar) dok bi na Jaciji učio srednje sure (Vesat Mufessal).“

Također bilježi se u Musanefu Ibn Ebi Šejbe[115] od Davuda Ibn Ebi Hinda od Enesa da je učio tokom putovanja suru El-A'la i njoj slične.

Bilježi imam Malik[116]

Bilježi se kod Ebu Davuda[117] da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio tokom Sabah namaza suru Zilzal dva puta, na prvom i drugom rekatu – ovo nije ispravno, ovo je Mursel hadis i sam Ebu Davud je ovaj hadis zabilježio u svome dijelu Merasil a sama vanjština upućuje na to da ovaj hadis ima neku slabost u sebi.

فصل السورة بين الركعتين

DIJELJENJE SURE NA DVA REKATA

Od sunneta je da uči na svakom rekatu po jednu suru ili više i da ne dijeli jednu suru na dva rekata jer je to suprotno sunnetu a nema smetnje ukoliko bi to ponekada učinio. Bilježi imam Ahmed u Musnedu[118] i Muhammed Ibn Nasr El-Mervezi i drugi[119] u hadisu od Mihrana da je rekao: Pričao mi je onaj ko je čuo Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao:

---

114 Ibn Ebi Šejbe 1/322

115 Ibn Ebi Šejbe 1/322

116 1/82

117 Sunen Ebu Davud 816

118 Musned imama Ahmeda 5/65

119 Ibn Ebi Šejbe 3810 i Bejheki 3/10

أخرج الطحاوي عن أبي العالية قال : أخبرني من سمع النبي صلى الله عليه و سلم أنه قال : لكل ركعة سورة.

"Za svaki rekat je jedna sura (uči se jedna sura)."[120]

Mnogima od ljudi je nepoznat ovaj sunnet dok su naši ispravni prethodnici na to pazili i predavali veliku pažnju jer je to postupak i djelo Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i ne pamti se (prenosi se) od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ispravnim putem i jasnim da je dijelio jednu suru na dva rekata a najbliže ono što se bilježi i veže za dotičnu temu jeste ono što bilježi Ibn Ebi Šejbe[121] od Hišama od njegova oca od Ebu Ejuba ili Zejd Ibn Sabita, radijjallahu anhu:

"Da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio na Akšam namazu suru El-E'raf na dva rekata."

Ovaj hadis je ustvari hadis Zejda, on ga prenosi no, ocjenjujući ovaj hadis Darekutni je u svome dijelu "El-Ilel" spomenuo da Urve nije čuo ovaj hadis od Zejda, radijjallahu anhu.

Bilježi Ibn Madže u hadisu od Aiše, radijjallahu anha, merfuan da je rekla:

"Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je učio suru Bekara na dva rekata." I nije ispravan.

I ako se prenosi od ashaba, radijjallahu anhum, suprotno tome, to se desilo u rijetkim slučajevima,a ne kao što je to slučaj danas sa mnogim imamima mesdžida i klanjačima. Prenosi se od Ebu Bekra Es-Sidika, a to bilježi Bejheki[122], AbduRezzak[123] i Tahavi[124]:

[120] Muveta 1/212, Sened je ispravan.

[121] Musanef 1/114

[122] Bejheki 1/389

[123] AbduRezzak 2711

[124] Šerh Meani El-Asar 1/182

"Da je Ebu Bekr Es-Sidik, radijjallahu anhu, učio suru Bekaru na dva rekata."

Bilježi Ibn Ebi Šejbe od Jahje Ibn AbduRahmana Ibn Hatiba:

"Da je Omer, radijjallahu anhu, učio suru Ali-Imran na prva dva rekata od Jacije namaza."

od Nafia da je Abdullah Ibn Omer, radijjallahu anhu, učio na Sabah namazu tokom putovanja deset sura s početka, sura koje su Mufessal na svakom rekatu poslije Fatihe.

Bilježi također Darekutni[125]:

"Da je Abdullah Ibn Abbas učio dva ajeta iz sure Bekara na dva rekata." Rekao je Darekutni: Sened ovoga hadisa je hasen.

No, ovo je rijetko skroz, sunnet je da se na svakom rekatu uči po jedna sura. Zbog toga su ashabi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, vodili brigu o ovome, a mudrost je u tome da se slijedi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Ono što se primjećuje jeste da je svaka sura poredana i povezana sa svojim ajetima pa ukoliko bi stao na bilo kojem dijelu sure prije njenoga završetka to bi stajanje bilo pokuđeno jer nije sura potpuna, a ta pokuđenost vidljiva je bez da se nešto dodatno govori o tome (zbog nepotpunosti odnosno nedorečenosti onoga šta je time ciljano objavom). Ovo jasno vidimo u predaji koju nam spominje imam Buhari, rahimehullahu, odnosno priča Ensarije koji je čuvao Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve selem, u pohodu (bitci) "Zatu Er-Rika'" pa ga ja pogodio neprijatelj strijelom pa je izvadio tu strijelu i nastavio da klanja, pa ga je opet pogodio a on je to izvadio i nastavio, pa i treći puta ga je pogodio pa je opet uradio što i prva dva puta, nije prekidao namaz, i rekao je: "Bio sam u namazu i učio jednu suru, pa mi je mrsko bilo da prekinem tu suru sve dok je nisam završio" a to mu je i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potvrdio (nije ga ukorio).

Da je dozvoljeno da se sura podijeli na dva rekata odnosno da se pravi prekid, toga stava su bili i: Ibn Džebir, Ata i drugi tabini a na šta je ukazao Ahmed, rahimehullahu.

Prenosi se od Abdullah Ibn Amra Ibn Asa, radijjallahu anhu, da je on korio, prijetio onome ko podijeli suru na dva dijela.

Preveo je Muhammed Ibn Nasr u svome dijelu "Kijamu El-Lejl" i napisao poglavlje: "Poglavlje o pokuđenosti prekidanja sura" i spomenuo je nekoliko predaja koje su merfu'u ili mevkuf na ashabe, radijjallahu anhum, no i ovdje ima neki slabosti.

---

[125] Darekutni 1/338

Opisujući one koji stalno prekidaju ili dijele sure na dva dijela rekao je Ibn Kajjim, rahimehumullahu, za njih da su imami džahili (neznalice). Rekao je Ibn Kajjim, rahimehumullahu, u dijelu "Zadu-l-Mead": "Nije lijepo da se uči od svake sure samo jedan dio njen ili da se uči jedna sura na dva rekata, to je suprotno sunnetu – a na tome ustrajavaju samo IMAMI DŽAHILI (imami neznalice)."

تكرار الآية الواحدة

PONAVLJANJE JEDNOG ISTOG AJETA

Ponavljanje jednog ajeta tokom namaza nije zabilježeno merfuan od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, niti na obaveznom a niti na dobrovoljnom namazu, to se bilježi od Temima Ed-Daria od Ibn Ebi Šejbe[126] da je on ponavljao riječi Allaha Uzvišenoga:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ أَمْ حَسِبَ ٱلَّذِينَ ٱجْتَرَحُواْ ٱلسَّيِّـَٔاتِ أَن نَّجْعَلَهُمْ كَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ سَوَآءً مَّحْيَاهُمْ وَمَمَاتُهُمْ ۚ سَآءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٢١﴾ ﴾ الجاثية: ٢١

"Misle li oni koji čine zla djela, da ćemo s njima postupiti jednako kao sa onima koji vjeruju i dobra djela čine, da će im život i smrt biti isti? Kako loše rasuđuju!"

Bilježi se u Musanefu Ibn Ebi Šejbe[127] od Seida Ibn Abdullaha Et-Taia da je rekao: "Čuo sam Seid Ibn Džebira, rahimehumullahu, dok je klanjao da je ponavljao ove ajete":

---

[126] Musanef Ibn Šejbe 2/224

[127] Musanef Ibn Ebi Šejbe 2/224

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٧٠﴾ إِذِ ٱلْأَغْلَٰلُ فِىٓ أَعْنَٰقِهِمْ وَٱلسَّلَٰسِلُ يُسْحَبُونَ ﴿٧١﴾ فِى ٱلْحَمِيمِ ثُمَّ فِى ٱلنَّارِ يُسْجَرُونَ ﴿٧٢﴾ ﴾ غافر: ٧٠ – ٧٢

"Oni koji poriču Knjigu i ono što smo poslali po posalnicima - saznaće posljedice toga kada sa okovima o vratu i sindžirima budu vučeni po ključaloj vodi, a zatim u vatri prženi."

Kada je u pitanju ponavljanje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ajeta:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ إِن تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ ۖ وَإِن تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنتَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿١١٨﴾ ﴾ المائدة: ١١٨

"Ako ih kazniš, robovi su Tvoji, a ako im oprostiš, silan i mudar ti si."

Bilježi Ahmed[128], Nesai[129] i Ibn Madže[130] od Džesre bint Dedžadže da je rekla: Čula sam Ebu Zerra da je rekao, ustao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i klanjao sve do Sabaha sa jednim ajetom:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ إِن تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ ۖ وَإِن تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنتَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿١١٨﴾ ﴾ المائدة: ١١٨

[128] Musned 5/149

[129] Sunen 2/177

[130] 1/429

"Ako ih kazniš, robovi su Tvoji, a ako im oprostiš, silan i mudar ti si."

U ovome hadisu se izdvojio Džesre, i ne uzima se kao validan.

تكرار السورة الواحدة في الركعة

PONAVLJANJE JEDNE SURE TOKOM JEDNOG REKATU

Ponavljanje jedne iste sure tokom rekata je suprotno sunnetu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, to nije činio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a niti niko od Njegovi ashaba, radijjallahu anhum. Sam Kur'an nije objavljen da bi se ponavljao jedan njegovo dio dok bi se drugi zapostavio, na ovo je ukazao i imam Šatibi u dijelu "El-Itisam". Sunnet je da prva sura koja se uči na prvome rekatu bude duža od druge sure drugoga rekata pa ako bi nekada i bilo drugačije nema smetnje prenosi se od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je to činio kao što je to tokom Džume namaza.

صلاة الأمي

NAMAZ NEUKOGA (USKRAĆENOGA)

Neuki čovjek koji ne može da uči Kur'an ili ne može da zapamti nešto iz Kur'ana – njegov namaz je ispravan i bez učenja po konsenzusu islamski učenjaka, no on će da izgovara: SUBHNALLAH, ELHAMDULILLAH,WALLAHU EKBER kao što je to zabilježeno u Sunenu[131] da je čovjek rekao:

حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِى شَيْبَةَ حَدَّثَنَا وَكِيعُ بْنُ الْجَرَّاحِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ الثَّوْرِىُّ عَنْ أَبِى خَالِدٍ الدَّالاَنِىِّ عَنْ إِبْرَاهِيمَ السَّكْسَكِىِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِى أَوْفَى قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِىِّ –

[131] Ebu Davud 1/220

صلى الله عليه وسلم– فَقَالَ: إِنِّى لاَ أَسْتَطِيعُ أَنْ آخُذَ مِنَ الْقُرْآنِ شَيْئًا فَعَلِّمْنِى مَا يُجْزِئُنِى مِنْهُ. قَالَ « قُلْ سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَلاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللَّهِ ». قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَمَا لِى قَالَ « قُلِ اللَّهُمَّ ارْحَمْنِى وَارْزُقْنِى وَعَافِنِى وَاهْدِنِى ».

"Ja ne mogu da zapamtim ništa od Kur'ana, pa me poduči šta će mi biti dovoljno (zamjena za to): Pa je rekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reci: "SUBHNALLAHI VELLHAMUDLILLAHI VELA ILAHE ILLALLAH VALLAHU EKBER VELA HAVLE VELA KUVVETE ILLA BILLAHI." Pa je rekao čovjek: Ovo je Allahu, a šta je za mene? Pa mu je rekao, sallallahu alejhi ve sellem, reci: "ALLAHUME-R-RZUKNI VE AFINI VE HDINI."

أحكام الخشوع

PROPIS SKRUŠENOSTI

Skrušenost tokom namaza je ustvari srce i duša samoga namaza, i ona može da bude na dva načina:

- Spoljašnja (vanjska) skrušenost: Da čovjek (klanjač) bude miran i da šuti tokom namaza, da bude smiren, da ne čini nikakve radnje prije imama niti da ne kasni za imamo, a što bi imalo za posljedicu da ne bude od oni koji ga slijede.

- Skrivena (unutrašnja) skrušenost: Da čovjek (klanjač) bude tokom namaza u takvom stanju da je svjestan veličine pred kojom stoji (veličine Allaha Uzvišenoga) te da razmišlja o značenju Kur'anski ajeta te da uči i spominje dove i zikrove koji su propisani tokom namaza i da se ne osvrće na Šejtanske vesvese (smutnje).

Allah dželleša'nuhu je pohvalio skrušene u namazu, pa je rekao:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ قَدْ أَفْلَحَ ٱلْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ ٱلَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَٰشِعُونَ ﴿٢﴾ ﴾ المؤمنون: ١ ,٢

"Ono što žele - vjernici će postići, oni koji molitvu svoju ponizno obavljaju."

I ovo je osobina mu'mina iskrenoga, koji će uspjeti.

Pa svako onaj ko ne bude od onih koji su skrušeni tokom svojih namaza njemu namaz bude težak, naporno da ga obavlja kao što kaže Allah Uzvišeni:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ وَٱسْتَعِينُوا۟ بِٱلصَّبْرِ وَٱلصَّلَوٰةِ ۚ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى ٱلْخَٰشِعِينَ ﴿٤٥﴾ ﴾ البقرة: ٤٥

“Pomozite sebi strpljenjem i molitvom, a to je, zaista, teško, osim poslušnima (skrušenim).“

Skrušenost je ustvari strah od Allaha i ona biva u srcu pa se njen trag implicira i na ostale udove tijela. Također vanjska skrušenost se odražava na unutrašnju, pa kod koga bude mirno srce mirni su i ostali dijelovi tijela. Unutrašnja skrušenost odnosno skrušenost srca je pohvalna (mustehab) i ima mjesto kod islamski učenjaka, naprotiv bilježi konsenzus islamski učenjaka po pitanju skrušenosti imam Nevevi, rahimehhullahu, a vjerovatno pod riječima konsenzus islamski učenjaka misli se na to da nije niti jedan od njih rekao da je skrušenost vadžib.

Prenosi se od Ebu Osmana El-Hindija od Omera Ibn Hattaba, radijjallahu anhu, da je rekao:

حدثنا حفص عن عاصم عن أبي عثمان النهدي قال قال عمر : إني لأجهز جيوشي وأنا في الصلاة.

„Ja doista spremam vojsku dok sam u namazu.“[132]

Nema niko od ljudi a da njegovo srce nekada tokom namaza ne skrene sa ove skrušenosti i on to ne posjeduje (nije u njegovoj moći) niti ima snagu da to promjeni u potpunosti – pa kako da se onda ovaj propis veže odnosno da bude VADŽIB kada je to nemoguće za insana, dok je na drugu stranu Vadžib sve ono što je dostižno za čovjeka iz ovoga razloga prenosi Ibn Džerir Et-Taberi[133] u hadisu od Asima od Musaba Ibn Sada od njegova oca: Da je on pitao svoga oca o riječima Allaha Uzvišenoga:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ ٱلَّذِينَ هُمۡ عَن صَلَاتِهِمۡ سَاهُونَ ۝٥ ﴾ الماعون: ٥

„I molitvu svoju kako treba ne izvršavaju.“

Pa je rekao: Oni koji ne pričaju sa svojom dušom (ne lutaju mislima) i oni koji zaborave svoje namaze!? Rekao je Sad:

„Nije to ono što se misli ovim ajetom, nego to su oni koji svoje namaze odgađaju tako da namasko vrijeme prođe.“

Bilježi Salih od Ahmeda u knjizi „Kitabu Mesail“ od njegova oca od E'Ameša od Ibrahima od Hammama Ibn Harisa da je rekao: „Klanjao je Omer, radijjallahu anhu, Ašksam namaz i nije ništa učio! Pa kada je završio namaz rekli su mu: O vođo pravovjernih ti nisi ništa učio!? Pa je rekao: Ja sam imao razgovor sa dušom (odlutao sam mislima) dok sam bio u namazu ja sam spremio vojsku (pohod) iz Medina tako da sam stigao do Šama, potom se je vratio ponovio namaz i ponovio učenje.“
Omer je ponovio ovaj namaz jer je ostavio učenje (Kiraet) ne zbog toga što je bio zauzet odnosno pričao sa svojom dušom (lutao mislima).

---

[132] Ibn Ebi Šejbe 2/186

[133] Tefsir Taberi 29450

Ovdje je riječ o tome da su misli nadvladale čovjekovu svijest da je on u namazu i u tome slučaju čovjek ne može da ih odvrati, no ukoliko bi čovjek stalno tako činio i umnožio tu praksu kod sebe pa to je direktno oprečno Kur'anskom ajetu o uspijehu i samim time biva zabranjeno.
Neki od učenjaka su rekli da je skrušenost Vadžib a toga stava su bili: Ibn Tejmijje, Kadi Husejn i Ebu Zejd El-Mervezi, dok je Ibn Kajjim, rahimehullahu, spomenuo ovaj hilaf u „Medaridžu Salikin“ i dok je kod imama Ahmeda, rahimehumullahu, odnosno u mezhebu dva stava po ovome pitanju.
Također rekli su neki učenjaci govoreći o skrušenosti odnosno da je ona vadžib, od njih je i imam dva mesdžida (Haremejn), on je rekao: „Ukoliko bi čovjek koji je bolestan imao poteškoće tokom kijama (stajanja na namazu) a to bi dovelo da od njega ode skrušenost, sa njega spada obaveza kijama (stajanja).“

Iz ovoga se razumije da je on smatrao skrušenost vadžibom jer u protivnom ne bi bilo dozvoljeno čovjeku da ostavi kijam, a on je vadžib zbog njega (zbog toga razloga).

I rečeno je: Vadžib je sve ono zbog čega čovjek biva grešan ukoliko to ostavi a suprotno tome je Haram odnosno da čovjek biva grešan kada to uradi. Pa ukoliko neko kaže: Skrušenost je vadžib a ostavljanje iste je Haram! Kažemo: Na koji se način ostavlja ta skrušenost da bi bila ispoljena dotična zabrana? Pa ako kaže: Da čovjek tako odluta da ne osjeti ili zaboravi gdje i pred kim stoji! Kažemo: To u osnovi čovjek ne posjeduje pa to biva kao posljedica zaborava, no onda se opet nameće dodatno pitanje šta je granica između početka takvog „lutanja“ ili „razgovora sa dušom“ i razmišljanja općenitoga s kojim čovjek ne biva grešan? Ovo je nemoguće odrediti i grijeh iz nečega poput ovoga nije u šerijatu opravdan odnosno nema osnovu.

التكبير للرنوع

TEKBIR ZA RUKU' (PRI ODLASKU NA RUKU')

Potom će da donese tekbir pri odlasku na ruku' riječima: Allahu Ekber. Ruku' je rukn po riječima Allaha Uzvišenoga:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱرۡكَعُواْ وَٱسۡجُدُواْ ﴾ الحج: ٧٧

“O vjernici, molitvu obavljajte i Gospodaru svome se klanjajte (činite ruku' i sedždu).“

Ruku' biva prije sedžde i na tome su složni svi islamski učenjaci i rečeno je: u šerijatu prije našega bilo je obrnuto a to su prenjeli neki od Mufesira (komentatora Kur'ana) iz riječi Allaha dželleša'nuhu:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ يَٰمَرۡيَمُ ٱقۡنُتِي لِرَبِّكِ وَٱسۡجُدِي وَٱرۡكَعِي مَعَ ٱلرَّٰكِعِينَ ﴾ آل عمران: ٤٣

“O Merjema, budi poslušna svome Gospodaru i licem Na tle padaj i sa onima koji molitvu obavljaju i ti obavljaj! (Čini sedždu i ruku')."

No, u ovome dokazivanju ili stavu ima slabost.

I ovo je drugi tekbir u namazu i sam prelazak u namazu sa rukna jednog na drugi ili pak sa vadžiba na drugi vadžib ne biva osim sa izrazom ALLAHU EKBER, dok je iz ovoga propisa samo izdvojen povratak sa Ruku'a po konsenzusu islamski učenjaka i u njemu je popisano da se to čini Temhidom.

حكم التكبيرات عدا تكبيرة الإحرام

PROPIS OSTALI TEKBIRA MIMO POČETNOG TEKBIRA

Ovdje imamo nekoliko mes'ela od njih su:

- Ovaj tekbir da li je on Vadžib ili ne? Odnosno šta je propis svi tekbira nakon njega osim početnoga tekbira jer smo to prethodno spomenuli i pojasnili da oko toga nema razilaska kod islamski učenjaka.

Razišli su se islamski učenjaci oko propisa (Vudžuba) „prelazni“ tekbira:

Stav da su ti tekbir SUNNET je stav većine islamski učenjaka i to je ISPRAVNO, dok se prenosi od imama Ahmeda, rahimehumullahu, da je u jednom od dva rivajeta rekao da je ovaj tekbir vadžib oslanjajući se na riječi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

أَخْبَرَنَا أَبُو زَكَرِيَّا بْنُ أَبِى إِسْحَاقَ الْمُزَكِّى حَدَّثَنَا أَبُو الْعَبَّاسِ : مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ أَخْبَرَنَا الرَّبِيعُ بْنُ سُلَيْمَانُ الْمَرَادِىُّ أَخْبَرَنَا الشَّافِعِىُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ الثَّقَفِىُّ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِى قِلاَبَةَ حَدَّثَنَا أَبُو سُلَيْمَانَ : مَالِكُ بْنُ الْحُوَيْرِثِ رَضِىَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ – صلى الله عليه وسلم– : «صَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِى أُصَلِّى».

„Klanjajte kao što vidite mene da klanjam.“[134]

Dok je u drugom rivajetu od njega preneseno da je rekao da je taj propis samo za Faz namaze dok za dobrovoljni namaz nije to slučaj. No. Ispravno je da je to mustehab za Farz i za Nafile osim u jednom slučaju: a to u slučaju imama kada Me'mum ne zna prelazak imama na sljedeći dio namaza osim da kaže Tekbir, pa ono sve što ne može da dovede do ispunjena vadžiba (bez njega ne može da se uradi vadžib) i ono samo biva VADŽIB. Tako da je sunnet za imama kada klanja da podigne svoj glas kako bi oni koji ga prate mogli dobro da čuju tokom namaza.

Odgovor onima koji dokazuju općenitim hadisom:

„Klanjajte kao što vidite mene da klanjam.“

Biva na dva načina:

1. Osnova u postupcima Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jeste vudžub (vadžib) osim što se izdvoji iz konteksta datog dijela ili postupka, a od najjači dokaza ovoga tipa jesu:

- Nedostatak predaja koje bi potvrdile konstantnost tih postupaka
- I olakšanje onih koji su bili prisutni kada je objava spuštana a oni su ashab,i radijjallahu anhum, i oni nisu bili strogi po tom pitanju (pretjerivali)

2. Prenosi se od skupine ashaba i tabina da oni nisu učili sve tekbire tokom namaza i to putem seneda prenosioca koji su jasni ko dan, naprotiv to je bila praksa muslimana u većini zemalja.

Prenosi imam Buhari[135] rahimehullahu, od Mutarifa od Imran Ibn Husejna:

[134] Buhari, Muslim, Ahmed

„Da je on klanjao sa Alijom radijjallahu anhu u Basri pa je rekao: Podsjetio nas je ovaj čovjek na namaz kako smo ga klanjali sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem.“

Odnosno je razmišljam kako i na koji način da opremim svoju vojsku tokom namaza. A također ono što se prenosi od skupine ashaba, radijjallahu anhum, od promatranja namaza Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i sve ono što opisuju pa čak i u detalje upućuje na to da su oni dobro pratili postupke Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok su i sami bili u namazu.

Pa je spomenuo da je on donosio tekbir svaki puta kada se je spustio i kada se je podigao.

Bilježi imam Muslim[136] od Jahje iBn Kesira od Ebu Seleme:

„Da je Ebu Hurejre imao običaj da donosi tekbir svaki puta kada je se spustio i podigao, pa samo rekli: O Ebu Hurejre, šta je ovaj tekbir? Pa je rekao: Ovo je namaz Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.“

Bilježi imam Buhari[137] od katade od Ikrime da je rekao:

„Klanjao sam iza šejha u Mekki pa je on tokom namaza donio dvadeset i dva tekbira pa sam rekao Ibn Abbasu: On je Ahmak! Pa mi je rekao: Majka te nemala (vid prekora a ne dova) to je sunnet Ebu Kasima, sallallahu alejhi ve sellem.“

Omer Ibn Hattab, Omer Ibn Abdu-l-Aziz, Kasim Ibn Muhammed, Salim Ibn Abdullah i Seid Ibn Džubejr nisu stalno učili sve tekbire!

---

[135] Sahih Buhari 1/271

[136] Sahih Muslim 2/8

[137] Sahih Buhari 1/271

Ovo upućuje da se tekbir ponekada ostavi (ostavljao kod prvi generacija) tako da su to zaboravili (zapostavili) mnogi a što opet upućuje da ti tekbiri nisu bili vadžib i da Selef to nije smatrao niti uzimao kao rukn ili vadžib.

Naprotiv ne učenje tekbira bilo je rasprostranjeno tako da su neki ljudi u gradovima radili potpuno po tome da se oni ne uče tokom prvi generacija, rekao je Isahk Ibn Mensur:

„Rekao sam Ahmedu: Koji su to tekbir oni izostavljali? Pa je rekao: Tekbir pri povratku sa ruku'a prije sedžde i onaj koji se čini kada čovjek hoće da učini drugu sedždu tokom svakog rekata.“

Dakle izgovor tekbira pri odlasku i povratku kod njih nije bila stalna praksa, niti je to bila njihova vanjština a niti su radili tokom namaza ne u Mekki niti Medini a niti u Basri. Ovo je sada praksa u svim zemljama u ovome našem vremenu, ono što ja znam. Danas je praksa postala da se ljudima zamjeri ukoliko bi to ostavili kao što se zamjerilo prvim generacijam (nekim od njih) kada su to činili pa čak i od neki učeni odnosno poznati. Ovo je ujedno dokaz da osporavanje neki ljudi odnosno praksa dotičnoga dijela naspram istine ne znači ništa, i obaveza na ljudima je da se okreću i idu za sunnetom a ne da oni to svojim nahođenjem smatraju i tako čine.

U ovoj mes'eli imama Malik, rahimehumullahu, je ostavio stanovnike Medine da rade shodno hadisu koji je ispravan i zabilježen.

3. Ovaj tekbir je propisan da se čini zbog obavjesti (obznane) pokreta imama shodno hadisu: **„Kada imam donese tekbir i vi donesite...“** te stoga njega nije potreban onaj koji klanja sam, dok imama vide oni koji su s njim (kao onaj koji klanja sam sa imamom) al opet je izdvojeno i ostaje da se donosi tekbir prilikom spuštanja i podizanja (odlaska i povratka) za svakoga klanjača.

ISTINA da onaj koji stalno ostavlja sve tekbire je grešnik (onaj koji je pogrešio), njegov postupak nije hvale dostojan i ne priliči da to radi niti da ustraje na tome.

رفع اليدين للركوع

PODIZANJE RUKU TOKOM RUKU'A

Tokom ruku'a čovjek će da podigne ruke jer je to bila praksa Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da podigao ruke spram ramena ili pak do resica ušiju dok u jednom rivajetu se prenosi do krajni dijelova uha, a također prenosi se[138] od Abdullah Ibn Omera da je on podigao ruke spram svojih grudi, odnosno mimo ovoga gore rečenoga, a to je sutvari Mevkuf na Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

وقت رفع اليدين

VRIJEME PODIZANJA RUKU

Podizanje ruku je došlo u nekoliko stanja: prije tekbira, zajedno sa tekbirom i poslej tekbira. Ovo je došlo u hadisima od Abdullah Ibn Omera, od Vaila i od Malika, radijjallahu anhu. Podizanje ruku tokom ili u ovome dijelu je sunnet.

موضع رفع اليدين وأحكامه

MJESTA PODIZANJA I PROPIS PODIZANJA RUKU

Mjesta na kojima se podižu ruke a što je bila praksa Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem su:

- Početni Tekbir (El-Ihram) i ovo je prvo podizanje
- Prilikom Ruku'a i ovo je drugo mjesto podizanja
- Podizanje prilikom povratka sa Ruku'a i ovo je treće ustvari podizanje

[138] Bilježi Ebu Davud 741 sa ispravnim senedom

- Prilikom povratka sa drugoga rekata na treći odnosno prije stajanja na trećem rekatu, ovo je četvrto podizanje (neki su ovo četvrto podizanje osporili, al ispravno je da i ovo podizanje je Sahih, odnosno utemeljeno)[139]

Ova podizanja su sunnet, praksa Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a također i ashaba radijjallahu anhum, ne bilježi se niti od jednoga ashaba Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da nije podizao ruke tokom namaza općenito kao što to navodi imam Buhari u poglavlju „Podizanje ruku“[140]

Ostavljanje podizanja ruku ponekada je bolje jer prenosioc hadisa o podizanju je Abdullah Ibn Omer, a od njega je zabilježeno da nije podizao ruke osim pri Početnom Tekbiru, bilježi Ibn Ebi Šejbe[141] i Tahavi u dijelu „Šerh Menai El-Asar“[142] od Mudžahida da je rekao:

„Klanjao sam iza Ibn Omera, i on nije podizao ruke osim pri početnom tekbiru tokom namaza.“

Bilježi se od Esveda da je rekao:

„Vidio sam Omera Ibn Hattaba da je podigao ruke samo pri početnom tekbiru i više se nije tome vraćao.“

Bilježi imam Tahavi[143] a Sahihom ga ocjenio Bejheki.

Od Asima Ibn Kulejba od njegova oca se prenosi da je rekao:

---

[139] Hadisi u kome se navodi podizanje ruku pri stajanju na trećem rekatu bilježi imam Buhari 1/188

[140] Sahih Buhari 9 i rekao je: Prenosi se od sedamnaest ashaba Allahova Poslanika sallallahu alejhi ve sellem da su oni podizali ruke pri ruku od njih su….. (naveo je sva imena)

[141] Musanef 2494

[142] 1/225

[143] 1/227

„Alija, radijjallahu anhu, je dizao ruke pri početnom tekbiru tokom namaza, i nije to činio osim tokom toga tekbira.“ Bilježi imam Tahavi[144]

„Klanjao sam sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekrom i Omerom i nisu dizali ruke osim pri početku namaza.‘‘[145][146]

Rekao je Ibn Mubarek, rahimehumullahu: „Ovaj hadis kod mene nije ispravan (vjerodostojan)“, dok je rekao Ebu Hatim: „Ovaj hadis je greška.“ Rekao je Ahmed Ibn Hanbel i njegov šejh Jahja Ibn Adem: „Ovaj hadis je Daif (slab)“, prenosi Buhari od njih i podržao ih je u tome. Rekao je Ebu Davud: „Ovaj hadis nije Sahih“ i reko je Darekutni: „Nije vjerodostojan.“

I ovo je najjača predaja onima koji zabranjuju da se dižu ruke osim pri početnom tekbiru na ovome stavu su bili i temeljili svoje dokaze hanefije i Es-Sevri.

[144] 1/225

[145] Darekutni 1/295

[146] Bejheki 2/179

رفع اليدين في السجود

PODIZANJE RUKU PRILIKOM SEDŽDE

Podizanje ruku prilikom odlaska na sedždu i pri povratku sa sedžde nije praksa Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je imam Buhari, rahimehullahu. u poglavlju „O podizanju ruku“:

„Ne podižu se ruke tokom namaza nikako dok čovjek sjedi.“

Prenose se hadisu od Malika Ibn Huvejrisa, Enes Ibn Malika i Vaila Ibn Hudžra – no, oni nisu ispravni i ništa od ovoga spomenutog u ovom poglavlju nije ispravno.

Hadis od Malika Ibn Huvejrisa nije ispravan u njemu se izdvojio od ostali prenosioca Ibn Ebi Adijj od Šu'be i Seid Ibn Urve od Katade od nasr Ibn Asima od Malika Ibn Huvjerisa.

Također ovaj hadis prenosi skupina od Seida Ibn Ebi Urve od Katade i ne spominju podizanje ruku tokom sedžde.

Kada je u pitanju hadis od Enesa, ispravno je da je on Mevkuf, i takvim ga ocjenio Darekutni i u ovome hadisu je se izdvojio Abdu-l-Vehab Es-Sekafi.

Dok hadis od Vaila Ibn Hudžra, rahimehumullahu, kojeg prenosi Ešas Ibn Sevar a on nije pouzdan (on je daif) od Abdu-l-Džebara od njegova oca.

Dok je zabranio Ibn Omer, radijjallahu anhu, kao što se to bilježi u dvijema vjerodostojnim zbirkama da se dižu ruke između dvije sedžde.

Na osnovu ovoga ne prenosi se ništa odnosno nije ispravno da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to činio, na ovo je ukazao i Ibn Kajjim da se to ne čini odnosno da nije ispravno.[147]

No, ovo se prenosi od neki ashaba da su činili kao što je to Ibn Omer, radijjallahu anhu, da je on dizao ruke kada bi činio sedždu, a to je spomenuo Ibn Hazm u dijelu „Mehala“[148] od Ubejdullah

[147] Zadul Mead 1/210

Ibn Amra od Nafie od Ibn Omera: Da je on dizao ruke kada bi stupio u namaz, te kada bi učinio ruku' i kada kaže: Semi-a-Allahu limen hamidehu te kada bi učunio sedždu između rekata dižući ih do ruku.

صفة الركوع

NAČIN ČINJENJA RUKU'A

Nakon toga će da ide na ruku', a od sunneta je da odlazak me'muma ide na ruku' nakon imama. Zato je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: „Pa kada on učini ruku' i vi učinite (imam)...“ a ovo je došlo u takvom kontekstu da je poredano ko koga slijedi odnosno redosljed činjenja ruku'a. Ta prednost imama može da bude potpuna (tako što će on da potpuno ode na ruku a potom me'mum) ili pak nepotpuna (da imam bude ispred me'muna u činjenju ruku'a) pa stupi u ruku kada imam već je stupio.
Sunnet je da tokom ruku'a leđa budu prava kao što je to činio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u hadisu od Ebu Humejda Es-Sadija koji je Merfu': „Da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poravnao (ravnim učinio) svoja leđa.“[149] Dakle učinio je svoja leđa prava bez savijanja.

A kada je u pitanju glava Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Allahov Poslanik bi držao glavu ravno bez da bi je savijao ka dolje a niti podizao prema gore a niti bi je zakretao u neku od strana nego između toga.[150][151]

Najmanji vid ruku'a je da se čovjek nagne malo prema naprijed odnosno da njegove šake budu blizu podkoljenica ili nešto blizu toga i to mu je ustvari ispravan ruku a sedžda mora da bude „dublja“od toga. Od sunneta je da svoje ruke stavi i čvrsto uhvati koljena s tim da prsti budu rašireni jedan od drugoga.

Vadžib je da bude smiren tokom činjenja ruku'a iz istoga razloga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je naredio čovjeku koji nije bio smiren tokom namaza da ponovi taj namaz, spomenuta osoba nije bila smirena na ruku'u i sedždi odnosno nije ih upotpunjavala. A ko to ne

[148] Mehala 4/93

[149] 1/273

[150] Ebu Davud 1/195

[151] Muslim 1/357

čini on ustvari ne ispuni stvari koje su vadžib tokom namaza i njegov namaz biva neispravan (pokvaren), bilježi Muhammed Ibn nasr Mervezi[152] u hadisu od A'meša od Zejda Ibn Vehba: Da je Huzejfe Ibn Jeman, radijjallahu anhu, vidio čovjeka koji nije smiren (ne upotpunjuje) na ruku'u i sedždi pa mu je rekao: „Od kada ti tako klanjaš namaze? Pa mu je odgovorio: Od svoje četrdesete godine (ili već četrdeset godina) pa mu je rekao Huzejfe: Ti već četrdeset godina nisi klanjao (nije ti ispravno) i kada bi umoro na tome, ta umro bi na nečemu mimo onoga na čemu je bio Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.“

Naredba Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, čovjeku da ponovi namaz (jer nije upotpunjavao, bio smiren na namazima) ustvari znači da je RUKU'U VADŽIB, i onaj ko ne bude smiren tokom ruku'a njegov namaz je POKVAREN (NEISPRAVAN).

تطويل الركوع

ODUŽIVANJE TOKOM RUKU'U

Od sunneta je da dužina ruku'a bude kao i dužina kijama (stajanja) osim da to ne prestavlja poteškoću za ljude, i ovo je od sunneta koji su mnogi zaboravili ili pak ostavili u potpunosti. Ovdje se postavlja pitanje šta je preče da se čini: da li da se ostavi dugo učenje tokom kijama (stajanja) kako bi se moglo izvesti da bude ruku'u i kijam iste dužine ili pak da se kijam ostavi iste dužine odnosno da bude dug kao što je to sunnet, a da se dužina ruku'a skrati u korist ljudi? Kažemo: ono što je jasnije jeste da se kijam ostavi kako i jeste da bude po sunnetu dug, a da se olakša tokom ruku'a – ovo je ono što je preče i jasnije po sunnetu.
Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi znao da klanja namaz sa dugim Kur'anskim surama a i ruku bi mu bio približan tome.

[152] U knjizi Tazimu Es-Sala 940

الأذكار الواردة في الركوع والسجود وحكمها

ZIKROVI PROPISANI TOKOM RUKU'A I SEDŽDE KAO I PROPIS TOGA

Nije dozvoljeno da se uči Kur'an tokom ruku'a, to je Allahov, Poslanik sallallahu alejhi ve sellem, zabranio, osim ukoliko bi čovjek citirao ili učio neke dove koje su spomenute u Kur'anu ili pak tesbih iz Kur'ana. Sam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi uzimao neke dove ili tesbih iz Kur'ana pa bi učio: 34."Subhaneke-l-Lahumme vebi ha-mdike kao što se prenosi od njega alejhi selam.[153]

Od sunneta za klanjača je da kaže tokom ruku'a: **"Subhane Rabije-l-azim"** tri puta i to je najmanji vid govora te tokom sedžde: **"Subhane Rabbije-l-e'ala"** također tri puta koji je najmanji vid govora, pa ukoliko bi to izgovorio i deset puta pa to je lijepo. Bilježi Ebu Davud[154] u hadisu od Enesa da je rekao: „Nisam klanjao namaz sličniji namazu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, osim namaza za ovim momkom, znači Omera Ibn Abdu-l-Aziza. I rekao je: Pa smo tokom ruku'a izgovorili dest tesbiha."

Ovaj zikr tokom ruku'a i sedžde je propisan i ima mjesto svoje u sunnetu, stava da je to sunnet bili su: Ebu Hanife, Šafija i Malik pa ukoliko bi neko izostavio ovo ne bi bio grešan i namaz mu je ispravan (svejedno da li to ostavio iz zaborava ili namjerno), naprotiv imam Malik u predaji od Ibn Kasima je stava da nema uopšte dove nikakve tokom ruku'a i sedžde, te se prenosi od njega da je ponavljanje tih dova pokuđeno. Odnosno njegov cilj a Allah najbolje zna jeste da je pokuđeno da se izgovara više puta: **"Subhane Rabije-l-azim"** i **"Subhane Rabbije-l-e'ala"** i to iz razloga da ljudi ne bi pomislili da je to vadžib samo po sebi.

Rekao je Ahmed i Isahk: ove dove su VADŽIB, pa ukoliko bi ih čovjek ostavio namjerno to bi mu pokvarilo namaz pa ukoliko bi zaboravio ne bi mu pokvarilo namaz.

Ono što je čudno jeste daje El-Keramani prenio konsenzus islamski učenjaka da to nije VADŽIB i ovo je NEISPRAVNO.

[153] Bilježi imam Buhari 1/201 i Muslim 2/50

[154] 1/134

PRAVILO: Ono što je ibadet samo po sebi nije neophodno da bude neki dodatni rukn (recimo riječima) kao što je to ruku'u i sedžda, a ono što nije ibadet samo po sebi ono zahtjeba neki vid rukn da ga pojača kao što je kijam ili kuud, tako da je na ijamu Fatiha ta koja je rukn dok na kuudu (sijedenju) tešehud.

Da se određuje tačan zikr tokom ruku'a i sedžde to je došlo u sunnetu, bilježi Ebu Davud, Nesai i Ibn Madže od Musa Ibn Ejjuba El-Gafakija od njgove majke Ijas Ibn Amir El-Gafakij od Ukbe Ibn Amira El-Džehenija, radijjallahu anhu, da je rekao: Kada je spušten (objavljen) ajet:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ فَسَبِّحْ بِٱسْمِ رَبِّكَ ٱلْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾ ﴾ الواقعة: ٧٤

"Zato hvali Gospodara svoga Veličanstvenog!"

Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: **„To činite tokom ruku'a."** a kada je objavljen ajet:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ سَبِّحِ ٱسْمَ رَبِّكَ ٱلْأَعْلَى ﴿١﴾ ﴾ الأعلى: ١

"Hvali ime Gospodara svoga Svevišnjeg."

Rekao nam je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: **"To činite tokom sedžde."**[155]

Od dokaza koji upućuju na Vudžub tesbiha tokom namaza su: Allah dželleša'nuhu je namaz nazvao tesbihom u riječima:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ فَٱصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ ٱلشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا ۖ وَمِنْ
ءَانَآيِٕ ٱلَّيْلِ فَسَبِّحْ وَأَطْرَافَ ٱلنَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضَىٰ ﴿١٣٠﴾ ﴾ طه: ١٣٠

"Zato otrpi njihove riječi i obavljaj molitvu, hvaleći Gospodara svoga, prije izlaska Sunca i prije zalaska

155 Bilježi Ebu Davud 869

njegova, i obavljaj je u noćnim časovima, i na krajevima Dana, - da bi bio zadovoljan."

I ovo je naredba za pet dnevni namaza jer vrijeme može da bude prije ili poslje zalaska sunca. Noć i dan su unutar ove granice spomenute, rekao je Ibn Abbas, radijjallahu anhu: „To se odnosi na propisane (farz) namaze."

Također nazvan je kijamom u riječima:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ قُمِ ٱلَّيۡلَ إِلَّا قَلِيلًا ٢ ﴾ المزمل: ٢

„Probdij noć, osim malog dijela."

Dok je Kijam od stvarni dijelova namaza, te je također to nazvano sedždom na mnogo mjesta u Kur'anu:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ فَسَبِّحۡ بِحَمۡدِ رَبِّكَ وَكُن مِّنَ ٱلسَّٰجِدِينَ ٩٨ ﴾ الحجر: ٩٨

"Zato veličaj Gospodara svoga i hvali Ga, i sedždu obavljaj."

I nije ovdje cilj sedžda sama po sebi nego je namaz općenito, što znači budi od onih koji klanjaju. A također Allah je namaz nazvao ruku'om kao što je to u riječima Uzvišenoga:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ وَٱرۡكَعُواْ مَعَ ٱلرَّٰكِعِينَ ٤٣ ﴾ البقرة: ٤٣

"I zajedno sa onima koji molitvu obavljaju i vi obavljajte!"

I namaz je nazvan Kur'anom kao u riječima:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ وَقُرۡءَانَ ٱلۡفَجۡرِۖ إِنَّ قُرۡءَانَ ٱلۡفَجۡرِ كَانَ مَشۡهُودٗا ﴾ الإسراء: ٧٨

"Obavljaj molitvu u zoru, jer molitvi u zoru mnogi prisustvuju."

Tako da je Kijam, Sedžda, Ruku' i Kiraet ruknovi ili fardovi namaza. Pa tako kad anešto bude prozvano po nekoj radnji u njemu to je ustvari dokaz da je taj postupak Vadžib u tome dijelu ili nešto neophodno za to dijelo (cijelinu). Pa kada ima i nađe se namaz automatski svi ovi dijelovi su prisutni u tome namazu a nije tako ukoliko gledamo obrnuto ovaj propis. Ponekada se insan kao cijeli naziva glavom i ako se misli i cilja čovjek kao insan ili njegovo biće.

Kada kažemo da je dozvoljen namaz bez tesbiha, onda naredba za tesbih u ajetu:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ وَسَبِّحۡ بِحَمۡدِ رَبِّكَ قَبۡلَ طُلُوعِ ٱلشَّمۡسِ وَقَبۡلَ غُرُوبِهَاۖ ﴾ طه: ١٣٠

"Hvaleći Gospodara svoga, prije izlaska Sunca i prije zalaska njegova."

Ne odgovara da bude naredba za obavljanje namaza ne bude riječ u kontekstu koja upućuje na to značenje niti da se može iz toga to da razumije i ovo nije samo za tesbih nego i za kijam i kiraet'.

Allah je učinio najboljim govorom tokom namaza kao što se to bilježi u dvijema zbirkama vjerodostojni hadisa merfuan od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ عَنْ هِلَالِ بْنِ يِسَافٍ عَنْ سَمُرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : أَفْضَلُ الْكَلَامِ بَعْدَ الْقُرْآنِ أَرْبَعٌ وَهِيَ مِنْ الْقُرْآنِ لَا يَضُرُّكَ بِأَيِّهِنَّ بَدَأْتَ سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ.

„Najbolji govor nakon Kur'ana je četvero, a ono je također od Kur'ana, ne smeta (ne šteti ti) bilo kojom da

počneš: SubhanAllah, Velhamdulillah, Vela ilahe illallah, Vallahu Ekber.“[156]

i rekao je ova predaja je sahih.

Prenosi se Merfuan od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, – ova predaj nije Sahih, u hadisu od Muhammed Ibn Džabira od Hammad Ibn Ebu Sulejmana od Ibrahima od Alkame od Ibn Mesuda da je rekao:

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي

"Subhaneke-l-Lahumme, Rabbena, vebi ha-mdike-l-Lahumme-gfir li"[157]

- Neka si slavljen, Allahu moj - Gospodaru naš, i radi Tvoje hvaljenosti oprosti mi.

سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلاَئِكَةِ وَالرُّوحِ

"Subbuhun, Kuddusun, Rabbu-l-mela'iketi ve- r-Ruhi“[158]

- Slavljeni, Sveti, Gospodar meleka i Ruha.

سُبْحَانَ ذِي الْجَبَرُوتِ وَالْمَلَكُوتِ وَالْكِبْرِيَاءِ وَالْعَظَمَةِ

---

[156] Sahih ibn Hiban 10/246, Musned Ahmed 13/387, Buhari 16/557 i Muslim 6/172

[157] Sahih Buhari 1/274

[158] Sahih Muslim 1/230

"Subhane zi-l-Džeberuti ve-l-Melekuti, ve- l-Kibrija'i ve-l-Azameti"[159]

- Neka si slavljen, Ti, Koji posjeduješ silu, vlast, veličinu i uzvišenost.

سُبْحَانَ رَبِّي الْعَظِيمِ

"Subhane Rabije-l-azim"

- Neka si slavljen, Gospodaru moj Veliki.

Dok bi tokom sedžde učio sljedeću dovu:

سُبْحَانَ رَبِّىَ الأَعْلَى

"Subhane Rabbije-l-e'ala"

- Neka Si slavljen, moj najviši Gospodaru![160]

Tokom rukua bi također učio:

اللَّهُمَّ لَكَ رَكَعْتُ وَبِكَ آمَنْتُ ، وَلَكَ أَسْلَمْتُ خَشَعَ لَكَ سَمْعِي وَبَصَرِي ، وَمُخِّي ، وَعِظَامِي ، وَعَصَبِي

"Allahumme leke reka'tu ve bike amentu, ve leke eslemtu. Hašea leke Semi ve Besari ve Muhi ve Izami ve Asebi."

- Allahu moj, Tebi ruku- činim i Tebe vjerujem, od Tebe se boje moj sluh, vid, mozak, moje tijelo i moje biće!

Dok bi tokom sedžde učio:

[159] Ebu Davud 1/230 i Ahmed 39/405

[160] Bilježi imam Muslim 1/357

اللَّهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَلَكَ أَسْلَمْتُ سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ فَصَوَّرَهُ فَأَحْسَنَ صُوَرَهُ فَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ

"Allahumme leke sedžedtu ve bike amentu, ve leke eslemtu. Sedžede vedžhi li-l-lezi halekahu ve savverehu ve šekka sem'ahu ve besarehu. Tebare-ke-l-Lahu ahsenu-l-halikine"[161]

- Allahu moj, Tebi sedždu činim i Tebe vjerujem; Tebi sam se potpuno predao. Lice moje na sedždu pada Onome Koji ga stvori i uobliči, te Koji je, na njemu, osjetila za sluh i vid otvorio: Blagodaran je Allah, najljepši Stvaratelj.

Od sunneta je da se veliča Gospodar riječima koje su prenesene od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bez da se čovjek veže za jedan poseban izraz odnosno dovu.

Riječi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي

"Subhaneke-l-Lahumme, Rabbena, vebi ha-mdike-l-Lahumme-gfir li"[162]

- Neka si slavljen, Allahu moj - Gospodaru naš, i radi Tvoje hvaljenosti oprosti mi!

Upućuje da je ruku' mjesto gdje se upućuju dove i da čovjek treba da dovi onim što je njemu lahko veličajući svoga Gospodara i ovo nije oprečno hadisu: **„Na ruku'u veličajte svoga Gospodara“** jer je ovaj zikr dodatak na ono što je učio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i vrši se spoj između ove dvije predaje odnosno u riječima: **„Gospodaru moj oprosti mi“** a povodeći se za riječima Allaha dželeša'nuhu:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَٱسْتَغْفِرْهُ ۚ ﴾ النصر: ٣

[161] Billježi imam Muslim 2/183

[162] Sahih Buhari 1/274

„Ti veličaj Gospodara svoga hvaleći Ga i moli Ga da ti oprosti.“

عدد التسبيحات

BROJ TESBIHA

Kada je u pitanju broj tesbiha, insan će da izgovori tri puta, od Avna Ibn Abdullaha se prenosi a on od Ibn Mesuda, radijjallahu anhu, da je rekao; rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem:

وَرُوِّينَا عَنْ عَوْنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ ، أَنّ رَسُولَ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم ، قَالَ : إِذَا رَكَعَ أَحَدُكُمْ ، فَقَالَ : سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ ، ثَلاثَ مَرَّاتٍ فَقَدْ تَمَّ رُكُوعُهُ وَذَلِكَ أَدْنَاهُ ، وَإِذَا سَجَدَ فَقَالَ : سُبْحَانَ رَبِّيَ الأَعْلَى ، فَقَدْ تَمَّ سُجُودُهُ ، وَذَلِكَ أَدْنَاهُ.

„Kada neko od vas učini ruku' neka kaže: "Subhane Rabije-l-azim" tri puta i time je upotpunjen njegov ruku' a to je najmanji vid onoga što se kaže tokom ruku'a. A kada učini sedždu neka kaže: "Subhane Rabbije-l-e'ala" I time je upotpunjen njegova sedžda a to je najmanji vid onoga što se kaže tokom sedžde.“[163] Avn nije doživio (sreo) Ibn Mesuda.

Ovo je rekla većina uleme (da se izgovara tri puta) pa ako bi izgovorio više puta pa to je lijepo jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao običaj da oduži tokom ruku'a kao što je

[163] Ebu Davud 1/234, Tirmizi 2/47, Ibn Madže 1/287

to bila dužina njegova kijama, upućuje na ponavljanje i da se čovjek ne zasiti od veličanja svoga Gospodara.
Ukoliko bi čovjek učio neke riječi koje nisu spomenute odnosno nešto mimo ovoga rečenoga – nema smetnje za to a dokaz je u praksi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je on sam učio različite dove što opet upućuje da nije neophodno da bude jedna ista dova.

أحكام الرفع من الركوع

PROPIS VRAĆANJA SA RUKU'A

Potom će da se vrati sa ruku'a i pokazat će rukom te reći:

سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ

"Semi a-l-Lahu limen hamideh"

- Čuo Allah onoga ko Ga hvali.

Ove riječi će da kaže ukoliko bude IMAMA ili MUNFERID (onaj koji klanja sam) no, ukoliko bude klanjao iza ima reći će:

ربنا ولك الحمد

„Rabbena Ve Lekle-l-Hamd“

-Gospodaru naš Tebi hvala!

Čovjek može da kaže na četiri načina ove riječi a sve su prenesene od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

-اللهم ربنا لك الحمد

„Allahumme Rabbena Leke-l-Hamd“

- اللهم ربنا ولك الحمد

„Allahumme Rabbena Ve Leke-l-Hamd“

Tako da se tokom Kijama uči Tahmid, tokom Ruku'a Tesbih, prelazak između ruknova ili vadžiba je Tekbir, te tokom Kuuda i Tešehuda uči se Tevhid – tako da sve četri stvari se nalaze i uče tokom namaza.

- ربنا لك الحمد

„Rabbena Leke-l-Hamd“

Od sunneta je da se veliča Gospodar tokom ruku'a i sedžde i uopćeno da se poveća broj dova tokom sedžde. Ono što je ispravno a prenosi se od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, od dova i zikrova je:

- ربنا ولك الحمد

„Rabbena Ve Leke-l-Hamd“

Svi ovi načini su prenešeni u Sahihu no nije došlo ispravnim putem mudrost u propisivanju odnosno u razliki između ova četiri načina izgovora, dok neki učenjaci Hanefiskog fikha preferiraju rječi: **"Semi a-l-Lahu limen hamideh"** i to je ustvari hadis mevkuf od Ebu Bekra, radijjallahu anhu, a također spominju i merfuan al on nema osnove.
Na ovo gore rečeno dodat će imam i me'mun slijedeće riječi:

وَحَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُعَاذٍ الْعَنْبَرِىُّ حَدَّثَنَا أَبِى حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنِ الْحَكَمِ قَالَ غَلَبَ عَلَى الْكُوفَةِ رَجُلٌ – قَدْ سَمَّاهُ – زَمَنَ ابْنِ الأَشْعَثِ فَأَمَرَ أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ أَنْ يُصَلِّىَ بِالنَّاسِ فَكَانَ يُصَلِّى فَإِ ذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ قَامَ قَدْرَ مَا أَقُولُ اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ مِلْءَ السَّمَوَاتِ وَمِلْءَ الأَرْضِ وَمِلْءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَىْءٍ بَعْدُ أَهْلَ الثَّنَاءِ وَالْمَجْدِ لاَ مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ وَلاَ مُعْطِىَ لِمَا مَنَعْتَ وَلاَ يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ.

"Mil‘e-s-semavati ve mil'e-l-erdi vema bajinahuma ve mil'e ma ši‘te min šej‘in ba'du. Ehlu-s-sena i ve-l-medždi ehakku ma kale-l-abdu ve kulluna leke abdun. Allahumme

la mani‘a li ma a‘tajte ve la mu‘ti li ma mena'te ve la jenfe'u ze-l-džeddi minke-l-džeddu."[164]

- (Gospodaru) Tebi hvala koja ispunjava nebesa i Zemlju i što Ti hoeš osim njih. Ti zaslužuješ svu hvalu i slavu. Najpreče što neki rob kaže, a svi smo mi Tvoji robovi, jeste: "Allahu moj, ono što Ti daješ niko ne može uskratiti, niti iko može dati ono što Ti uskratiš, a niti ikome koristi njegova snaga pored Tvoje snage."
Vraćanje sa ruku'a je fard na osnovu hadisa koji govori o smirenosti i načinu obavljanja namaza (musie fi salat) te je ovo također mjesto gdje se upućuju dove. Odužívanje tokom ruku'a i sijedenje između dvije sedžde je od sunneta, u vjerodostojnoj zbirici hadisa od imama Muslima[165] u hadisu od Bera Ibn Aziba, radijjallahu anhu, se prenosi da je rekao:

„Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što bi rekao: "Semi a-l-Lahu limen hamideh" ispravio bi se tako i ostao dugo da bismo pomislili da je zaboravio, potom bi učinio sedždu i sijedio bi između dvije sedžde da bismo pomislili da je *zaboravio na to.“*

Značenje ovoga hadisa jeste da bi Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao tako dugo nakon što bi se ispravio da bi pomisli rekat koji su klanjali da je propao i da se je vratio na stajanje ponova. I ovo je najasni dokaz da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, učio mnogo dova na ovim mjestima i nakon toga bi pošto bi se ispravio ponova svezao ruke kao što smo to prethodno detaljno pojasnili.

[164] Bilježi imam Muslim 1/343

[165] Muslim 1/344

الهوي للسجود وأحكامه

ODLAZAK NA SEDŽDU I NJEGOV PROPIS

Potom će da ide na sedždu (da učini sedždu) tako da će me'mun činiti sedždu nakon što to imam uradi po hadisu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

„Pa kada učini sedždu i vi učinite, i ne činite sedždu sve dok ne učini sedždu...“[166]

Da li će klanjač da tokom činjenja sedžde prvo da spusti ruke ili koljena?
Nije ispravnim putem preneseno od Allahova Poslanika, sallallahu sallahu alejhi ve sellem, ništa odnosno nije Merfu'. Ono što je došlo u hadisu od Vaila Ibn Hudžra, i u ovom hadisu se izdvojio Šerik En-Nehij od Asima Ibn Keliba od njegova oca od Vaila Ibn Hudžra, radijjallahu anhu, da je rekao:

„Vidio sam Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da kada bi činio sedždu spustio bi prvo svoja koljena a potom ruke a kada bi se dizao prvo bi podigao ruke a potom koljena.“[167]

Rekao je Darekutni: „U ovome hadisu se izdvojio Jezid Ibn Harun od Šerika i nije prenosio to od Asima (pričao mu) osim Šerika, a sam Šerik nije jak u onome u čemu se izdvojio od drugih.“
Ovo je također došlo od Omera da je to on činio sa ispravnim senedom kao što je to prenio Tahavi u „Šerh Meani“[168] u predaji od Omera Ibn Hafsa Ibn Gajjasa, pričao mu je Ebu A'meš da je rekao: Pričao mi je Ibrahim od drugova Abdullaha: Alkame i Esveda da su rekli: „Zapamtili smo od Omera, radijjallahu anhu, da se spustio nakon ruku'a na koljena kao što to čini deva (Beir) i spustio je prvo koljena prije ruku.“
U hadisu od Ebu Hurejre izdvojio se Muhammed Ibn Abdullah Ibn Hasan od Ebu Zenada od E'aredža od Ebu Hurejre merfuan:

---

[166] Ebu Davud 1/164

[167] Ebu Davud 1/222, Nesai 2/206, Tirmizi 2/56 i Ibn Madže 1/286

[168] 1/256

„Kada neko od vas čini sedždu neka se ne spušta kako se spušta deva, neka spusti prvo ruke prije koljena.“[169]

Ovaj hadis je osporilo mnogo učenjaka od njih su Buhari, Tirmizi, Darekutni i drugi zbog izdvajanja jednog od prenosioca, no ovo se prenosi od Abdullah Ibn Omera ispravnim putem, to prenosi Buhari Mualekan[170] i Ebu Davud[171] od Ubejdullaha Ibn Omera od Nafie od Ibn Omera da je on spuštao ruke prije koljena tokom činjenja sedžde.
Ulema je mnogo pričala o tome a izabri jedne od ove dvije stvari je bolji za ljude odnosno ono šta je lakše za njih. Ima ljudi koji su teški i debeli dok su drugi mršavi i nije isto njima da čine ibadete stoga oni će da izaberu šta je konkretno za njih lakše. Nema predaje koja je ispravna pa čak niti oni koje su merfu'.

ما يكره في السجود

ŠTA JE POKUĐENO TOKOM NAMAZA

Pokuđeno je za klanjača da uradi nešto od sljedeći radnji: da zavrati (sabere) odijeću (rukave) te također da se odijeća pruža preko članka ruku. Te da spušta svoje ruke na tlo (zemlju) kako to pas čini, potom da se okreće te brzina tokom činjenja sedžde (kao što to gavran kljuca) sve ove stvari su zabranjene i pokuđene da se čine tokom namaza.

[169] Ebu Davud

[170] Buhari 1/276

[171] Ebu Davud 1/222

صفة السجود

NAČIN ČINJENJA SEDŽDE

Vadžib je da čovjek sedždu učini na sedam dijelova (kostiju) zato je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ حَاتِمٍ حَدَّثَنَا بَهْزٌ حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ طَاوُسٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ –صلى الله عليه وسلم– قَالَ «أُمِرْتُ أَنْ أَسْجُدَ عَلَى سَبْعَةِ أَعْظُمٍ الْجَبْهَةِ – وَأَشَارَ بِيَدِهِ عَلَى أَنْفِهِ – وَالْيَدَيْنِ وَالرِّجْلَيْنِ وَأَطْرَافِ الْقَدَمَيْنِ وَلاَ نَكْفِتَ الثِّيَابَ وَلاَ الشَّعْرَ».

„Naređeno mi je da učinim sedždu na sedam kostiju (dijelova): Čelo te je rukom pokazao na nos, na dvije ruke, na dvije noge (koljena) i na dva krajna dijela nogu...“[172]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhive sellem, je pokazao na nos jer je on jedan dio sa čelom i da je obavezno da ta dva dijela dodirnu zemlju (tlo). Prenio je Ibn Munzir, rahimehumullahu, Idžma ashaba da nije dovoljno da se stavi samo nos na tlo dok je džumhur učenjaka na tome da ukoliko bi čovjek spustio samo čelo to bi mu bilo dovoljno dok je preče i bolje da se oba dijela spuste na tlo. Također čovjek će da stavi svoje ruke spram ramena tokom sedžde i kod mehkog dijela ušiju tako da će raširiti ruke i da to čini upadljivo i upečatljivo sve dok ne bude ometao drugog a sve zato što je to utemeljeno na praksi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao što je to u Sahihu imama Buharija, rahimehullahu[173] od Abdullaha Ibn Malika Ibn Buhejne:

[172] Bilježi imam Buhari 1/206, Muslim 2/52

[173] Buhari 1/152 i Muslim 1/357

„Da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao običaj kada klanja da raširi ruke tako da bi se vidjelo bijelilo njegova pazuha.“

Klanjač će da pruži svoje prste i da ih spoji te da svoje ruke učini okrenute ka Kibli, prenosi Bejheki[174] od Ebu Ishaka od Bera Ibn Aziba da je rekao:

„Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi tokom ruku'a svoja leđa ravnim učinio, dok bi pri sedždi svoje prste okrenuo ka Kibli.“ I ovaj hadis je sahih!

Bilježi imam Malim u Muveta od Nafia da je Ibn Omer, radijjallahu anhu, rekao:

„Kada neko od vas učini sedždu neka svojim rukama uzme pravac kible, jer ruke zajedno sa licem čine sedždu.“

Ovo se prenosi od Hasan El-Basrija i Muhammeda Ibn Sirina.

Dok u Musanefu Ibn Ebi Šejbe[175] bilježi se hadis od Ubejdullah Ibn Omera od Abdurahman Ibn Kasima od Hafsa Ibn Asima, rahimehumullahu, da je rekao:

„Od sunneta je da se tokom namaza pruže šake a da se prsti spoje i da se okrenu ka Kibli zajedno sa licem.“

I sedžda je najbolje mjesto za činjenje dova!

I na ovom mjestu se izgovaraju riječi: **"Subhane Rabbije-l-e'ala"** a ovo iz razloga zato što čovjek tom prilikom tako nisko i ponižen do same zemlje no Allah je tako viskoko UZVIŠEN.

[174] 2/113

[175] 1/236

الذكر والدعاء في سجود التلاوة

ZIKR I DOVA TOKOM SEDŽDEI – TILAVETA

Nije prenesena niti jedna dova niti zikr tokom sedždei – tilaveta, a ono što je zabilježeno poput:

حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ قَالَ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ رَجُلٍ عَنْ أَبِي الْعَالِيَةِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ فِي سُجُودِ الْقُرْآنِ سَجَدَ وَجْهِي لِمَنْ خَلَقَهُ وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ بِحَوْلِهِ وَقُوَّتِهِ.

"Sedžede vedžhi li-l-lezi halekahu ve šekka sem'ahu ve besarehu, bi havlihi ve kuvvetihi. Fe tebareke-l-Lahu ahsenu-l-halikine"[176]

- Sedždu _ini lice moje Onome Koji ga stvori i na njemu oblikova sluh i vid Svojom moi i pomoi. Blagoslovljen je, zbog toga, Allah, najljepši Stvaratelj.

Ova dova i hadis nisu ispravni jer je sened ovoga hadisa prekinut na to je ukayao Darekutni, rahimehumullahu, i drugi te se tokom sedždei – tilaveta čini tesbih kao i kod drugih sedždi.
Tako da će ova sedžda kao i druge biti po dužini poput ruka i na tome mjestu će da čini mnogo dova jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

وَحَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ مَعْرُوفٍ وَعَمْرُو بْنُ سَوَّادٍ قَالاَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ غَزِيَّةَ عَنْ سُمَىٍّ مَوْلَى أَبِى بَكْرٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا صَالِحٍ ذَكْوَانَ يُحَدِّثُ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ –صلى الله عليه وسلم– قَالَ «أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ فَأَكْثِرُوا الدُّعَاءَ».

176 Ebu Davud 2/60 i Ahmed 40/23

„Najbliže što bude čovjek (rob) svome Gospodaru jeste dok je na sedždi pa umnožite svoje dove.“[177]

Također spojit će svoja stopala tokom sedžde, nije mi poznat niti jedan dokaz jasan koji bi uputio na to. Zabilježi je Ibn Huzejme u svome Sahihu[178]

Dok je i u ovome hadisu slabost a sam hadis sa ovim citiranim tekstom je vjerodostojan.[179]
I ono što je vidljivo da je sunnet u ovoj mes'eli jeste da njegova stopala budu kao i inače bez da ih prekrštaje kako bi ih razdvojio niti spojao. Stopala treba da stavi tokom sedžde onako kako odgovara njima dvijema te da svojim prstima uzme pravac kible kao što je to došlo u hadisu od Ebu Humejda u sahihu i nije mu dozvoljeno da podiže svoja stopala ili pak jedno od njih tokom sedžde – njemu je naređeno da čini sedždu na sedam dijelova (kostiju).

الجلسة بين السجدتين وأحكامها

STANKA (SJEDENJE) IZMEĐU DVIJE SEDŽDE I PROPIS TOGA

Potom će da se digne sa sedžde ne dižući ruke (kako smo prethodno to pojasnili). I ovo sjedenjeizmeđu dvije sedžde je sunnet i čovjek će da tokom toga sijedenja savije svoju desnu nogu i prste okrene ka kibli dok će pak lijevu nogu da pruži i sjede na nju po džumhuru islamski učenjaka a suprostavljajući se nekim učenjacima fikha od Malikiskog mezheba. A to na osnovu

[177] Bilježi imam Muslim 2/49

[178] Sahih Ibn Huzejme 654

[179] Sahih Muslim 1/353

hadisa koji bilježi Nesai[180]

u hadisu od Urve od Ajiše, radijjallahu anha, kada je opisivala sedždu Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekla**:**

„Vidjela sam ga kako čini sedždu dok bi krajnim dijelovima prstiju bio okrenut ka kibli."

Nema smetnje da se sijedi na petama tokom ove stanke (sjedenja) i ovo je također sunnet koji se prenosi u vjerodostojnoj zbirci od imama Muslima[181] u hadisu od Tavusa od Abudllaha Ibn Abbasa da je bio upitan od sjedenju na petama pa je rekao: „To je sunnet."

I ovo sjedenje nije ono koje je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio odnosno ono koje liči na ležanje psa.

Rekli su neki da se misli pod El-Ilka' da se oba stopala pruže na desnu i lijevu stranu ili pak da se oba saviju i da se sjedne na gronje dijelove stopala (pete).

Tokom ovoga sjedenja između dvije sedžde obavezno je (vadžib) da bude smirenost i neće da pokazuje svojim prstom jer nije Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem to činio a niti neko drugi od njegovi ashaba, radijjallahu anhu, dok su neki učenjaci Fikha od potonji generacija rekli da je to propisano dokazom općenitim da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokazivao svojim kaži prstom kada bi sjedio. Ono što je jasnije jeste da nije propisano da se to čini jer kada se kaže na sjedenje misli se onda na Tešehud a ne ova mala stanka.

Tokom ovoga sjedenja čovjek će da ispruži svoje šake na svojim potkoljenicama i prenosi se da je to Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, činio državši svoje šake na koljenima (iznad koljena) i reći će:

رب اغفر لي

"Rabbi-gfir li"

- Gospodaru moj, oprosti mi!

Ovo se prenosi od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem kao što to bilježi Sunenu Ebu Davuda[182]u hadisu od Huzejfe, radijjallahu anhu, kada je u pitanju dodatak da kaže:

---

180 1/173

181 2/70

182 Ebu Davud 874

حدثنا محمد بن مسعود ثنا زيد بن الحباب ثنا كامل أبو العلاء حدثني حبيب بن أبي ثابت عن سعيد بن جبير عن ابن عباس: أن النبي صلى الله عليه و سلم كان يقول بين السجدتين " اللهم اغفر لي وارحمني وعافني واهدني وارزقني". قال الشيخ الألباني : حسن

"Allahumme-gfir li, ve-rhamni ve-hdini ve džburni, ve‘afini verzukni verfa'ni"

- Allahu moj, oprosti mi i smiluj se, uputi me i učini zadovoljnim (bogatim), sačuvaj me i nafaku mi daj, uzdigni me! Ova predaja nije vjerodostojna došla je u Sunenu u hadisu Kamil Ebu Ala’ od Habiba Ebu Sabita od Seida Ibn Džubejra od Abdullaha Ibn Abbasa.[183]

U ovom hadisu se izdvojio Kamil i ne može da se dokazuje sa tivm s čime se on izdvojio, pa tako ukoliko bi čovjek ponavaljao riječi: **"Rabbi-gfir li"** više od jednom ili pak da dovi nešto drugo od dova mimo ove – nema smetnje jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, imao običaj da oduži tokom ove stanke i sjedenja između dvije sedžde stoga ovo je mjesto gdje se upućuju dove.

Sjedenje za odmor (Dželsetu Istiraha) došlo je od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u tri hadisa od njih je hadis Malika Ibn Huvejrisa: „Da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tokom vitra ne bi se ispravio (ustao) osim nakon što bi sjedio.“[184]

Ova predaja je ispravna senedom (lancem prenosioca) i ako je bilo govora oko toga da li je ona sunnet ili ne, dok su neki učenjaci rekli da nije sunnet, a Allah najbolje zna![185]

I neće da donese tekbir za ustajanje sa ovog sjedenja koje je odmor jer je on već donio tekbir kada se je vraćao sa sedžde – dakle neće da donese tekbir tad anego kada ustane sa toga sjedenja koje je odmor.

Ono što je čudno jeste da su neki učenjaci fikha da će da donese dva tekbira, prvi za ovu stanku za odmor i drugi tekbir za podizanje sa ove stanke kao što je Ebu Hattab El-Hanbeli dok je zabilježio Mudžed Ibn Tejmijje, rahimehumullahu, konsenzus da se donosi samo jedan tekbir. Nakon toga će da čini sedždu drugu kao što je prva. A na drugom rekatu će da radi sve kao na prvom osimšto neće da uči početnu dovu kao što je to na prvom rekatu učio i biće njegovo učenje (Kiraet) pola onoga što je učio na prvom rekatu jer je to postupak Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

[183] Bilježi Ebu Davud 850, Ibn Madže 898 i Tirmizi 284 i Šejh Albani ga ocjenio Hasenom

[184] U Sahihu 1/207

[185] Fethul Bari 2/291

الجلوس للتشهد وصفته وأحكامه

SJEDENJE NA TEŠEHUDU I PROPIS TOGA SJEDENJA

Potom će nakon drugoga rekata da sjedi na TEŠEHUD. Sam način kako da sjedi tokom ovoga sjedenja kod islamski učenjaka ima mnogo mišljenja od njih su:

Džumhur islamski učenjaka je stava da je sunnet da se tokom sjedenja nakon drugoga rekata sjedi kao inače (da se desna noga savije a prsti okrenu ka kibli dok se lijeva noga pruži i sjede na nju) i to kod trorekati i četverorekatni namaza, ovoga stava su bili: imam Ahmed, Šafija i Ebu Hanife, Allah njima bio zadovoljan. Dok su se i oni razišli oko zadnjeg tešehuda (sjedenja) kod trorekatni i četverorekatni namaza.

Imam Ahmed, rahimehumullahu, je stava da se treba na prvom sjedenju da sjedi kao i inače da se sjeden na lijevu nogu i desna podvije kao i na drugom sjedenju, dok treba da sjedne tako što će da sjedne na zemlju a svoju lijevu nogu odnosno stopalo stavi ispod desen cijevanice i to na trorekatnim i četverorekatnim namazima na njihovom kraju. Dok je pak stava imam Šafija, rahimehumullahu, da treba da se sjedne na zemlju a svoju lijevu nogu podvije ispod cijevanice desne noge na kraju namaza sve jedno da li to bili trorekatni ili četvereorekatni namazi, dok kod prvoga tešehuda treba da se sjedne kako se inače sjedi, da sjedne na svoju lijevu nogu dok će desnu da savije tako da prsti budu okrenuti ka kibli.

Oba ova imama: Ahmed i Šafija su dokazivali to vanjštinom hadisa Ebu Humejda Es-Sadija, radijjallahu anhu:

"Da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi sjedio na prvom tešehudu on bi saviju desnu nogu a sjeo bi na lijevu, i rekao je Ebu Humejd u ovome hadisu: A kada bi sjedio na zadnjem rekatu on bi primakao lijevu nogu, drugu bi savijo i sjeo bi na njeno mjesto.“[186]

[186] Imam Buhari 1/284

od Abdullaha, Ibn Abdullaha Ibn Omera, radijallahu anhu, od njegova oca da je rekao:

„Od sunneta namaza jeste da se savije (podvije) desna nogate da se prstima uzme pravac Kible te da se sjedne na desnu nogu." I ovaj hadis je Sahih.

Rekao je imam Šafija, rahimehumullahu: „U [illegible] NA KRAJU NAMAZA [illegible] odnosno na sve namaze odnosno na sve tešehude sve jedno bilo to na dvorekatnim ili trorekatnim ili četverorekatnim namazima da čovjek treba da sjede tako što će svoju lijevu nogu staviti ispod desne cijevanice dok će svoju desnu nogu da podvije i prste okrene ka Kibli a sjedit će na zemlji. I ovo je sve moguće!"

Stav Ebu Hanife, rahimehumullahu, po ovoj mes'eli jeste da nije propisano da se sjedi na način da se lijeva noga stavi pod desnu cijevanicu i sjede na zemlju (tlo) i da je IFTIRAŠ (obično sjedenje) sunnet općenito i na prvom i na zadnjem tešehudu.

Dok je pak imam Malik, rahimehumullahu, bio stava da se treba učinuti TEVERUK u svakom stanju (sjedenje tako što će se sjesti na zemlji a lijevu nogu staviti pod cijevanicu desne noge dok su prsti desen noge okrenuti ka kibli) pa čak i između sedždi i ovo je ono na čemu su svi njegovi drugovi (učenici mezheba).

Imam Ahmed, rahimehumullahu, je izabrao između ovi stavova (odnosno postupaka) i ako je naginjao ka iftirašu tokom prvoga tešehuda dok bi pak čovjek činio Teveruk na zadnjem tešehudu i on je stava odnosno ide ka tome da sve ove stvari i stanja sam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, činio i nema smetnje ukoliko bi neko izabrao bilo šta od toga, no međutim kažemo: Da je ovo Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, činio samo u nekim određenim slučajevima a to je jedan od tih specifični slučajeva tokom jednoga namaza a što upućuje na širinu tokom izbora i kako rekosmo stvar u ovome je široka.

Pa kada bi čovjek sjedio na svim ostalim dijelovima namaza na bilo koji drugi način njegov namaz je ISPRAVAN.

El-Iftiraš je da savije desnu nogu (stopalo) i da pruži lijevu nogu (stopalo) dok ovo savijanje desne noge može da bude na dva načina: Da savije stopalo i svoje prste okrene ka Kibli ili pak drugi način: da prste svojeg desnog stopala okrene (učini) pozadi, ispruživši ih nazad.

Dok Teveruk je: Desna noga će da ostane kako jeste dok će lijeva noga da bude između zemlje (tla) i potkoljenice desne noge, došlo je u sahihu od imama Muslima[187]: Da bude stopalo lijeve noge između potkoljenice i stegna i ovo nije sačuvano (pouzdano) a ispravna je predaja od Ebu Davuda[188] (ispod desnog stegna i potkoljenice).

Prvi tešehud je od vadžiba namaza ko ga ostavi namjerno time je pokvario namaz, a ukoliko ga ostavi iz zaborava biva obavezan da učini sehvi sedždu.

[187] Sahih Muslim 2/90

[188] Sune nEbu Davud 988

Ko ustane na treći rekat bez da je sjedio na prvom tešehudu iz zaborava neće se vratiti na prvi tešehud jer je on ustvari već prešao na sljedeći rukn namaza i rukn ne može da ostavi zbog vadžiba.

U sahihu od imama Buharija[189] od Ubejdullaha Ibn Buhejne se prenosi:

„Da je njima Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao Podne namaz te je ustao na treći rekat bez da je sjedio na prvom tešehudu pa su i svi ustali za njim pa tako sve kada je bio pri kraju namaza ljudi su očekivali predaju selama (teslim) donio je jedan tekbir dok je sjedio te je napravio dvije sedžde prije nego je predao selam te nakon toga je predao selam.“

Tokom ovoga prvoga tešehuda ne uči se salavat na Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, po ispravnom stavu, a ono što prenose od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nije ispravno i nije od sunneta a što je oprečno stavu imama Šafije, rahimehumullahu, po jednoj predaji. Također neće da dovi nakon prvoga tešehuda jer se dova upućuje nakon zadnjeg tešehuda, i ako se ovo prenosi od Abdullah Ibn Omera, radijjallahu anhu, a što je bio stav i imama Malika, rahimehumullahu, da je on dovio nakon prvoga tešehuda a to nije ispravnim putem preneseno od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Ukoliko bi imam odužio tokom sjedenja a me'mun završio svoj tešehud (učenje) on će da čini TESBIH i TAHLIL, pa ako bi i dovio onim što se prenosi od Abdullah Ibn Omera – nema smetnje za to osim što je bolje da se to ne čini, a ako bude čovjek primoran na to zbog dužine tešehuda nema smetnje!

Pri dizanju sa prvog tešehuda na treći rekat propisano je da se donese tekbir za kijam (stajanje) odnosno kada krene da pređe iz sjedenja u stajanje pa ako bi to izgovorio nakon što se podigne nema smetnje. I kada ustane na treći rekat podići će ruke kako smo to prethodno pojasnili**.**

[189] Buhari 1/275

الإشارة بالأصبع في التشهد

POKAZIVANJE PRSTOM (IŠARET) TOKOM TEŠEHUDA

Propisano je da išareti prstom tokom prvog i zadnjeg tešehuda shodno hadisu Abdullah Ibn Omera kojeg bilježi imam Muslim u svome Sahihu[190] da je rekao:

„Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi imao običaj kada sjedi (na tešehudu) tokom namaza da stavi svoju desnu šaku na desno stegno i da prste spoji dok bi kažiprstom pokazao (išaretio) te bi stavio svoju lijevu šaku na lijevo stegno.“

Ono što se prenosi od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da bi činio svojim prstom je:

- Ispružio bi kaži prst
- Ispružio kaži prst i pomicao ga
- Ispružio ga bez pomicanja (micanja bilo kruženje ili udaranje)
- Savijo bi kaži prst
- I svojim prstima bi uzeo pravac kible

Ono što je ispravno od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jeste da bi on podigao kažiprst i pokazivao njime, kada je u pitanju micanje kažiprstom to je mezheb imama Malika, rahimehumullahu, i jedna predaja od imama Ahmeda i nije preneseno od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer se u ovoj predaji izdvojio Zaid Ibn Kudame od Asima Ibn Keliba od njegova oca od Vaila Ibn Hudžra a na ovu slabost ukazao je i Ebu Bekr Ibn Arebi i drugi dok je ispravan hadis koji bilježe Ibn Huzejme i Ibn Hiban kao i drugi. Dok ono što je vanjština onoga što prenosi Ibn Huzejme, rahimehumullahu, i na čemu je on bio jeste da je to slab hadis dok drugi pak kažu da je sahih, a što je oprečno njegovoj vanjštini.

[190] Muslim 2/90

Bilježi AbduRezzak[191] i Ibn Ebi Šejbe i Bejheki od Sevrija od Ebu Ishaka Es-Sebia od Erbeda Et-Temimija, rahimehumullahu, da je rekao:

„Bio je upitan Ibn Abbas, radijjallahu anhu, o čovjeku koji pomiče prst tokom namaza pa je rekao: To je IHLAS.“

Dok za nepomicanje prsta također ima slabost u toj predaji.

Također ispravno je (pouzdano) da se diže prst i da se išareti njime dok pomicanje spada sa njega, onaj ko bude pokazao i pomicao prst bez da time čini teabud (obožavanje) nema smetnje za njega niti sporne stvari pa kada bi time i činio teabud zbog popravljanja dokaza jer je to ono što slijedi, pa i kada ne bi smatrao ispravnim pomicanje a to činio samo zato kako bi prstom činio išaret. Pomicanje (pomjeranje) je malo pomjeranje i njime se ne kori onaj koji ne smatra tu stvar ispravnom.

Savijanje prsta odnosno da se to čini tokom tešehuda došlo je u hadisu od Malika Ibn Numejra od njegova oca i on se izdvojio u ovoj predaji a sam nije poznat.[192]

A kada je u pitanju okretanje prstiju prema Kibli to se prenosi od Abdullah Ibn Omera, radijjallahu anhu:

„Da je on vidio čovjeka kako pomiče kamenčiće rukom tokom namaza, pa kada je završio namaz rekao mu je Abdullah Ibn Omer, radijjallahu anhu: Ne pomiči ništa (kamenčiće) dok si u namazu jer je to od Šejtana, nego ti čini kao što je činio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, on bi stavio svoju desnu ruku na desno stegno te bi svojim kažiprstom prstom činio išaret a svoj pogled ne bi skidao sa njega. Zatim je rekao ovako sam vidio

[191] 2/249

[192] Sunen Ebu Davud 991

Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da čini.“[193]

Kada je u pitanju pomicanje kažiprsta, od onih koji kažu da se pomiče razišla se ulema fikha o vremenu kada se to čini, tako da Hanefije kažu da se prst podiže kada se izgovara Šehadet (negacija da nema drugoga Božanstva) odnosno kod riječi: NEMA a da se prst spusti kada se izgovara jednoća Allahova.

Malikije su stava da se prst pomjera lijevo i desno sve dok čovjek ne završi namaz.

Šafiije su stava da se prst diže kod izgovora riječi ILLELLAH (osim Allaha).

No, kada su u pitanju Hanabile oni kažu da se prst podiže pri svakom spomenu imena Allaha dželleša'nuhu, no ovo pomicanje prsta nema osnove jer nije preneseno od Allahova Poslanik,a sallallahu alejhi ve sellem. Kada ocjenimo ove predaje da su daif to ne znači da se time želi zanegirati postupak koji se prenosi u njima nego kažemo: Da ovaj teabud, obožavanje (postupak) zahtjeva dokaz i sunnet je da se pkaže samo (išaret) pa ukoliko bi time uzeo pravac kible ili pak pomicao prst lijevo ili desno ili kružio njime pa sve je to obuhvaćeno pod riječju IŠARET ili nešto više od toga. Tako da ima ljudi koji kada čine išaret svoj prst pomiču dok pak drugi kada ga podignu prst on je savijen i ne žele time teabud nego samo žele time išaret i kažemo: sve ovo spada sa njega i nema smetnje da to čovjek čini!

الوارد ذكره في التشهد

PROPISANI ZIKR TOKOM TEŠEHUDA

Tokom zadnjeg tešehuda insan će da uči sve ono što je učio tokom prvog tešehuda kao što smo to pojasnili, a prenosi se od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve selelm, mnogo Tahijata (dova koje se uče tokom tešehuda) od njih je najpoznatija ona koju prenosi Ibn Mesud radijallahu anhu, i to je po konsenzusu islamski učenjaka najispravni tešehud koji se prenosi od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

[193] Bilježi Nesai 2/236, Ibn Huzejme 1/355 i Ibn Hibban 5/273

حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ قَالَ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ شَقِيقِ بْنِ سَلَمَةَ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ كُنَّا إِذَا صَلَّيْنَا خَلْفَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُلْنَا السَّلَامُ عَلَى جِبْرِيلَ وَمِيكَائِيلَ السَّلَامُ عَلَى فُلَانٍ وَفُلَانٍ فَالْتَفَتَ إِلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّلَامُ فَإِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلْيَقُلْ: التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ فَإِنَّكُمْ إِذَا قُلْتُمُوهَا أَصَابَتْ كُلَّ عَبْدٍ لِلَّهِ صَالِحٍ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

"Ettehijjatu li-l-Lahi ve-s-salevatu ve-t-tajjibatu, esselamu alejke ejjuhe-n-nebijju ve rahmetu-l-Lahi ve berekatuhu, esse-lamu alejna ve ala ibadi-l-Lahi-s-salihin. Ešhedu en la ilahe ille-l-Lahu ve ešhedu enne Muhammeden abduhu ve Rasuluhu."[194]

- Najljepši selami Allahu, blagoslovi i dobrodati; selam tebi, Vjerovjesniče, I Allahova milost i Njegova blagodat; mir nama i dobrim Allahovim robovima. Svjedočim da nema boga osim Allaha i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i Njegov Poslanik.

Također došlo je u hadisu od Ibn Abbasa koji je zabilježio imam Muslim[195]

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا لَيْثٌ ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رُمْحِ بْنِ الْمُهَاجِرِ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ أَبِي الزُّبَيْرِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ وَعَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ – صلى الله عليه وسلم– يُعَلِّمُنَا التَّشَهُّدَ كَمَا يُعَلِّمُنَا السُّورَةَ مِنَ الْقُرْآنِ فَكَانَ يَقُولُ

[194] Bilježi imam Buhari 1/286 i Muslim 1/301

[195] Imam Muslim 1/302

«التَّحِيَّاتُ الْمُبَارَكَاتُ الصَّلَوَاتُ الطَّيِّبَاتُ لِلَّهِ السَّلاَمُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِىُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلاَمُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ».

A također od Ebu Muse El-Ešaria se prenopsi:

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا لَيْثٌ ح وَحَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رُمْحِ بْنِ الْمُهَاجِرِ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ أَبِى الزُّبَيْرِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ وَعَنْ طَاوُسٍ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ – صلى الله عليه وسلم– يُعَلِّمُنَا التَّشَهُّدَ كَمَا يُعَلِّمُنَا السُّورَةَ مِنَ الْقُرْآنِ فَكَانَ يَقُولُ

«التَّحِيَّاتُ الْمُبَارَكَاتُ الصَّلَوَاتُ الطَّيِّبَاتُ لِلَّهِ السَّلاَمُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِىُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلاَمُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ».

U predaji koji prenosi Ibn Mesud, radijjallahu anhu, tokom tešehuda spomenut je salavat na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: „**esselamu alejke ejjuhe-n-nebijju ve rahmetu-l-Lahi ve berekatuhu**” neki učenjaci su rekli da je lijepo da se nakon smrti Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da se kaže: **“esselamu ala En-nebijji ve rahmetu-l-Lahi ve berekatuhu”** a razlog ovome jeste što se prvi selam tokom tešehuda odnosi na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, za Njegova žiovta dok pak nakon smrti nema to svoj cilj nego treba da se kaže na ovaj drugi spomenuti način.
Prenosi Seid Ibn Mensur predajom od Ebu Ubejde Ibn Abdullaha Ibn Mesuda, rahimehumullahu, od njegova oca:

„Da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, njega podučio tešehudu, pa je spomenuto tešehud kako se to prenosi u predaji od Ibn Mesuda, radijjallahu anhu. I rekao je Ibn Mesud: Mi smo govorili: „esselamu alejke ejjuhe-n-nebijju ve rahmetu-l-Lahi ve berekatuhu” kada

je Allahov Poslanik bio živ, i rekao je: Ovako smo naučili i ovako podučajemo!“

Ata je imao običaj da kaže: ashabi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, su imali običaj da kažu: „**esselamu alejke ejjuhe-n-nebijju ve rahmetu-l-Lahi ve berekatuhu**” dok je bio živ, a kada je preslio govorili su: **“esselamu ala En-nebijji ve rahmetu-l-Lahi ve berekatuhu”** i on kao da prenosi postupak (praksu) ashaba, radijjallahu anhum.
No, stvar oko ovoga je širak i nema smetnje ukoliko bi čovjek izgovarao bilo šta od spomenutoga, jer ashabi radijjallahu anhum su za života Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, putovali i bili daleko od njega i nije im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da uče tešehud na drugi način, nego kako je se i učilo. Zato su i riječi Abdullah Ibn Mesuda radijjallahu anhu**:**

„Ovako nas je podučio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i ovako podučajemo.“

Znači mi podučajemo ljude kako je nas podučio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bez da šta dodajemo a niti da oduzimamo, pa ko bude uradio šta je radio Ibn Mesud, radijjallahu anhu – nema smetnje i to je osnova a također ukoliko bi čovjek radio po onome na čemu je bio Ibn Abbas a što prenosi Ata od skupine ashaba Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i za ovo također nema smetnje!
Svako onaj ko bude uzeo i učio tokom svoga namaza jedan od tešehuda koji se prenose od: Ibn Abbasa, Ebu Musa El-Ešaria, Omera Ibn Hattaba, Aiše, radijjallahu anha, i drugi – ta sve ovo je u skladu sunneta Mustafe alejhi selam. Ukoliko bi ponekada insan mijenjao učio nekada ovu a nekadu onu dovu tokom tešehuda i to je dozvoljeno a ono što bi insan treba da čini češće i da se toga drži jeste TEŠEHUD IBN MESUDA, radijjallahu anhu!

النهود إلى الركعة الثالثة

ODLAZAK (VRAĆANJE) NA TREĆI REKAT

Nije mi poznata niti jedna predaja koja govori o uzimanju oslonca i samom oslanjaju tokom odlaska na treći rekat, niti od predaja koje su merfuu a niti bilo koje druge i stvar u ovome je široka. Kada je u pitanju hadis od Ebu Hurejre, radijjallahu anhu, kojeg bilježi imam Tirmizi od Halida Ibn Ilijasa od Saliha roba Teveme od Ebu Hurejre, radijjallahu anhu:

„Da se Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem oslonio na prednji dio stopala.“

Ova predaja je općenita, i bez ove opće forme ovaj hadis je daif jer je u njemu Halid kao prenosioc slab (daif).

No, bilježi se Mevkuf predaja od Ibn Mesuda od Abduramana Ibn Jezida:

„Da je Ibn Mesud, radijjallahu anhu, imao običaj da se oslanja svojim prednjim dijelom stopala na prvom i trećem rekatu i nije sjedao tokom njih.“[196]

Bilježi Bejheki sa ispravnim senedom. Također prenosi Bejheki od Ibn Omera, radijjallahu anhu, nešto slično sa ispravnim senedom, a bilježi se od njega i suprotan stav da se tokom odlaska na treći rekat oslanjao na ruke.

Tako su neki učenjaci rekli da je propisano da se čovjek oslanja svojim rukama prilikom odlaska na svaki rekat sve jedno da li to bilo ustajanje sa sedžde ili sa sjedenja, a to pojašnjaju da je bolje i lakše za kijam (stajanje), o ovome je govorio i spoemnuo Šafi u dijelu „El-Umm“[197] i drugi, a vjerovatno je to razumio iz hadisa Malik Ibn Huvejrisa kada govori o ustajanju sa prvog rekata na drugi, te shodno Kijasu (poređenju) zaključio spomenuto.

[196] Bejheki 2/125

[197] 1/101

الصلاة على النبي صلى الله عليه وسلم في التشهد الأخير

SALAVAT NA POSLANIK SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM TOKOM ZADNJEG TEŠEHUDA

Salavat na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nakon zadnjeg tešehuda je pitanje u kome su se razišli islamski učenjaci, fakihi tako da učenjaci Hanbeliskog mezheba su stava da je to Vadžib a ispravno je da je to sunnet tokom zadnjeg tešehuda a što je ustvari i stav džumhura islamski učenjaka jer nije došla striktna naredba od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da se to čini, nego skupina ashaba kada su došli Allahov Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekli: Poduči nas kako da na tebe donosimo salavat, pa je rekao:

حَدَّثَنَا قَيْسُ بْنُ حَفْصٍ وَمُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَا حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ زِيَادٍ حَدَّثَنَا أَبُو فَرْوَةَ مُسْلِمُ بْنُ سَالِمٍ الْهَمْدَانِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عِيسَى سَمِعَ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ أَبِي لَيْلَى قَالَ لَقِيَنِي كَعْبُ بْنُ عُجْرَةَ فَقَالَ أَلَا أُهْدِي لَكَ هَدِيَّةً سَمِعْتُهَا مِنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ بَلَى فَأَهْدِهَا لِي فَقَالَ سَأَلْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ الصَّلَاةُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ عَلَّمَنَا كَيْفَ نُسَلِّمُ عَلَيْكُمْ قَالَ : قُولُوا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.

"Allahumme salli'ala Muhammedin ve'ala ali Muhammedin , kema sallejte ala Ibrahime ve'ala ali Ibrahime, inneke hamidun medžid. Allahumme barik'ala Muhammedin ve'ala ali Muhammedin kema barekte'ala Ibrahime ve'ala ali Ibrahime inneke hamidun medžid."[198]

- Allahu moj, smiluj se Muhammedu, alehi selam, i njegovom potomstvu, kao što si se smilovao Ibrahimu, alejhi selam, i njegovom potomstvu. Zaista si Ti Hvaljeni i Vječni. Allahu moj, blagoslovi Muhammeda, alejhi selam, i njegovo potomstvo, kao što si blagoslovio Ibrahima, alejhi selam i njegovo potomstvo. Doista si Ti Hvaljen i Vječan.

Dok u drugoj predaji od imama Muslima, rahimehumullahu, stoji u hadisu od Ebu Humjeda Es-Sadija, radijjalahu anhu, da je rekao:

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ نُمَيْرٍ حَدَّثَنَا رَوْحٌ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ نَافِعٍ ح وَحَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ – وَاللَّفْظُ لَهُ – قَالَ أَخْبَرَنَا رَوْحٌ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِى بَكْرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَمْرِو بْنِ سُلَيْمٍ أَخْبَرَنِى أَبُو حُمَيْدٍ السَّاعِدِىُّ أَنَّهُمْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ نُصَلِّى عَلَيْكَ قَالَ «قُولُوا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ».

Rekli su ashabi Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kako da na tebe donosimo salavate, pa je rekao:

"Allahumme salli'ala Muhammedin ve'ala ezvadžihi ve zurijjetihi , kema sallejte ala Ibrahime ve'ala ali Ibrahime, inneke hamidun medžid. Allahumme barik'ala Muhammedin

198 Bilježi imam Buhari 4/178 i Muslim 2/16

ve'ala ezvadžihi ve zurijjetihi kema barekte'ala Ibrahime ve'ala ali Ibrahime inneke hamidun medžid."[199]

- Allahu moj, smiluj se Muhammedu, alehi selam, i njegovim ženama I potomstvu, kao što si se smilovao Ibrahimu, alejhi selam, i njegovom potomstvu. Zaista si Ti Hvaljeni i Vječni. Allahu moj, blagoslovi Muhammeda, alejhi selam, i njegove žene i potomstvo, kao što si blagoslovio Ibrahima, alejhi selam i njegovo potomstvo. Doista si Ti Hvaljen i Vječan.

Dakle Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, su pitali ashaba kako da na njega donose salivate? Znači nije bilo propisano to prije nego su pitali i nij emi poznat niti jedan od ashaba Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je čino i donosio salavat na Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prije nego se ovo desilo da su oni pitali.
Pravilo je kad aneka naredba dodje nakon pitanja – to upućuje na pohvalnost toga dijela (Mustehab) a ne znači da je to vadžib osim ono na što ušućuju drugi dokazi ili se razumije iz konteksta da se pohvalno (lijepo) dijelo diže na stešen vadžiba. A to nije slučaj sa ovim primjerom. Pa ukoliko bi učio odnosno donosio slavat na Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na bilo koji gore spomenuti način pa to je ispravno i pouzdano.

الدعاء بعد التشهد

DOVA NAKON TEŠEHUDA

Kada čovjek završi tešehud njemu je propisano da uči dovu (jer je to mjesto na kome se čine dove) i da se utječe Allahu od onoga od čega se je utjecao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kao što se to navodi u vjerodostojnoj zbirci hadisa od imama Muslima[200] od Ebu Hurejre, radijjallahu anhu, da je rekao: Rekao je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem:

وَحَدَّثَنَا نَصْرُ بْنُ عَلِيٍّ الْجَهْضَمِيُّ وَابْنُ نُمَيْرٍ وَأَبُو كُرَيْبٍ وَزُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ جَمِيعًا عَنْ وَكِيعٍ – قَالَ أَبُو كُرَيْبٍ حَدَّثَنَا وَكِيعٌ – حَدَّثَنَا الأَوْزَاعِيُّ عَنْ حَسَّانَ بْنِ عَطِيَّةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِى عَائِشَةَ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ وَعَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِى كَثِيرٍ عَنْ أَبِى سَلَمَةَ عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ

[199] Imam Muslim 2/16

[200] Sahih Muslim 1/412

رَسُولُ اللَّهِ –صلى الله عليه وسلم– «إِذَا تَشَهَّدَ أَحَدُكُمْ فَلْيَسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنْ أَرْبَعٍ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّى أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ وَمِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ وَمِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَّالِ».

"Allahumme inni e'uzu bike min'azabi-l-kabri ve min'azabi džehenneme ve min fitneti-l-mahja ve-l-memati ve min šerri fitneti-l-mesihi-d-dedžali"[201]

- Allahu, prizivam Te da me sačuvaš od kaburske kazne i od kazne Džehennema, od ovosvjetskih onosvjetskih kušnji, te od kušnji Mesiha Dedžala.

I ovo je dova koja ima najjače utemeljenje prije selama i učenjak Tavus, rahimehumullahu, je svome sinu naredio da ponovi namaz jer nije tražio utočište od četvro a što upućuje da on je ovu dovu i ovaj postupak smatrao vadžibom i također gledao je na pokvarenost namaza onoga ko ostavi ovu dovu, a na ovome stavu je bio i Ibn Hazm, rahimehumullahu, a kao što rekosmo sva islamska ulema je stava da je ova dova MUSTEHAB.

التسليم وأحكامه

PREDAJA SELAMA I NJEGOV PROPIS

Dva su selama, nakon što prvi preda na desnu stranu on je time završio namaz po konsenzusu islamski učenjaka i ovaj prvi selam je FARZ dok je pak drugi (onaj što se predaje na lijevu stranu) SUNET također po konsenzusu islamski učenjaka, ovaj konsenzus bilježi Ibn Abdul Berr

[201] Sahih Muslim 1/412

u dijelu „Temhid" i „El-Istizkar"[202] i Tahavi u dijelu „Šerhu Meani El-Asar"[203] i Kutrubi u Tefsiru[204] kod riječi Allaha Uzvišenoga:

قَالَ تَعَالَىٰ: ﴿ وَٱرۡكَعُواْ مَعَ ٱلرَّٰكِعِينَ ﴿٤٣﴾ ﴾ البقرة: ٤٣

„I ruku činite (molitvu obavljajte) sa onima koji ruku' čine."

Kaže nisu se razišli oni koji su kazali od učenjaka da je Teslim (predaja selama) vadžib, a također da to nije vadžib da drugi selam nije farz osim onoga što se prenosi od Hasana Ibn Hajja da je on smatrao predaju selama na lijevu stranu također VADŽIBOM.

Bilježi Tahavi u dijelu „Šerh Meani Asar" da je rekao: „Nema niti jednog od učenjaka koji su rekli da su oba Selama farz osim što se prenosi od Hasan Ibn Saliha."

Takožer da su svi učenjaci stava da je predaja selam na desnu stranu farz bilježi i Ibn Redžeb u komentaru na sahih Buhari.

Istina da nije preneseno od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je on predao selam samo na desnu stranu, on je alejhi selam uvijek predavao selam na obje strane (desnu i lijevu). Prenosi se od ashaba Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da su oni predavali samo selam na jednu stranu a što upućuje na olakšicu kao što to bilježi AbduRezzak[205] od Nafie od Ibn Omera, radijjallahu anhu:

„Da je on samo predavao jedan selam (na jednu stranu)." I ovo je SAHIH.

Također prenosi se od Ajiše, radijjallahu, a što bilježi Ibn Ebi Šejbe[206] od Kasima od Ajiše, radijjallahu anha:

---

[202] El-Istizkar 1/531-538

[203] Šerh Meani Asar 1/355-359

[204] Tefsir Kurtubi 1/392

[205] 2/222

[206] 1/301

„Da je ona predala samo jedan selam a pri tome njena glava nije bila daleko od lica (nije puno je zakretala).

A ovo se prenosi također od Alije, od Enesa i Seleme Ibn El-Ekvea.

Spomenuo je Ibn Kajjim, rahimehumullahu, u dijelu „Ialamu El-Mukiin“[207] ovu mes'elu i slabom učinio svaku predaju koja govori da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, činio teslim na samo jednu stranu i pojasnio da se predaje selam na obe strane odnosno da je to Farz, no također u njegovoj konačnoj presudi da je to farz ima slabost i nije mi poznata niti jedna predaja od ashaba a niti tabina da su oni tako gledali nego su čak suprotno tome postupali.

Kada je u pitanju dodatak koji neki izgovaraju **„VE BEREKATUHU“** nema osnove za ovo, došla je jedna predaja kod Ebu Davuda[208] i čini se kao da je jedna od njegovi predaja no ispravno je da to nije u osnovnoj predaji pa i kada bi bila u glavnoj predaji ona je ŠAZ.

Ukoliko bi pri izgovoru selama rekao samo: *„Es Selamu Alejkum“* a ne kaže *„Ve Rahmetullahi“* – on je time upotpunio svoj namaz, no preče je da izgovori potpuno: *„Es Selamu Alejkum Ve Rahmetullahi“.*

Od sunneta je da upotpuni ovaj izraz i da kaže: „**Es Selamu Alejkum Ve Rahmetullahi“** a skraćenje ovoga izraza na: **„Es Selamu Alejkum**“ nije od sunneta. Ono što prenosi Nesai i Ahmed od Muhammed Ibn Jahje Ibn Hibbana od njegove majke od Ibn Omera, radijjallahu anhu, da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao predajući selam na desnoj strani: *„Es Selamu Alejkum Ve Rahmetullahi“* dok bi na lijevoj strani rekao: *„Es Selamu Alejkum“.*[209]

Ovo je ono što je prenio i uzeo Ibn Omer i ako nema hadis koji je jasan i vjerodostojan da upućuje na ovo, tj. predaje selama na ovaj način, dok je Nesai i Tahavi[210] upotpunjavali svoj selam na obe strane.

---

[207] 2/388

[208] Ebu Davud 1/262

[209] Ahmed 2/72 i Nesai 1/195

[210] Ebu Davud 1/157, Nesai 1/194 i Ibn Madže 1/295

Od sunneta je da se okrene na desnu stranu tako da vidi ko mu je na desnoj strani iza njega, a također i na lijevoj strani da vidi koje iza njega na osnovu prakse Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Završetak (kraj) namaza ne bude osim nakon što se preda selam kod svi islamski učenjaka (džumhura) i nije dozvoljeno (halal) klanjaču nikakvo dijelo sve dok ne preda selam na osnovu općeniti riječi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: **„Tahliluha Teslim"** (njegov završetak je selam, predaja selama) a ovo je suprotno onome na čemu su Hanefije a što je i stav Ibrahima En-Nahija i Hammad Ibn Sulejmana a to se prenosi i od Ata' da su oni govorili: Insan će da završi svoj namaz nakon zadnjeg tešehuda i neće da predaje selam. Upitan je Ibrahim En-Nahijj: „Čovjek bi nakon proučenoga tešehuda otišao (napusti namaz) prije nego imam preda selam? Pa je odgovorio: Ništa nije obavezan (namaz mu je ispravan).

Na osnovu stava Ebu Hanife, rahimehumullahu, i njegovi učenika proizilazi mnogo pitanja i nesuglasica: onaj ko bude učinio neki postupak koji bi mu pokvario namaz prije same predaje selama a nakon proučena zadnjeg tešehuda (kao onaj ko učini nešto što prekida abdest) ili pak okrene se od kible ili općenito uradi nešto od stvari koej kvare namaz (jelo, piće, priča) – NJEGOV NAMAZ JE ISPRAVAN PO ŠKOLI EHLU REJJA (mišljenja) a ovo je ustvari ODBAČENI STAV (merdžuh) kod islamski učenjaka i on je oprečan sunnetu i postupku ashaba, radijjallahu anhu, kao i tabina. ISPRAVNO je da neće otići dok ne preda SELAM na osnovu riječi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

"وتحليلها التسليم."

„TAHLILUHA ET-TESLIM"

Njegov završetak je teslim (predaja selama), dakle nije mu dozvoljeno ništa da čini sve dok ne preda selam, a ALLAH NAJBOLJE ZNA!!!

Neka je svaka hvala Allahu, subhanehu ve te'ala, s čijom blagodati završavaju se sva dobra djela! Neka je salavat i selam na Njegovog roba i poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, na njegovu porodicu, supruge, potomke, sve ashabe i sve koji ih slijede u dobru do Sudnjega dana. Molim Te, Uzvišeni Allahu, da ovaj trud učiniš iskrenim radi Tvoga Plemenitog lica i da njime okoristiš Svoje robove. Slavljen neka si Ti, Gospodaru moj, i hvaljen. Nema istinskog boga osim Tebe.

Od Tebe oprosta tražim i Tebi se kajem.

Sadržaj

U V O D ... 2
VAŽNOST NAMAZA ... 11
BROJ RUKNOVA, VADŽIBA I SUNNETA NAMAZA ... 11
VRIJEME PROPISIVANJA NAMAZA ... 15
ZNAČENJE I DEFINICIJA RIJEČI ES-SALAT ... 15
PROPIS OSTAVLJAČA NAMAZA ... 17
STAV ČETVERICE IMAMA O OSTAVLJAČU NAMAZA ... 23
IMAM AHMED IBN HANBEL, RAHIMEHULLAHU: ... 23
IMAM MALIK IBN ENES, RAHIMEHULLAHU: ... 26
IMAM MUHAMED IBN IDRIS EŠ-ŠAFI, RAHIMHULLAHU ... 26
IMAM EBU HANIFE, RAHIMEHULLAHU: ... 27
PROPIS NAKLANJAVANJA NAMAZA ZA ONOGA KO GA NAMJERNO OSTAVI ... 28
BONTON (PONAŠANJE) PRI ODLASKU U MESDŽID ... 30
DOVA I ZIKR PRILIKOM IZLASKA IZ KUĆE KA MESDŽIDU ... 35
NIJET ZA NAMAZ ... 37
VRIJEM U KOME JE OBAVEZNO DA SE PRISUSTVUJE NAMAZU ... 38
RAZLIKA U VRIJEDNOSTI MESDŽIDA, VRIJEDNOST DREVNOG MESDŽIDA ... 39
DOVA PRI ULASKU U MESDŽID ... 40
ULAZAK DESNOM NOGOM U MESDŽID ... 42
TAHIJETUL MESDŽID I NJEGOVI PROPISI ... 44
VRIJEME USTAJANJA NA NAMAZA JE USLJED UČENJA IKAMETA (KADA SE ČUJE IKAMET) ... 47
ŠTA JE DOZVOLJENO DA SE ČINI PRIJE POČETNOG TEKBIRA (EL-IHRAM) ... 49
PORAVNAVANJE SAFFOVA ... 50

NJBOLJE VRIJEME ZA OBAVLJANJE NAMAZA 50
ONO ŠTO JE DOŠLO O VREDNOSTI NEKI SAFFOVA I DAVANJE PREDNOSTI DESNOJ STRANI 52
VAŽNOST NIJJETA I PROPIS IZGOVARANJA NIJJETA NA GLAS (RJEČIMA) 55
OKRETANJE PREMA KIBLI 57
NAMAZ U AUTU I DRUGIM PREVOZNIM SREDSTVIMA 57
KAKVOĆA NAMAZA U VODI ILI BLATU (MULJU) 59
ZAKRETANJE OD KIBLE 61
POČETNI TEKBIR (IHRAM) I NJEGOVI PROPISI 64
ODGOVOR NA SELAM I ODGOVOR MUEZINU TOKOM NAMAZA 65
PODIZANJE RUKU I NAČIN PODIZANJA RUKU 69
KIJAM (STAJANJE) I NJEGOV PROPIS 72
ES-SUTRA (PERDA ILI PREGRADA) 73
MJESTO GLEDANJA TOKOM NAMAZA 74
NAČIN DRŽANJA STOPALA TOKOM STAJANJA (KIJAMA) 78
POČETNE DOVE 79
„El-ISTIAZA“ TRAŽENJE UTOČIŠTA KOD ALLAHA I NAČIN TRAŽENJA UTOČIŠTA 85
BISMILA I GLASNO UČENJE 88
NAČIN VEZANJA I STAVLJANJA RUKU TOKOM KIJAMA 92
MJESTO STAVLJANJA RUKU 93
DOVA TOKOM STAJANJA 94
UČENJE FATIHE 95
GLASNO UČENJE TOKOM KIRAETA 97
IZGOVOR RIJEČI AMIN I NJEGOVI PROPISI 98
PAUZE IMAMA (ŠUTNJE IMAMA) 103

UČENJE ME'MUNA IZA IMAMA........105

UČENJE (KIRAET) POSLIJE FATIHE........109

PONAVLJANJE SURE NA REKATIMA........112

UČENJE SURA TOKOM NAMAZA I NJENI PROPISI........112

OLAKŠANJE TOKOM PUTOVANJA........114

DIJELJENJE SURE NA DVA REKATA........115

PONAVLJANJE JEDNOG ISTOG AJETA........118

PONAVLJANJE JEDNE SURE TOKOM JEDNOG REKATU........120

NAMAZ NEUKOGA (USKRAĆENOGA)........120

PROPIS SKRUŠENOSTI........121

TEKBIR ZA RUKU' (PRI ODLASKU NA RUKU')........124

PROPIS OSTALI TEKBIRA MIMO POČETNOG TEKBIRA........125

PODIZANJE RUKU TOKOM RUKU'A........129

VRIJEME PODIZANJA RUKU........129

MJESTA PODIZANJA I PROPIS PODIZANJA RUKU........129

PODIZANJE RUKU PRILIKOM SEDŽDE........132

NAČIN ČINJENJA RUKU'A........133

ODUŽIVANJE TOKOM RUKU'U........134

ZIKROVI PROPISANI TOKOM RUKU'A I SEDŽDE KAO I PROPIS TOGA........135

BROJ TESBIHA........142

PROPIS VRAĆANJA SA RUKU'A........143

ODLAZAK NA SEDŽDU I NJEGOV PROPIS........146

ŠTA JE POKUĐENO TOKOM NAMAZA........147

NAČIN ČINJENJA SEDŽDE........148

ZIKR I DOVA TOKOM SEDŽDEI – TILAVETA 150
STANKA (SJEDENJE) IZMEĐU DVIJE SEDŽDE I PROPIS TOGA 151
SJEDENJE NA TEŠEHUDU I PROPIS TOGA SJEDENJA 154
POKAZIVANJE PRSTOM (IŠARET) TOKOM TEŠEHUDA 157
PROPISANI ZIKR TOKOM TEŠEHUDA 159
ODLAZAK (VRAĆANJE) NA TREĆI REKAT 162
SALAVAT NA POSLANIK SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM TOKOM ZADNJEG TEŠEHUDA 164
DOVA NAKON TEŠEHUDA 166
PREDAJA SELAMA I NJEGOV PROPIS 167

Rekao je Allahov Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

“KLANJAJTE KAKO MENE VIDITE DA KLANJAM”

Hadis biljezi Buhari

Na putu do Dzenneta,drzimo se Kur'ana i Sunneta!